

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
BİLİM DALI

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN DEVAMSIZLIK NEDENLERİNİN
İNCELENMESİ**

Özge ÖZTEKİN

Yüksek Lisans Tezi

Eskişehir, 2013

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİŐİ
BİLİM DALI

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN DEVAMSIZLIK NEDENLERİNİN
İNCELENMESİ**

Özge ÖZTEKİN

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Ahmet AYPAY

Eskişehir, 2013

JÜRİ DEĞERLENDİRMESİ

Yazar Özge ÖZTEKİN tarafından hazırlanan “LİSE ÖĞRENCİLERİNİN DEVAMSIZLIK NEDENLERİNİN İNCELENMESİ” başlıklı çalışma, 22.08.2013 tarihinde yapılan tez savunması sonucunda jürimiz tarafından oy birliği ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

1. Başkan	Doç. Dr.	Engin KARADAĞ
2. Danışman	Prof. Dr.	Ahmet AYPAY
3. Üye	Prof. Dr.	Selahattin TURAN
4. Üye	Yrd. Doç. Dr.	Pınar GİRMEN
5. Üye	Yrd. Doç. Dr.	Mustafa SEVER

ENSTİTÜ ONAYI

22.08.2013

Prof. Dr. Ahmet AYPAY
Enstitü Müdürü

Teşekkür

Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmam boyunca değerli yardım ve yönlendirmelerinden dolayı tez danışmanım Prof. Dr. Ahmet AYPAY' a; tez süresince yardımlarını esirgemeyen değerli hocalarım Doç. Dr. Engin KARADAĞ'a ve Yrd. Doç. Dr. Mustafa SEVER'e tezime yapmış oldukları katkılardan dolayı teşekkürlerimi sunarım. Yüksek lisans eğitimim süresince gerek derslerde, gerek ders dışında bana sağladığı katkılardan dolayı başta Prof. Dr. Selahattin Turan olmak üzere üzerimde emeği olan tüm hocalarıma teşekkür ederim.

Lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca yanımda olan yol arkadaşım Sabiha İŞÇİ'ye ve tükenmişlik noktasına geldiğim anlarda bana sürekli moral vererek destekleyen iş arkadaşlarıma, hayatım boyunca her anımda yanımda olan, birlikte mutluluklarımı çoğalttığım, üzüntülerimi azalttığım ve varlıklarıyla daima güç bulduğum annem Gönül ÖZTEKİN'e, babam Ünver ÖZTEKİN'e ve abim Özerk ÖZTEKİN'e teşekkürü bir borç bilirim.

Aileme...

Lise Öğrencilerinin Devamsızlık Nedenlerinin İncelenmesi

Özet

Amaç: Okullarda gerçekleştirilen örgün öğretim faaliyetlerinin gereklerinin yerine getirilebilmesinin en önemli şartlarından birisi de öğrencilerin okula erişim ve devamlarının sağlanmasıdır. Son yıllarda öğrenci devamsızlığı okullardaki en büyük sorunlardan biri haline gelmiştir. Bu çalışmanın amacı lise öğrencilerinin devamsızlık nedenlerini ortaya çıkarmaktır.

Yöntem: Bu araştırma nicel ve nitel araştırma yöntemleri kullanılarak yapılandırılmıştır. Lise öğrencilerinin devamsızlık nedenlerinin belirlenmesinde *tarama modeli*; diğer boyutunu oluşturan önemli düzeyde devamsızlığa sahip öğrencilerin devamsızlık probleminin derinlemesine incelenmesinde ise nitel araştırma desenlerinden *fenomenolojik yaklaşım* kullanılmıştır. Araştırmada iki ayrı örneklem grubu kullanılmıştır. Birinci örneklem grubu 1037 lise öğrencisinden, ikinci örneklem grubu ise 18 lise öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmada *Devamsızlık Nedenleri Formu* ve *Öğrenci Görüşme Formu* olmak üzere iki adet veri toplama aracı kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırma bulguları incelendiğinde, öğrencilerin devamsızlık nedenlerini en yüksek ortalama ile *sağlık problemi kaynaklı* alt boyutunda değerlendirirken, en düşük ortalama ile *aile kaynaklı* alt boyutunda değerlendirdikleri görülmektedir. Ayrıca devamsızlık gün sayısı ile devamsızlık nedenleri alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler saptanmaktadır.

Tartışma ve Sonuç: Bu çalışmada, devamsızlık yapma davranışının bir öğrencinin okula yönelik olumsuz duygularının bir belirtisi olmakla birlikte tek başına bir etmen olmadığı, birçok etmenin tek başına ya da birlikte bulunmasının, öğrencinin okuldan uzaklaşmasına, devamsızlık yapmasına ve sistemi terk etmesine neden olabileceği görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Devamsızlık, Devamsızlık Nedenleri, Lise Öğrencileri

An Examination Of The Reasons of High School Students' Absenteeism

Abstract

Purpose: One of the most important conditions to fulfill the requirements of the formal education in schools is to provide students to access to school and their attendance. In recent years, student absenteeism has become one of the major issues in schools. The purpose of this study is to uncover the reasons of high school students' absenteeism.

Method: This study is designed using both quantitative and qualitative research methods. First, survey model is employed to determine high school students' reasons for absenteeism, then *phenomenological model* which is one of the qualitative research approaches is used to investigate the absenteeism problem of high school students. In this study two groups are used. First sample group is consisted of 1037 high school students; second group is consisted of 18 high school students. In this study, there are two data collection tools. Data are collected through Absenteeism Reasons Form and Student Interview Form.

Results: When research findings are examined, it is observed that students have evaluated subdimension of health problems with highest average whereas evaluating the subdimension of family oriented reasons with lowest average. Furthermore, there are positive relationships between absenteeism rates of students and the subdimensions of absenteeism reasons.

Discussion and Conclusion: In this study, it is observed that students' absenteeism behavior can be a sign of their negative feelings towards school. It is understood that presence of many factors alone or together may cause students to be away from school and leave the system.

Key words: Absenteeism, Absenteeism Reasons, High School Students

İçindekiler

Teşekkür.....	i
Özet.....	iii
Abstract.....	iv
İçindekiler	v
Tablolar Listesi.....	viii
Giriş	1
Problem Durumu	1
Problem Cümlesi	3
Alt Problemler	3
Araştırmanın Önemi	4
Araştırmanın Kavramsal Çerçevesi	5
Devamsızlık Kavramı	5
Devamsızlık Türleri.....	6
Devamsızlık Nedenleri	8
Öğrenci kaynaklı nedenler.....	8
Aile kaynaklı nedenler.....	10
Öğretmen kaynaklı nedenler.....	11
Okul ve okul yöneticisi kaynaklı nedenler.....	12
Arkadaş çevresi kaynaklı nedenler.....	13
Çevresel faktör kaynaklı nedenler.....	14
Devamsızlığın Etkileri.....	14
Yöntem	16
Araştırmanın Modeli.....	16
Evren ve Örneklem.....	16
Evren.....	16
Örneklem.....	17
Veri Toplama Araçları.....	20
Devamsızlık nedenleri formu.....	20
Öğrenci görüşme formu.....	21
Verilerin Toplanması.....	21
Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	22
Bulgular.....	23
Devamsızlık Nedenlerine İlişkin Genel Bulgular.....	23

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	23
Lise öğrencilerinin öğrenci kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri.	23
Lise öğrencilerinin aile kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri.....	24
Lise öğrencilerinin öğretmen kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri.	25
Lise öğrencilerinin okul ve okul yöneticisi kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri.	26
Lise öğrencilerinin sağlık problemi kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri.	27
Lise öğrencilerinin arkadaş çevresi kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri.	27
Lise öğrencilerinin çevresel faktör kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri.	28
İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	28
Devamsızlık nedenlerinin cinsiyet değişkeni açısından değerlendirilmesi.....	28
Devamsızlık nedenlerinin okul dışında maddi gelir sağlayacak bir işte çalışma değişkeni açısından değerlendirilmesi.	29
Devamsızlık nedenlerinin sınıf tekrarı değişkeni açısından değerlendirilmesi.	30
Devamsızlık nedenlerinin anne babanın birlikte yaşayıp yaşamama durumu açısından değerlendirilmesi.	31
Devamsızlık nedenlerinin sınıf düzeyi değişkeni açısından değerlendirilmesi.	32
Devamsızlık nedenlerinin ailede okula giden kişi sayısı değişkeni açısından değerlendirilmesi.	34
Devamsızlık nedenlerinin öğrencinin yaşadığı yer değişkeni açısından değerlendirilmesi.	35
Devamsızlık nedenlerinin ailenin gelir düzeyi değişkeni açısından değerlendirilmesi.	37
Devamsızlık nedenlerinin okul türü değişkeni açısından değerlendirilmesi.	39
Devamsızlık nedenlerinin evdeki çocuk sayısı değişkeni açısından değerlendirilmesi.	41
Devamsızlık nedenlerinin babanın öğrenim durumu değişkeni açısından değerlendirilmesi.	42
Devamsızlık gün sayısı ve devamsızlık nedenleri alt boyutları arasındaki ilişkiye ilişkin bulgular.	48
Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	50
Devamsızlık nedenleri.	50
Devamsızlık yapma örüntüleri.....	64
Devamsızlığa karşı geliştirilen tepkiler.	70
Devamsızlık yapan öğrencilerin akademik hayatları.	76
Devamsızlık yapan öğrencilerin kendileri ve hayatları hakkındaki düşünceleri.	93

Devamsızlık sorununa karşı geliştirilen çözüm önerileri.....	97
Sonuç, Tartışma ve Öneriler	102
Sonuçlar.....	102
Tartışma.....	106
Öneriler.....	111
Kaynakça.....	113
Ekler	121

Tablolar Listesi

Tablo 1	Öğrenci Sayılarının Uygulama Yapılan Okullara Göre Dağılımı.....	17
Tablo 2	Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının n, X ve SS Değerleri	23
Tablo 3	Öğrenci Kaynaklı Devamsızlık Nedenleri Hakkındaki Görüşler	24
Tablo 4	Aile Kaynaklı Devamsızlık Nedenleri Hakkındaki Görüşler	25
Tablo 5	Öğretmen Kaynaklı Devamsızlık Nedenleri Hakkındaki Görüşler	25
Tablo 6	Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı Devamsızlık Nedenleri Hakkındaki Görüşler ...	26
Tablo 7	Sağlık Problemi Kaynaklı Devamsızlık Nedenleri Hakkındaki Görüşler	27
Tablo 8	Arkadaş Çevresi Kaynaklı Devamsızlık Nedenleri Hakkındaki Görüşler.....	27
Tablo 9	Çevresel Faktör Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine Hakkındaki Görüşler	28
Tablo 10	Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney- U Sonuçları.....	29
Tablo 11	Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Okul Dışında Maddi Gelir Sağlayacak Bir İşte Çalışma Değişkenine Göre Mann Whitney- U Sonuçları	30
Tablo 12	Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Sınıf Tekrarı Değişkenine Göre Mann Whitney- U Sonuçları.....	31
Tablo 13	Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Anne Babanın Birlikte Yaşayıp Yaşamama Durumuna Göre Mann Whitney- U Sonuçları	32
Tablo 14	Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları.....	33
Tablo 15	Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Ailede Okula Giden Kişi Sayısı Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları	34
Tablo 16	Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Öğrencinin Yaşadığı Yer Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları	36
Tablo 17	Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları	38
Tablo 18	Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Okul Türü Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları.....	40
Tablo 19	Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Evdeki Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları	41
Tablo 20	Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Babanın Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları	43
Tablo 21	Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Annenin Öğrenim Durumu Değişkenine	

Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları	45
Tablo 22 Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Anne Babanın Hayatta Olup Olmama Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları	47
Tablo 23 Devamsızlık Gün Sayısı ve Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutları Arasındaki Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Matrisi.....	50

Giriş

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmada ele alınan problem açıklanmış, problem cümlesi ve alt problemler belirtilmiş, araştırmanın amacı ve önemi ifade edilmiş, sınırlılıklar belirtilerek araştırmayla ilgili bazı terimlerin tanımları yapılmıştır.

Problem Durumu

Biyolojik açıdan incelendiğinde insan, en mükemmel canlılardandır. Toplumsal açıdan bakıldığında ise insan, yeni değerler üretebilen ve oluşturduğu kültürel değerleri gelecek nesillere aktarma çabasında olan canlıdır. Psikolojik ve duygusal yönleri bulunan sosyal bir varlıktır. İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli özelliği ise doğduğu andan itibaren yaşantıları yoluyla sürekli olarak öğrenerek kendini keşfetme yeteneğine sahip olmasıdır.

Eğitim ise bir insanın doğuştan gelen yeteneklerinin geliştirilmesi, yenilerinin kazandırılması, istenen ve beklenen davranış özellikleriyle donanmış bir kişiliğe sahip olması için kullanılan en etkili araçlardan birisidir. Okul, eğitim sisteminde ulaşılması gereken hedefleri ve temel ilkeleri doğrultusunda öğrenciye bilgi, beceri ve davranışların planlı bir şekilde ve bilimsel yöntemlerle kazandırıldığı eğitim örgütüdür (Demirtaş ve Güneş, 2003). Hızla gelişen teknoloji ve artan bilgi toplumsal yaşamı da önemli ölçüde etkilemektedir. Bireyin ise hızla değişen toplumsal düzene uyum sağlamasında örgütlü bir sistem olan okulun önemi her geçen gün daha da artmaktadır. Okul, eğitim amacıyla düzenlenmiş özel bir ortamdır ve öğrencilere kazandırılacak bilgi, beceri, tutum ve davranışlar önceden planlı bir şekilde belirlenmiştir.

Okullarda gerçekleştirilen örgün öğretim faaliyetlerinin gereklerinin yerine getirilebilmesinin en önemli şartlarından birisi de öğrencilerin okula erişim ve devamlarının sağlanmasıdır. Son yıllarda öğrenci devamsızlığı okullardaki en büyük sorunlardan biri haline gelmiştir. Günümüzde okullara kayıtlı olduğu halde çeşitli sebeplerle eğitimine devam etme konusunda risk taşıyan pek çok öğrenci vardır.

Devamsızlık bir öğrencinin okula yönelik olumsuz duygularının bir belirtisi olmakla birlikte tek başına bir etmen değildir. Birçok etmenin tek başına ya da birlikte bulunması, öğrencinin okuldan uzaklaşmasına, devamsızlık yapmasına ve sistemi terk etmesine neden

olabilir (Pehlivan, 2006). Bireyin eğitimindeki bu risk, uzun vadede suça yönelme, zararlı alışkanlıklara başlama, işsizlik gibi olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir (Reid, 1999).

Devamsızlık yapma alışkanlığıyla ortaya çıkan bu sorun, ileride bir yetişkin olarak da onun başarısız olma riskini artırabilmektedir. Aynı zamanda, okuldan kaçma ve mazeretsiz devamsızlıkla suç işleme oranı arasında anlamlı bir ilişki olduğu bilinmektedir (Aydın, 2003). Yapılan birçok araştırmada gençlerde suça yönelme, zararlı alışkanlıklara başlama, gençlik çetelerine katılma, şiddet gibi davranışlarla, okuldan kaçma arasında yüksek bir ilişki bulunmuştur. Gençlik döneminde yapılan bazı hatalar yetişkinlikte daha ciddi ve düzeltilemez problemler ortaya çıkarabilmektedir (De Kalb, 1999).

Bir öğrencinin düzenli olarak okula devam etmesi eğitim hayatı için önemli olduğu kadar sosyal becerilerinin gelişimi için de kritik öneme sahiptir. Okula düzenli olarak devam etmeyen öğrenciler akranlarla beraber gelişimin ve sosyal etkileşimin önemli basamaklarını kaçırmaktadır. Bu etkileşimlerden yoksun olmaları akademik gelişimleri üzerinde de olumsuz bir etki yaratmaktadır. Akademik hayatın olumsuz olarak etkilenmesi öğrencinin kendine olan güveninin azalmasına, toplumsal yönden kendini soyutlamasına ve hoşnutsuzluğa neden olabilmektedir. Bu sebeple, okula devamsızlık, yöneticiler, öğretmenler, aile ve özellikle öğrenciler için bir tehlike işaretidir.

Devamsızlık davranışı, öğrencilerin başarıları, ilerlemeleri, eğitimlerini sürdürmeleri, iyi bir meslek sahibi olmaları, toplumda iyi bir yer edinmeleri ve kendi öz saygılarının gelişmesine de zararlı olabilecek bir alışkanlık olarak görülmektedir (De Kalb, 1999). Bu kadar fazla olumsuz sonuç doğurması dolayısıyla, öğrencilerin devamsızlık yapma alışkanlıklarının nedenlerinin araştırılması, devamsızlığı önleyici planlar geliştirme açısından büyük önem taşımaktadır.

Her okulun amaçlarından biri de tamamen yok edemese bile öğrencilerinin okula devamsızlığını azaltmaktır. Bu sorunun üzerine eğilmek için yapılması gerekenlerden ilk şey ise öğrencilerin devamsızlık yapmasına neden olan etkenlerin belirlenmesidir. Devamsızlık nedenleri ortaya çıkarıldıktan, anlaşıldıktan ve analiz edildikten sonra eyleme geçilebilir ve bazı özel önlemler alınabilir. Böylece öğrencilerin, öğretmenlerin ve okulun daha iyi performans göstermesi sağlanabilir.

Problem Cümlesi

Lise öğrencilerinin devamsızlık nedenleri ve bu nedenlere ilişkin kişisel görüşleri nelerdir?

Alt Problemler

1. Lise öğrencilerinin devamsızlıklarının,

- aile kaynaklı nedenleri,
- öğrenci kaynaklı nedenleri,
- öğretmen kaynaklı nedenleri,
- okul ve okul yöneticisi kaynaklı nedenleri,
- sağlık problemi kaynaklı nedenleri,
- arkadaş çevresi kaynaklı nedenleri,
- çevresel faktör kaynaklı nedenleri nelerdir?

2. Lise öğrencilerinin devamsızlık nedenleri,

- cinsiyete,
- okul dışında maddi gelir sağlayacak bir işte çalışıp çalışmama durumuna,
- sınıf tekrarı yapıp yapmama durumuna,
- anne-babanın birlikte yaşayıp yaşamama durumuna,
- sınıf düzeyine,
- ailede okula giden kişi sayısına,
- öğrencinin yaşadığı yere,
- ailenin gelir düzeyine,
- okul türüne,
- evdeki çocuk sayısına,
- babanın öğrenim durumuna,
- annenin öğrenim durumuna,
- anne-babanın hayatta olup olmama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3. Önemli düzeyde devamsızlığa sahip lise öğrencilerinin devamsızlık nedenlerine

ilişkin görüşleri ve deneyimleri nelerdir?

Araştırmanın Önemi

İlgili literatür incelendiği zaman uluslararası alanda öğrenci devamsızlığı üzerinde yapılmış olan birçok araştırma bulunmaktadır. Fakat ulusal alanda ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin devamsızlık nedenlerinin belirlenmesi ve devamsızlığın önlenmesine yönelik sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır (Kadı, 2000; Pehlivan, 2006; Altinkurt, 2008; Çevik, 2011; Yıldız, 2011). Ciddi bir sorun haline gelen ve olumsuz sonuçlar doğuran devamsızlık alışkanlığının nedenlerinin akademik anlamda araştırılması önem taşımaktadır. Böyle bir soruna dikkat çekmesi ve liselerde öğrenim gören öğrencilerin devamsızlık nedenlerini ortaya çıkarmaya yönelik bir çalışma olması açısından araştırma önemlidir. Ayrıca araştırma bulgularının mevcut eğitim sisteminde devamsızlık sorununun çözümlenmesine yönelik yapılabilecek çalışmalarda yol gösterici olması umulmaktadır.

Araştırmanın Kavramsal Çerçevesi

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma konusu olan devamsızlık problemi ile ilgili olarak, devamsızlığın tanımlanması, devamsızlık türleri, devamsızlık nedenleri, devamsızlığın etkileri gibi konulara yer verilmiştir.

Devamsızlık Kavramı

Devamsızlık kavramı farklı biçimlerde tanımlanabilmektedir. En genel haliyle devamsızlık, kişilerin bulunması gereken okul, işyeri, toplantı gibi yerlerde bulunmama durumudur. Öğrenci devamsızlığı ise okulda gerçekleşen devamsızlıktır. Stoll (1990) devamsızlığı, “meşru bir nedeni olmadan okulda bulunmama” olarak tanımlamaktadır. Webber (2004) yaptığı çalışmada ise devamsızlığı bir gencin dönem içerisinde mazereti olmadan okulda bulunmamayı sürdürmesi olarak tanımlamıştır.

Kearney’e (2008) göre devamsızlık ilköğretim ya da ortaöğretim okullarında özürlü veya özürsüz olarak bulunmamadır. Yapılan çalışmada özürsüz devamsızlıkların sebepleri olarak gün boyu süren okul reddetme davranışı ve sınıfta meydana gelen sorunlar gösterilmiştir. Çocuğun okulu reddetme davranışı okul fobisi, dersi asma gibi kavramları içinde barındıran şemsiye bir kavramdır. Devamsızlık, okula gidilmeyen süreç olarak da tanımlanmaktadır (Strickland, 1998).

Günlük hayatta öğrenci devamsızlığı farklı şekillerde ifade edilebilmektedir. Okulu asmak, okulu kırmak, dersi asmak, okuldan kaçmak, devamsızlık yapmak bu ifadelerden birkaçıdır. Farklı olarak ifade edilse de toplumda ve öğrenciler arasında dile getirilen tüm ifadeler aslında öğrenci devamsızlığına denk gelmektedir (Reid, 1999). Devamsızlık ve devamsızlıkla ilgili diğer ifadeler açısından bir tanım kargaşası yaşanmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada kavramsal bütünlüğün sağlanması için devamsızlık ifadesi kullanılmıştır. Çünkü hangi ifade kullanılırsa kullanılışın ortak olan şey öğrencinin okula gelmeden ya da geldikten sonra derslere girmeyip öğrenme faaliyetlerinde yer almamasıdır. Altinkurt (2008), okula devamsızlığı, fiziksel, psikolojik ve toplumsal pek çok etmenden kaynaklanabilen ve öğrenci akademik başarısını olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülen istenmeyen bir öğrenci davranışı olarak tanımlamıştır. Ayrıca, devamsızlık öğrencilerin okula aralıklı gelme veya hiç gelmeme durumlarını ifade eder.

Devamsızlık Türleri

Yapılan yabancı literatür incelemelerinde sürekli ve alışkanlık haline gelen devamsızlık olmak üzere iki devamsızlık türü yaygın olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat sürekli devamsızlık ve alışkanlık haline gelen devamsızlık tanımlarında kullanılan süre ifadeleri çok ayırt edici olmamakla birlikte kullanışlı da görünmemektedir.

Türkiye’de ise öğrenci devamsızlığıyla ilgili ayrıntılı bir sınıflandırma bulunmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2011) günümüzde okullarda önemli bir sorun haline gelen ve okul terklerinin en büyük nedeni olan öğrenci devamsızlığıyla ilgili aşağıdaki sınıflandırmayı yapmıştır:

- Ardışık Özürsüz Devamsızlık

İki gün üst üste özürsüz devamsızlık yapılmasıdır. Ardışık özürsüz devamsızlık, genel nedenlere, mevsimlik tarım işçiliğine, okul korkusuna veya resen kayıtlı olmaya bağlı olabilir.

- Genel Nedenlere Bağlı Ardışık Özürsüz Devamsızlık

İki gün üst üste devamsızlık yapıldığında devamsızlığın sebebi mevsimlik tarım işçiliğine, okul korkusuna ya da resen kayıtlı olmaya bağlı değilse Genel Nedenlere Bağlı Ardışık Özürsüz Devamsızlık olarak adlandırılır.

- Mevsimlik Gezici ve Geçici Tarım İşçiliğine Bağlı Devamsızlık

İki gün üstü üste devamsızlık yapıldığında sebep mevsimlik ise bu tür devamsızlığa verilen ad Mevsimlik Gezici Tarım İşçiliğine Bağlı Özürsüz Devamsızlık’ tır.

- Okul Korkusuna Bağlı Devamsızlık

İki gün üst üste yapılan devamsızlığın sebebi çocuğun yaşadığı okul korkusu ise bu devamsızlık türü Okul Korkusuna Bağlı Devamsızlık’ tır. Bu korku çok çeşitli sebeplerden kaynaklanabilir. Çocuğun okula gitmeyi reddetmesi ya da gitmeye isteksiz olması şeklinde ortaya çıkabilir.

- Resen Kayıtlı Devamsızlık

Okula resen kayıtlı olan çocuğun iki gün üst üste okula özürsüz olarak devamsızlık yapması durumunda ortaya çıkan devamsızlık türü Resen Kayıtlı Devamsızlık’ tır.

➤ Kesintili Özürsüz Devamsızlık

Son on beş eğitim günü içerisinde üç gün kesintili olarak özürsüz devamsızlık yapılması durumuna verilen addır.

➤ Gün İçi Devamsızlık

Son on beş eğitim günü içerisinde iki kez yarım gün özürsüz olarak okula devam edilmemesi durumuna verilen isimdir. Gün İçi Devamsızlık içinde yer alan durumlar; geç kalma, derse devamsızlık ve dersten veya okuldan erken ayrılma olabilir.

• Geç Kalma

Haftada en az iki kere olmak şartıyla 1. ve 2. derslere düzenli ya da düzensiz geç girilmesi halinde ortaya çıkan devamsızlık türüdür.

• Derse Devamsızlık

“Derse Devamsızlık” olarak kabul edilebilecek durumlar şu şekildedir:

- Yirmi eğitim günü içerisinde herhangi bir derse o dersin haftalık ders saati kadar devam edilmemesi,
- Belirli derslere mazeretsiz bir şekilde katılmama,
- Belirli ders saatlerindeki derslere mazeretsiz bir şekilde katılmama.

• Dersten veya Okuldan Erken Ayrılma

“Dersten veya Okuldan Erken Ayrılma” olarak kabul edilen durumlar haftada en az iki kere olmak şartıyla herhangi bir dersten erken çıkma ya da son saatlere denk gelen derslere katılmamadır.

➤ Özürlü Devamsızlık

Ölüm, kaza, doğal afet, hastalık gibi sebeplerden ötürü okula devamsızlık yapmasına neden olan özrünü belgelendirerek okula devam edilemeyen durumlara verilen addır. Kendi içinde bir türü daha vardır. Maskeli Özürlü Devamsızlık ise devamsızlık nedeninin gerçeğe aykırı bir şekilde belgelendirildiği durumları ifade eder.

Bu araştırmada ise devamsızlık türleriyle ilgili bir ayrıma gidilmemiştir ve kullanılan devamsızlık kavramı Milli Eğitim Bakanlığı'nın ortaöğretim kurumlarının sınıf geçme ve

sınavlarla ilgili yayınlamış olduğu yönetmelikte belirtilen kaza, ölüm, doğal afet, tutuklanma, göz altına alınma gibi nedenler dışında geçerli olmayan herhangi bir nedenle öğrencinin derse girmemesini ya da okula gelmemesini ifade etmektedir (MEB, 2006).

Devamsızlık Nedenleri

Devamsızlık yapmanın sadece tek bir nedeni yoktur. Fakat, öğrencinin okula karşı olumsuz duygular beslemesinin ilk göstergesi olabilir. Devamsızlık probleminin ortaya çıkmasında ve bu problemin devam etmesinde birçok faktör birlikte rol oynayabilir. Bu faktörler arasında; toplum desteğinden yoksun olma, destekleyici olmayan bir okul ortamı, aile yaşantısının düzgün olmaması, kötü hava şartları ve ulaşım problemleri, sağlık problemleri ve kişisel yetersizlikler bulunmaktadır (Teasley, 2004). McCray'e göre (2006) göre devamsızlık, ailenin sorumsuz davranışlarından, destekleyici olmayan okul ortamından, aile yaşantısının kötü olmasından ve kişinin sosyal yetersizliklerinden kaynaklanabilir. Reid (1999) yaptığı bir çalışmada, devamsızlığın nedenlerini dört ana başlık altında toplamaktadır: eğitim programlarının yetersizliği, eğitim-öğretim faaliyetlerinin niteliksiz olması, öğretmen-öğrenci ilişkilerinin zayıf olması ve akran gruplarıdır.

Devamsızlık nedenlerini belirleme amacıyla yapılan bir diğer araştırmada ise arkadaş ortamının, öğretmenlerle ilişkilerin zayıf olmasının, ailesel durumların, zorbalık ve sınıf ortamının devamsızlık üzerinde etkili olduğu saptanmıştır (Kinder, Wakefield ve Wilkin, 1996). Birçok faktörün tek başına ya da bir arada bulunması öğrencinin okuldan soğumasına, uzaklaşmasına ve nihayetinde okula gitme isteğinin yok olmasına sebep olabildiği (Pehlivan, 2006) için ailesel, toplumsal, bireysel ve okulla ilgili etmenlerin birlikte incelenmesi bu sorunun analiz edilmesi için önemlidir.

Bu araştırmada, öğrencinin devamsızlık yapmasına neden olan etmenler yapılan literatür incelemesinden sonra yedi boyutta ele alınmıştır. Bunlar; öğrenci kaynaklı nedenler, aile kaynaklı nedenler, öğretmen kaynaklı nedenler, okul ve okul yöneticisi kaynaklı, sağlık problemi kaynaklı nedenler, arkadaş çevresi kaynaklı nedenler, çevresel faktör kaynaklı nedenlerdir.

Öğrenci kaynaklı nedenler.

Öğrencilerin ailelerine ekonomik anlamda katkı sağlamak için okul dışında çalışmak

zorunda olması, öğrencinin öğrenmek için güdülenmemesi, başarıya ilişkin kaygı düzeyinin yüksek olması, okulu sevmemesi, özgüveninin düşük olması, akademik başarısının düşük olması, sosyal becerilerinin zayıf olması, sınavlardan düşük not alma korkusu, öğrencinin gelecek beklentilerinin az olması, özel ihtiyaçlarının olması, ders ortamında kendini rahat hissetmemesi, sigara, alkol ya da uyuşturucu kullanımı devamsızlıkla ilgili öğrencinin kendisinden kaynaklanan bazı nedenler arasında gösterilebilir (Barlow ve Fleischer, 2011; Galichon ve Friedman, 1985; Kablan, 2009; Kadı, 2000; Kinder, Wilkin, Wakefield, 1995; Tutar, 2002). Merkezi sınavlara hazırlık ise diğer bir devamsızlık nedenidir (Yıldız, 2011). Öğrencilerin derslerde başarısız olacaklar inancı (Kadı, 2000) da öğrencilerin devamsızlık yapma olasılığını arttıran bir etkidir.

Günümüzde öğrenciler devamsızlık yapmaya küçük yaşlarda başlamaktadır (Malcolm, Wilson, Davidson ve Kirk, 2003). Birçok öğrenci ilköğretimde devamsızlık yapmaya başlamakta, lisede ise bu alışkanlığı sürdürmektedir. Bu nedenle, erken müdahale devamsızlık yapma alışkanlığının önlenmesinde büyük rol oynamaktadır (Easen, Clark, Wootten, 1997; Learnmouth, 1995). İlköğretimde ise erkek öğrenciler kız öğrencilerden daha fazla devamsızlık yapmaktadır. Fakat bu durum lisede değişmekte ve tersine dönmektedir. Bu nedenle ortaya çıkan bu durumun detaylı olarak araştırılması da önem taşımaktadır (Reid, 2004).

Liselerde öğrenim gören öğrenciler yaşları itibariyle ergenlik dönemi içindedir. Bu dönemde meydana gelen fiziksel, ruhsal, duygusal değişimler kişiyi farklı yönlerde etkilemektedir. Kendini beğenmeme, okuldan soğuma, okula gitme yerine daha eğlenceli aktivitelere katılma isteği, kendini arkadaşlarından küçük görme, çevresinden kabul görme isteği, yalnızlığı tercih etme, yaşanan psikolojik sorunlar ve ruhsal gelgitler yine devamsızlığa neden olan bireysel faktörlerdir (Fine, Kurdek, Sinclair, 1995).

Devamsızlık problemine yol açan motivasyon düşüklüğü, daha sonrası tahmin edilebilir bir senaryonun başlangıcı sayılmaktadır. Olağan döngü öğrencinin akademik ilgisinin azalmasıyla başlamakta, akademik olarak geriye düşmesiyle devam etmekte, derslerden kaçarak devamsızlık yapmasıyla sona ermektedir. Öğrencinin rahatsız edici olan bu davranışına karşı okul idaresi önlem alabilir. Ayrıca bu davranışın üstesinden gelebilmek yani okula ilişkin olumsuz tutumu olabildiğince azaltmak için aile desteği de önemlidir.

Aile kaynaklı nedenler.

Aile, öğrenci davranışlarının şekillenmesinde temel bir işleve sahiptir. Öğrenci davranışları üzerinde en çok etkisi olan aile ortamıdır. Çocuk doğduğu andan itibaren bu ortamın etkisi altına girer ve davranışlarının sınırlarını mevcut aile ortamı belirlemeye başlar. Anne ve babanın çocuk yetiştirme biçimleri, eğitim düzeyleri, ailede yaşanan çatışmalar, ailedeki çocuk sayısı, çocukla ilgilenme düzeyleri, ailenin eğitime desteği, ailenin çocuk üzerindeki aşırı baskısı, anne ve babanın eğitim düzeyi, ailenin kültürel özellikleri, ailede çocuğa verilen değer, ailenin okulla olan iletişimi (Cüceloğlu, 1996; Erden, 2001; Gilmore, 1985; Özbaş, 2009; Senemoğlu, 2005). öğrencinin devamsızlık yapmasına sebep olabilecek aile kaynaklı nedenler arasında gösterilebilir. Reimer ve Smink' e (2005) göre aile kaynaklı devamsızlık nedenleri ise şöyledir: (i) ailenin disiplin kurallarının tutarsız olması, (ii) aile içinde yaşanan tartışmalar ve (iii) ailenin çocuk üzerinde aşırı baskı kurmasıdır. Tyerman (1968) araştırmasında, devamsızlığın ana nedeni olarak ailenin eğitim ve yaşantı durumunu göstermektedir. Bazı araştırmacılar, devamsızlık yapan öğrencilerin aileleriyle olan bağlarının zayıf olduğunu, ailelerinden kabul görmediklerini ve disiplinden yoksun olduklarını belirtmektedirler (Corville-Smith, Ryan, Adams ve Dalicandro, 1998). Butler (2003) ise annesi babası boşanan çocukların yaşadığı zorlukları ve bu zorlukların devamsızlık üzerindeki etkisine dikkat çekmektedir.

Okul devamsızlığıyla ilgili yapılan bir çalışmada, aileyle ilgili olan şu faktörler devamsızlıkla ilişkilendirilmiştir: (i) ailedeki geçimsizlik, (ii) boşanmalar, (iii) ailenin sosyo-ekonomik durumunun kötü olması. Bazı araştırmacılara göre, sosyo-ekonomik durumu iyi olmayan ailelerden gelen öğrencilerin daha fazla devamsızlık yapmaktadır (Hansen, Sanders, Massaro ve Last, 1998). Ailenin çocuğun okul yaşantılarına ilişkin ihtiyaçlarını karşılayamaması ve ekonomik gerekçelerle çocuğun işgücüne ihtiyaç duyması (Kadı, 2000; Özbaş, 2010) da bir diğer devamsızlık nedenidir. Devamsızlığı fazla olan öğrencilerin iyi aile ilişkilerine sahip olmadığı, aile içinde çatışmalar yaşadığı ve ailelerinin çocuklarının eğitimi sağlamada etkisiz oldukları da belirtilmektedir (Kurdek, Fine ve Sinclair, 1995).

Johnson (1997) tarafından yürütülen bir çalışmada, aile kaynaklı faktörlerin devamsızlık yapma olasılığını arttıran en önemli etken olduğu saptanmıştır. Bu çalışmada sorun teşkil edebilecek ailesel sorunlar, ebeveynlerin madde bağımlılığı, suça yönelik davranışlar, çocuklarına okul hayatlarıyla ilgili destek vermeye ilgili ve devamsızlıklarıyla ilgili denetim eksikliği olarak belirlenmiştir. Bu sorunlardan devamsızlık üzerinde en fazla

etkisi olan ise, ailenin çocuklarının devamsızlıklarıyla ilgili denetim eksikliğidir.

Reid (1999), yaptığı çalışmalar neticesinde, devamsızlık yapan öğrencilerin çoğunun anne-babasının boşanmış olduğu, baba figürünün uzun süre evde bulunmadığı, çok çocuklu bir evde ve kalabalık bir ailede yaşadığı sonucuna varmıştır. Ayrıca, şiddet, ayrılma, uyuşturucu gibi sebeplerden dolayı sosyal destek alan ebeveynlerle yaşama, okula devam etmeyle ilgili çocuğu desteklememe, çocuklarının okuldaki ilerlemesiyle ilgili bilgi almama, okulu bir otorite olarak görmeme, çocuklarıyla iletişim sorunu yaşama ve bir suç geçmişine sahip olma gibi sebepler de öğrencinin devamsızlık yapmasına yol açan etkenlerdendir.

Bunlar dışında, evde yaşanan şiddet olayları, çocuğun ev işlerini yapmak veya kardeşlerine bakmak zorunda olması, aile içindeki huzursuzluk ve ebeveynlerle yaşanan sorunlar öğrencinin devamsızlık yapmasına neden olabilir (Mitchell, Shepherd, 1967; Reid, 2005).

Öğretmen kaynaklı nedenler.

Öğretmenlerin devamsızlık yapan öğrencilere karşı tutumları genellikle olumsuzdur. Bunun nedeni, öğrencilerin akademik olarak gelişme sağlamaları için okula düzenli olarak devam etmeleri gerektiğine inanmalarındır. Bu görüşü destekleyen Foley (2003) ise bir öğrenci devamsızlık yaptığında başarıyı etkileyen önemli bir öğrenmenin kaybolduğunu belirtmektedir. Altinkurt (2008) yürüttüğü çalışmada, öğrencilerin akademik performansları ile özürsüz devamsızlıkları arasında ters yönde bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır.

Öğretmenlerin sınıf içindeki olumlu bir tutum içerisinde olmaları öğrencilerin okula bağlılığı üzerinde olumlu bir etki yaratırken; öğretmenin sınıf içinde takındığı otoriter tavır ve sergilediği baskıcı davranışlar, öğrencileriyle kurduğu iletişimin yetersiz olması, öğrencilerin yetenekleri üzerinde performans bekleme ve öğretmenin öğrencilere ilgi göstermemesi öğretmen kaynaklı devamsızlık nedenleri arasında sayılabilir (Ataman, 2001; Özbaş, 2010). Ayrıca öğrenciler, başarılarını artırmak için öğretmenlerinin destek vermemesini de bir devamsızlık nedeni olarak göstermişler ve okula bağlanmakta zorluk yaşadıklarını belirtmektedir (NWREL, 2004).

Devamsızlık, bir yandan, öğrencilerin öğrenme stillerindeki ve öğretmenlerin öğretme stillerindeki farklılıklardan ve öğretmenlerin iş devamsızlığından kaynaklanırken (Ehrenberg, Ehrenberg, Rees ve Ehrenberg, 1991); diğer yandan öğretmen-öğrenci ilişkisinin zayıf olması, öğretmenlerin öğrencilerin öğrenmelerine dair beklentilerinin düşük olması ve tutarsız

öğretmen davranışları da öğrencilerin devamsızlık yapmasına sebep olabilir (Baker, Sigmon ve Nugent, 2001; Van Petegem, 1994).

Devamsızlığı fazla olan öğrencilerle yapılan bir çalışmada ise, araştırmaya katılanların %19'u öğretmenlerine güvenmediklerini, %13'ü ise öğretmenleri tarafından sözlü tacize maruz kaldığını belirtmektedir (Reimer ve Smink, 2005). Pehlivan (2006) ise, araştırmasında devamsızlık konusunda öğretmenler ile öğrencilerin birbirlerinden farklı düşündükleri ortaya koymuştur. Öğrenciler devamsızlık nedeni olarak okul ve öğretmenleri, öğretmenler ise, öğrenci ve ailesini devamsızlık nedeni olarak görmektedirler.

Okul ve okul yöneticisi kaynaklı nedenler.

Ulusal Eğitim İstatistikleri Merkezi'nin (1996) yapmış olduğu bir araştırmaya göre sosyo-ekonomik durumu iyi olmayan ailelerin yaşadığı mahallelerde bulunan okullarda öğrenciler daha çok devamsızlık yapmaktadır. Ayrıca devamsızlıkla ilgili tutarsız politikalar uygulayan (Epstein ve Sheldon, 2002), okul personeli ve aileler arasındaki iletişimin yetersiz olduğu, destekleyici bir tavır içinde olmayan öğretmenlerin görev yaptığı, sınıf içindeki öğrenci farklılıklarının göz ardı edildiği okullarda devamsızlık probleminin daha sık görüldüğü görülmüştür (Dougherty, 1999).

Reid (1985) ise zorbalık ve müfredat gibi okul kaynaklı faktörlerin devamsızlığa yol açabileceğini söylemektedir. Okuldaki öğretmenlerin, rehberlik uzmanlarının, yöneticilerin niteliği ve etkililiği de öğrencilerin devamsızlık yapma alışkanlığıyla ilişkilendirilebilir (Strickland, 1998). Okul yöneticilerinin öğrenci üzerinde doğrudan olmasa bile dolaylı olarak etkisinin olduğu bilinmektedir (Balcı, 2002). Okul bir örgüttür. Bu örgütün ise farklı boyutları bulunmaktadır. Okul iklimi de bu boyutlardan biridir. Olumlu ve güçlü bir okul iklimi, öğrenci devamsızlığı üzerinde olumlu etkilere sahiptir. Sportif ve kültürel faaliyetler, teneffüs saatlerinin ayarlanması, öğrencilerin kendilerini güvende hissedecekleri bir ortam oluşturulması gibi yönetimle ilgili etkinlikler öğrenci devamsızlıklarını etkileyen faktörlerdendir (Altinkurt, 2008). Olumsuz okul iklimi, okul politikalarının yetersizliği de devamsızlık nedenleri arasında görülmektedir (Baker, Sigmon ve Nugent, 2001).

Sağlık problemi kaynaklı nedenler.

Sağlık problemleri devamsızlığa neden olan en önemli etkenlerdendir (Çevik, 2011; Kadı, 2000; Yıldız, 2011). Öğrencinin kendisiyle ilgili bir sağlık problemi yaşaması ya da ailesinden birinin sağlık problemi yaşaması öğrencinin okula devamını engelleyebilir.

Öğrenciler ciddi bir rahatsızlık geçirdiklerinde okula gelmemeleri gerekir. Fakat bazı öğrenciler öğrenme süreçlerini etkilemeyecek düzeyde dahi küçük bir sağlık problemi yaşasalar okula gelmemeyi tercih etmektedir (DeSocio, VanCura, Nelson, Hewitt, Kitzman ve Cole, 2007). Öğrencilerin sağlık problemi yaşaması okula devam etmeleri üzerinde olumsuz bir etki bırakıyorsa, okulun sağlıklı bir çevreye sahip olması gerekmektedir. Okulu çevresinin sağlıklı olması, okul binasının, oyun alanlarının, tuvaletlerin, ısıtma, havalandırma ve aydınlatma koşullarının sağlığa uygun olması demektir. Ayrıca okulda sağlık hizmetleriyle ilgilenen kişilerce okul ve çevresinin istenmeyen kazalara karşı korunma açısından uygunluğu da kontrol edilme ve gerekli önlemler alınmalıdır. Sağlık eğitiminin önemli bir parçası olan sağlıklı bir çevrede yaşama bilincinin öğrencilere kazandırılması sağlık problemi kaynaklı devamsızlıkların önüne geçebilir (Soysal, Giray ve Şevken, 2008).

Arkadaş çevresi kaynaklı nedenler.

Okul bir eğitim kurumu olmakla birlikte aynı zamanda bir sosyalleşme yeridir. Okullar, öğrencilere yeni fırsatlar sunarak farklı bakış açıları sağlamaktadır (Özbaş, 2010). Okul yaşantılarıyla beraber öğrenciler yeni arkadaşlar edinmeye başlamaktadır. Okula başlamadan önce aileleriyle sınırlı olan dünyaları değişmeye başlar ve akran çevrelerinde daha çok vakit geçirirler. Ergenlik dönemiyle akran gruplarının kişi üzerindeki etkisinin artmasıyla eğitim yaşantıları da bundan etkilenmektedir. Yani arkadaş çevresinin öğrencinin eğitim yaşantısı üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Okula uygun olmayan arkadaş çevresi öğrencinin devamsızlık yapmasına sebep olabilir. Reid'e (2005) göre akran grupları öğrenci devamsızlığına etki eden en önemli faktörlerdendir. Bir öğrencinin arkadaş çevresi eğitime ilişkin olumlu bir bakış açısına sahip değilse, öğrenci okula devam etmemek konusunda etkilenebilir. Hatta, başka öğrencileri de okul dışında etkinliklere katılma konusunda ikna etmeye çalışabilir (Özbaş, 2010; Reid, 2005). Ayrıca, öğrenciler grup dinamiğinin etkisiyle bir grup içerisine girebilmek, gruba ayak uydurabilmek ya da grupta söz sahibi olabilmek için de devamsızlık yapabilir (Arkonaç, 2001; Güney, 2000; Kağıtçıbaşı, 1998).

Reid (1999) yaptığı diğer bir çalışmada, devamsızlığın nedenleri arasında akran grupları ile olan ilişkilerde yaşanan sorunları da göstermektedir. Ayrıca, devamsızlığa neden olan bir diğer önemli faktör olarak da zorbalık üzerinde durmaktadır. Zorbalık faktörü, okula devamsızlıkta evrensel nedenlerden biridir (Reid, 1999). Okulda zorbalığa maruz kalan öğrenciler daha farklı durumlar yaşayacaklarından korkarak ailelerinden ve öğretmenlerden

zorbalığa maruz kaldıklarını saklarlar. Zorbalıktan kaçmak için de okula gitmeye çekindikleri için devamsızlık yaparlar (Reid, 2003).

Çevresel faktör kaynaklı nedenler.

Kötü hava şartları ve ulaşım problemleri çoğu zaman göz ardı edilse de öğrenci devamsızlığına neden olan faktörlerdendir. Kötü hava şartları öğrencinin evden ayrılamamasına sebep olabilir. Ulaşım ile ilgili yaşanabilecek sıkıntılar ise öğrenci servisinin öğrenciyi evden almaması, otobüsün ya da arabanın bozulması gibi nedenler olabilir. Bu nedenler öğrencinin okula gitmesini engellemektedir (Teasley, 2004). Ayrıca öğrencinin yaşadığı yerin okula uzak olması da devamsızlık nedenleri arasında gösterilebilir. Ülkemizde uzaklığa başlı olarak gelişen olumsuzlukların giderilmesi için bazı uygulamalar söz konusudur. Öğrencilerin taşınmalı olarak yaşadıkları yerden öğrenim gördükleri okula götürülmesi ve pansiyonlu bir okulda öğrencilerin konaklatılması bu uygulamalardan bazılarıdır. Öğrencilerin aileden uzakta, başka bir yerde yaşaması öğrenci üzerinde olumsuz etkiler bırakabilir ve devamsızlık yapmasına sebep olabilir.

Devamsızlığın Etkileri

Devamsızlık bir öğrencinin okula yönelik olumsuz duygularının bir belirtisi olmakla birlikte tek başına bir etmen değildir. Birçok etmenin tek başına ya da birlikte bulunması, öğrencinin okuldan uzaklaşmasına, devamsızlık yapmasına ve sistemi terk etmesine neden olabilir (Pehlivan, 2006).

Öğrenciler devamsızlık yaptıklarında kısa vadede eğitimleriyle ilgili birçok sorunla karşılaşır. İlk olarak, öğrenciler ödevlerini kaçırmaktadırlar. Dolayısıyla farklı ders konularında da düşük performans göstermekte ya da ortalamanın altında kalmaktadırlar. Çünkü devamsızlık yaptıkları günlerde öğrenme kaybı yaşamaktadırlar (Reid, 2005). Ayrıca akademik olarak ciddi problemler yaşayabilirler (DeSocio, VanCura, Nelson, Hewitt, Kitzman ve Cole, 2007). Devamsızlığı çok olan öğrenciler akademik olarak akranlarının gerisinde kalmakta ve sosyal yeterlilikleri git gide zayıflamaktadır (Ford, 1996). Bu da sosyal becerilerinin azalmasına dolayısıyla arkadaşlıklarının da bozulmasına sebep olmaktadır (Reid, 2005). Aynı zamanda, devamsızlık, öğrencinin bir üst sınıfa geçmesini engellemektedir. Devamsızlık yapan öğrencilerin okulu terk etme riski oldukça fazladır (DeSocio, VanCura, Nelson, Hewitt, Kitzman ve Cole, 2007). Okul terkinin en önemli yordayıcısının devamsızlık

olduğunu ileri sür÷lmektedir (Somers, Owens ve Piliawsky, 2009). Devamsızlık başarısızlığı, başarısızlık da okul terkini beraberinde getirmektedir.

Ford ve Sutphen (1996) ise kısa vadede ortaya çıkabilecek problemlere ek olarak uzun vadede karşı karşıya kalınabilecek durumlardan bahsetmektedir. Bu durumlar: işsizlik ve düşük gelirdir. İşsizlik ve gelirin az olması öğrencilerin sonraki hayatında derin izler bırakabilir. Daha önceki olumsuz davranışları nedeniyle işgücüne katılmayan kişilerin bu sonuçlarla yüzleşmek zorunda kalabileceği belirtilmektedir.

Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanmasında yararlanılan ölçme aracının hazırlanması ve uygulanması hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca, verilerin toplanması ve toplanan verilerin çözümlenmesinde yararlanılan teknikler açıklanmıştır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nicel ve nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılarak yapılandırılmıştır. Nicel boyutu, Eskişehir ili merkez ilçedeki liselerde öğrenim gören öğrencilerin devamsızlık nedenleri konusundaki görüşlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır ve bu görüşleri ortaya çıkarmak için *tarama modeli* kullanılmıştır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlanır. Bu amaçla konu ile ilgili literatür taraması yapıldıktan sonra elde edilen bilgiler doğrultusunda hazırlanan veri toplama aracı öğrencilere uygulanarak devamsızlıkla ilgili görüşleri elde edilmiştir.

Araştırmanın diğer boyutunu oluşturan liselerde önemli düzeyde devamsızlık problemi olan öğrencilerin devamsızlık nedenlerinin derinlemesine incelenmesi amacıyla nitel araştırma desenlerinden *fenomonolojik yaklaşım* kullanılmıştır. Buradaki amaç, devamsızlığın öğrenciler için ne anlama geldiğini keşfetmeye çalışmaktır. Bu amaçla araştırmacı tarafından hazırlanan bir görüşme formu kullanılarak önemli düzeyde (15 günden fazla) devamsızlık problemi olan öğrencilerle birebir görüşmeler yapılmış ve devamsızlık nedenleri derinlemesine incelenmiştir.

Evren ve Örneklem

Evren.

Araştırmada Türkiye’de liselerde öğrenim gören öğrencilerin devamsızlık nedenleri saptanmaya çalışıldığından bu araştırmanın kuramsal evreni Türkiye’de liselerde öğrenim gören öğrencilerdir. Ancak araştırma aşamasında kuramsal evrenden örneklem alınmasının güçlüğü göz önüne alınarak belirlenen çalışılabilir evreni Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı merkez liselerde 2012-2013 öğretim yılında 9., 10. ve 11. sınıflarda

öğrenim gören 25.466 öğrenci oluşturmaktadır.

Örneklem.

Araştırmada iki ayrı örneklem grubu kullanılmıştır. Bu örneklem gruplarına ait ayrıntılı bilgiler aşağıda verilmiştir.

Örneklem 1.

Çalışmanın nicel boyutunda *küme örnekleme* yönteminden yararlanılmıştır. Öncelikle *küme örnekleme* yardımıyla devamsızlık ortalamaları en yüksek sekiz lise belirlenmiştir. bu okullardaki 9., 10. ve 11. sınıflar arasından uygulamanın yapılacağı sınıflar rastsal olarak seçilmiş ve bu sınıflardaki öğrencilere ulaşılmıştır. Belirlenen sekiz lisede öğrenim gören 1037 lise öğrencisi çalışmaya gönüllü olarak katılmıştır. Örneklem grubunun oluşturan öğrencilerin okullara göre dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1

Öğrenci Sayılarının Uygulama Yapılan Okullara Göre Dağılımı

Uygulama Yapılan Okullar	Öğrenci Sayıları
1. Okul	157
2. Okul	172
3. Okul	138
4. Okul	144
5. Okul	110
6. Okul	148
7. Okul	95
8. Okul	73
Toplam	1037

Örneklem 2.

Araştırmanın nitel boyutuna ise *amaçlı örnekleme* yöntemlerinden *ölçüt örnekleme yöntemi* kullanılarak belirlenen 18 lise öğrencisi katılmıştır. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin “*devamsızlıkları 15 günden fazladır*” ve bu öğrenciler değişik demografik özelliklere sahiptir. Söz konusu öğrencilerin gerçek isimleri yerine araştırmacı tarafından verilen kod isimler kullanılmıştır. Öğrencilerin özellikleri aşağıdaki gibidir:

Hasan, 17 yaşında ve 11. sınıf öğrencisidir. Dört kardeş olan Hasan'ın babası polis memuru, annesi ise ev hanımıdır. Daha önceki yıllarda devamsızlık sorunu yaşamamış olmasına rağmen bu yılki devamsızlığı özürsüz 18,5 gün, raporlu ise 13 gündür. Halen Eskişehir merkezde bulunan bir meslek lisesinde öğrenimine devam etmekte ve sınıf tekrarı bulunmamaktadır.

Elif, 15 yaşında ve 9. sınıf öğrencisidir. Annesi ve ablasıyla yaşayan Elif'in babası vefat etmiştir. Sınıf tekrarı yaşamamış ve bu yılki devamsızlığı 22 gündür. Halen Eskişehir merkezde bulunan bir meslek lisesinde öğrenimine devam etmektedir.

Ezgi, 15 yaşında ve 9. sınıf öğrencisidir. Babası ve annesi işçidir ve 4 kardeşi bulunmaktadır. Daha önceki yıllarda da devamsızlık sorunu yaşayan Ezgi'nin bu yılki devamsızlığı 17 gündür. Halen Eskişehir merkezde bulunan bir meslek lisesinde öğrenimine devam etmekte ve sınıf tekrarı korkusu yaşamaktadır.

İsmet, 16 yaşında ve 9. sınıf öğrencisidir. Üç kardeşi bulunmakta, annesiyle babası ayrı yaşamaktadır. Daha önceki yıllarda devamsızlık sorunu yaşamamış olup, öğretmenleriyle olan ilişkilerini fazlasıyla önemsemektedir. Sınıf tekrarı olmayan İsmet'in bu yılki devamsızlığı 15,5 gündür. Halen Eskişehir merkezde bulunan bir meslek lisesinde öğrenimine devam etmektedir.

Rıza, 18 yaşında ve 11. sınıf öğrencisidir. Babası esnaf, annesi ev hanımıdır. 10. sınıfta yaptığı tekrar nedeniyle okul değişikliği yapmıştır. Daha önceki yıllarda da devamsızlık sorunu yaşamış olup, bu yılki devamsızlığı 19,5 gündür. Halen Eskişehir merkezde bulunan bir meslek lisesinde öğrenimine devam etmektedir.

Eda, 18 yaşında ve 10. sınıf öğrencisidir. Annesiyle ve kardeşiyle yaşayan Eda'nın annesi ve babası ayrı yaşamaktadır. Ailevi problemler nedeniyle psikolojik tedavi görmektedir. 9. sınıfta sınıf tekrarı yapmıştır ve bu yılki devamsızlığı 17,5 gündür. Halen Eskişehir merkezde bulunan bir düz lisede öğrenimine devam etmektedir.

Tuğçe, 16 yaşında ve 9. sınıf öğrencisidir. Annesi ve babası işçi olup 3 tane kardeşi vardır. 9. sınıfta sınıf tekrarı yapmış olup bu yılki devamsızlığı 18 gündür. Daha önceki öğrenim hayatında çok sık okul değişikliği yapmıştır. Halen Eskişehir merkezde bulunan bir düz lisede öğrenimine devam etmektedir.

İrem, 16 yaşında ve 9. sınıf öğrencisidir. Annesi ev hanımı, babası ise esnafdır. 5 tane

kardeşi vardır. Daha önceki öğrenim hayatında sınıf tekrarı yapmamıştır. Bu yılki devamsızlığı 19 gündür. Sağlık problemi nedeniyle sürekli tedavi olmakta ve halen Eskişehir merkezde bulunan bir meslek lisesinde öğrenimine devam etmektedir.

Murat, 16 yaşında 9. sınıf öğrencisidir. Daha önceki öğrenim hayatında yaşadığı bir problem yüzünden eğitim hayatına 1 yıl ara vermiştir. Annesi ev hanımı, babası işçidir. Sınıf tekrarı yapmamıştır ve bu yılki devamsızlığı 18 gündür. Halen Eskişehir merkezde bulunan bir meslek lisesinde öğrenimine devam etmektedir.

Taner, 11. sınıf öğrencisidir. Annesi ev hanımıdır ve babası işi nedeniyle başka bir şehirde yaşamaktadır. Bu yılki devamsızlığı 16,5 gün olan Taner'in sınıf tekrarı bulunmamaktadır. Halen Eskişehir merkezde bulunan bir meslek lisesinde öğrenimine devam etmektedir.

Nisan, 11. sınıf öğrencisidir ve YGS'ye hazırlanmaktadır. Annesi ev hanımı, babası ise emeklidir. Ailenin tek çocuğu olan Nisan daha önceki öğrenim hayatında sınıf tekrarı yapmamıştır. Kendini sosyal biri olarak tanımlamaktadır. Bu yılki devamsızlığı özürsüz 20,5, raporlu ise 21 gündür. Halen Eskişehir merkezde bulunan bir Anadolu lisesinde öğrenimine devam etmektedir.

Melis, 17 yaşında ve 11. sınıf öğrencisidir. Annesi ev hanımı, babası ise emeklidir. İlk tercihiyle şu an öğrenim gördüğü liseyi kazanan Melis'in bu yılki devamsızlığı 19 gündür. Sınıf tekrarı bulunmamakta ve halen Eskişehir merkezde bulunan bir Anadolu lisesinde öğrenimine devam etmektedir.

Serkan, 18 yaşında ve 11. sınıf öğrencisidir. Annesi ev hanımı ve babası makine operatörüdür. 9. sınıfta sınıf tekrarı yapan Enes'in bu yılki devamsızlığı 17,5 gündür. Üniversite hayalini bir an önce gerçekleştirmek istemektedir ve halen Eskişehir merkezde bulunan bir Anadolu lisesinde öğrenimine devam etmektedir.

Levent, 17 yaşında ve 10. sınıf öğrencisidir. Annesi ev hanımı ve babası emeklidir. 2 kardeşi daha olan Levent 9. sınıfta sınıf tekrarı yapmıştır. Sınıf tekrarının kendisini olumsuz bir şekilde etkilediği belirtmektedir. Bu yılki devamsızlığı özürsüz 17 gün, raporlu ise 8 gündür. Halen Eskişehir merkezde bulunan bir meslek lisesinde öğrenimine devam etmektedir.

Kaan, 17 yaşında ve 10. sınıf öğrencisidir. Annesi ev hanımı, babası ise işçidir. Bu

yıllık devamsızlığı 16,5 gündür ve 9. sınıfta sınıf tekrarı yapmıştır. Sınıf tekrarının manevi yönden kayıplara yol açtığını düşünen Kaan, halen Eskişehir merkezde bulunan bir meslek lisesinde öğrenimine devam etmektedir.

Ekin, 16 yaşında ve 9. sınıf öğrencisidir. Annesi ev hanımı ve babası serbest meslek sahibi olan babasının işi dolayısıyla Eskişehir'e taşınmıştır. Bu yılki devamsızlığı 19,5 gündür ve sınıf tekrarı bulunmamaktadır. Halen Eskişehir merkezde bulunan bir düz lisede öğrenimine devam etmektedir.

Yağmur, 17 yaşında ve 10. sınıf öğrencisidir. Annesi ev hanımı ve babası emeklidir. 10. sınıfta yaptığı sınıf tekrarı nedeniyle okul değişikliği yapmıştır. Bu yılki devamsızlığı 19 gün olan Yağmur, halen Eskişehir merkezde bulunan bir düz lisede öğrenimine devam etmektedir. Ayrıca dans eğitmenliği de yapmaktadır.

Aylin, 17 yaşında ve 11. sınıf öğrencisidir. Annesi ev hanımıdır ve babası vefat etmiştir. Ailesi köyde yaşadığı için yurttta kalmaktadır. Ailesinden gerekli desteği görmediğini düşünen Aylin, psikolojik tedavi görmektedir. Bu yılki devamsızlığı 23 gündür ve sınıf tekrarı yapmamıştır. Halen Eskişehir merkezde bulunan bir meslek lisesinde öğrenimine devam etmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada iki adet veri toplama aracı kullanılmıştır. Bunlar; lise öğrencilerinin devamsızlık nedenlerinin saptanması amacıyla geliştirilen *Devamsızlık Nedenleri Formu*, önemli düzeyde devamsızlığa sahip öğrencilerin okul devamsızlığına ilişkin görüşlerinin ve deneyimlerinin saptanması amacıyla geliştirilen *Öğrenci Görüşme Formu*'dur. Veri toplama araçlarına ilişkin açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Devamsızlık nedenleri formu.

Öğrencilerin okula devamsızlık nedenlerinin ortaya çıkarılması amacıyla araştırmada kullanılan Devamsızlık Nedenleri Formu'nun geliştirilmesi aşamasında birinci adımda 123 öğrenciye devamsızlık nedenlerinin neler olduğunu belirtmeleri için; *devamsızlık nedenleriniz nelerdir?* sorusunu içeren bir form dağıtılmıştır. İkinci aşamada, öğrenci görüşlerinden ve ilgili literatür taramasından ortaya çıkan bulgular neticesinde okula devamsızlık nedenlerini içerdiği düşünülen bir devamsızlık nedenleri havuzu oluşturuldu. Bu havuzdan nedenlerin

birbirleriyle olan ilişkileri ve farklılıkları dikkate alınarak araştırmacı tarafından seçilen maddelerle taslak bir form elde edilmiştir. Taslak form için uzman görüşüne başvurulmuş ve öneriler doğrultusunda bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu aşamadan sonra form pilot çalışma için 157 öğrenciye uygulanmıştır. Pilot çalışma sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda anlaşılmayan maddeler değiştirilerek ankete son hali verilmiştir. Sonuç olarak Devamsızlık Nedenleri Formu; *asla (1), nadiren (2), zaman zaman (3), sıklıkla (4), her zaman (5)* cevaplama skalası olmak üzere 5’li Likert tipi toplam kırk dört madde ve katılımcıların demografik özelliklerini belirleme amaçlı toplam 13 maddeden oluşmaktadır.

Öğrenci görüşme formu.

Önemli düzeyde devamsızlığa sahip öğrencilerin devamsızlık nedenlerini ortaya çıkarmak için kullanılan görüşme formunu hazırlamak için ilk aşamada literatürden yararlanılmıştır. Literatür gözden geçirildikten sonra araştırmacının da katkılarıyla yarı yapılandırılmış taslak bir görüşme formu oluşturulmuştur. Ardından uzman görüşü alınarak öneriler doğrultusunda değişiklikler yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formundaki maddelerin anlaşılabilirliğini test etmek amacıyla 2 lise öğrencisiyle görüşme yapılmıştır. Bu görüşmeler sonucunda bir kısım maddelerin yeniden düzenlenmesi ile görüşme formuna son hali verilmiştir. Görüşme formu toplam on sekiz (18) açık uçlu maddeden oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler iki farklı aşamada elde edilmiştir. Bu aşamalara ilişkin ayrıntılı bilgiler aşağıda sunulmuştur:

Birinci Aşama: Lise öğrencilerinin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesine yönelik veriler Devamsızlık Nedenleri Formu’nun örneklem grubundaki öğrencilere 2012-2013 öğretim yılında araştırmacı tarafından uygulanması yoluyla elde edilmiştir. Devamsızlık Nedenleri Formu’nun cevaplandırma süresinin yaklaşık 10-15 dakika sürdüğü gözlenmiştir.

İkinci Aşama: Önemli düzeyde devamsızlığa sahip öğrencilerin okul devamsızlığına ilişkin görüş ve deneyimlerinin değerlendirilmesine yönelik veriler nitel araştırma sürecinde en sık olarak karşımıza çıkan görüşme yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Bu doğrultuda veriler Öğrenci Görüşme Formu yardımıyla örneklem grubundaki 18 öğrenciyle araştırmacı

tarafından yapılan görüşmeler yoluyla elde edilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Lise öğrencilerinin devamsızlık nedenlerinin incelendiği bu araştırmada elde edilen verilerin çözümlemesi iki temel aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu aşamalara ilişkin ayrıntılar aşağıda sunulmuştur:

Birinci Aşama: Lise öğrencilerinin devamsızlık nedenlerini belirlemek için; formun tüm madde puanları için ortalama (X) ve standart sapma (SS) puanları hesaplanmıştır. Öğrencilerin devamsızlık nedenlerinin çeşitli demografik değişkenlere göre test etmeden önce araştırma verilerinin normal dağılım özelliği taşıyıp taşımadıkları Kolmogorov-Smirnov Testi ile tespit edilmiştir. Elde edilen puanların normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek örneklem Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda dağılımların normal dağılmadığı saptanmıştır [$p < .05$]. Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda verilerin normal dağılım özelliği göstermemesinden dolayı non-parametrik analiz teknikleri kullanılmıştır. Bu kapsamda alt boyutların katılımcıların demografik özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına *Mann Whitney-U* ve *Kruskal Wallis-H* testleri aracılığıyla bakılmıştır. Devamsızlık gün sayısı ile devamsızlık nedenleri alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır.

İkinci aşama: Çalışma grubunda yer alan öğrencilerle birebir görüşmeler yapılmış ve görüşmeler ses kayıt cihazına kaydedilmiştir. Ses kaydı yapılırken araştırmanın amacı hakkında öğrencilere bilgi verilmiş ve anlaşılmayan bir soru olduğunda, anlaşılmasını sağlayacak ek sorular sorulmuştur. Daha sonra, araştırmanın veri analizi sürecinde öncelikli olarak öğrencilerle ses kayıt cihazına kaydedilen görüşme kayıtlarının dökümü yapılmıştır. Verilerin dökümü sırasında, her bir konuşma olduğu gibi hiçbir düzeltme yapılmadan, görüşmeci- görüşen sırasıyla, araştırmacı tarafından bir forma yazılmıştır. Çalışma sürecinde elde edilen veriler, liselerde öğrenim gören ve önemli düzeyde devamsızlığa sahip olan öğrencilerin devamsızlığa ilişkin görüş ve deneyimlerini ortaya çıkarmak için *betimsel analiz* ile analiz edilmiştir. Daha sonra analiz edilen veriler üzerinden kodlamalar yapılarak temalar ve alt temalar oluşturulup, bu temalar ve alt temalar altında yorumlara yer verilmiştir.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın kapsamındaki analizlerle elde edilen bulgular, alt problemlere göre sınıflandırılarak tablolar halinde sunulmuştur.

Devamsızlık Nedenlerine İlişkin Genel Bulgular

Lise öğrencilerinin devamsızlık nedenlerine ait alt boyutlara ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 2’de sunulmuştur. Tablo 2’de görüleceği üzere lise öğrencilerinin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerini ifade eden puanların aritmetik ortalamaları 1.49 ile 3.09 arasında değişmektedir. Devamsızlık nedenlerine ilişkin alt boyutlarda *sağlık problemi kaynaklı nedenler* hariç birbirlerine yakın ortalama değerler ile değerlendirmişlerdir. Ayrıca öğrenciler devamsızlık nedenlerini en yüksek ortalama ile *sağlık problemi kaynaklı* alt boyutunda değerlendirirken, en düşük ortalama ile *aile kaynaklı* alt boyutunda değerlendirmişlerdir.

Tablo 2

Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının n, X ve SS Değerleri

Boyutlar	n	X	SS
Sağlık Problemi Kaynaklı	1037	3.09	1.03
Çevresel Faktör Kaynaklı	1037	1.93	.78
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	1037	1.90	.73
Öğrenci Kaynaklı	1037	1.75	.68
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	1037	1.75	.70
Öğretmen Kaynaklı	1037	1.68	.80
Aile Kaynaklı	1037	1.49	.70

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Lise öğrencilerinin öğrenci kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri.

Lise öğrencilerinin Öğrenci Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla öğrencilerin her bir maddeye verdiği yanıtlar incelenerek, maddelerin

aritmetik ortalaması ve standart sapmaları Tablo 3’te sunulmuştur. Tablo 3 incelendiğinde boyutu oluşturan maddelerin aritmetik ortalamaları 2.55 ile 1.45 arasında değişmektedir. Öğrenci kaynaklı devamsızlık nedenlerinden; en yüksek ortalama *mutsuz olduğum ve moralim bozuk olduğu zamanlarda devamsızlık yaparım* maddesine ait iken en düşük ortalama *sigara vb. zararlı alışkanlıklarım olduğu için devamsızlık yaparım* maddesine aittir.

Tablo 3

Öğrenci Kaynaklı Devamsızlık Nedenleri Hakkındaki Görüşler

Madde	N	X	SS
7- Mutsuz olduğum ve moralim bozuk olduğu zamanlarda devamsızlık yaparım.	1026	2.55	1.28
3- Ders çalışmak/ödev yapmak için devamsızlık yaparım.	1010	2.07	1.09
1- Hiçbir sebep yokken devamsızlık yaparım.	1021	2.07	1.04
22- Başarısızlık korkusu yaşadığım için devamsızlık yaparım.	1028	1.61	1.09
23- Notlarım düşük olduğu için devamsızlık yaparım.	1027	1.51	1.01
28- Öğrenme isteğim olmadığı için devamsızlık yaparım.	1029	1.47	.96
17- Sigara vb. zararlı alışkanlıklarım olduğu için devamsızlık yaparım.	1018	1.45	1.45
20- Okulu bırakmayı düşündüğüm için devamsızlık yaparım.	1026	1.27	1.27

Lise öğrencilerinin aile kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri.

Lise öğrencilerinin Aile Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla öğrencilerin her bir maddeye verdiği yanıtlar incelenerek, maddelerin aritmetik ortalaması ve standart sapmaları Tablo 4’te sunulmuştur. Tablo 4. incelendiğinde boyutu oluşturan maddelerin aritmetik ortalamaları 1.65 ile 1.24 arasında değişmektedir. Aile kaynaklı devamsızlık nedenlerinden; en yüksek ortalama *evde yardımcı olmam gereken işler olduğu için devamsızlık yaparım* maddesine ait iken en düşük ortalama *ilgi çekmek için devamsızlık yaparım* maddesine aittir.

Tablo 4

Aile Kaynaklı Devamsızlık Nedenleri Hakkındaki Görüşler

Madde	N	X	SS
19- Evde yardımcı olmam gereken işler olduğu için devamsızlık yaparım.	1028	1.65	1.01
15- Annemle babam kavga ettiği zaman devamsızlık yaparım.	1018	1.61	1.12
37- Ailem baskı yaptığı için buna tepki olarak devamsızlık yaparım.	1024	1.52	1.05
42- Maddi sıkıntılar yüzünden çalışmak zorunda olduğum için devamsızlık yaparım.	1033	1.43	1.02
6- İlgi çekmek için devamsızlık yaparım.	1021	1.24	.76

Lise öğrencilerinin öğretmen kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri.

Lise öğrencilerinin Öğretmen Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla öğrencilerin her bir maddeye verdiği yanıtlar incelenerek, maddelerin aritmetik ortalaması ve standart sapmaları Tablo 5’te sunulmuştur. Tablo 5 incelendiğinde boyutu oluşturan maddelerin aritmetik ortalamaları 2.04 ile 1.40 arasında değişmektedir. Öğretmen kaynaklı devamsızlık nedenlerinden; en yüksek ortalama *bazı öğretmenlerimi sevmediğim için devamsızlık yaparım* maddesine ait iken en düşük ortalama *öğretmenimden şiddet gördüğüm için devamsızlık yaparım* maddesine aittir.

Tablo 5

Öğretmen Kaynaklı Devamsızlık Nedenleri Hakkındaki Görüşler

Madde	N	X	SS
8- Bazı öğretmenlerimi sevmediğim için devamsızlık yaparım.	1024	2.04	1.27
36- Dersler ilgimi çekmediği ve sıkıcı geçtiği için devamsızlık yaparım.	1028	2.03	1.26
2- Öğretmenlerim çok sert olduğu için devamsızlık yaparım.	1029	1.84	1.15
26- Bazı öğretmenlerimden çekindiğim için devamsızlık yaparım.	1026	1.52	1.00
27- Bazı öğretmenlerimden korktuğum için devamsızlık yaparım.	1018	1.47	1.03
34- Bazı öğretmenlerim benimle ilgilenmediği için devamsızlık yaparım.	1032	1.47	1.02
41- Öğretmenimden şiddet gördüğüm için devamsızlık yaparım.	1024	1.40	1.00

Lise öğrencilerinin okul ve okul yöneticisi kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri.

Lise öğrencilerinin Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla öğrencilerin her bir maddeye verdiği yanıtlar incelenerek, maddelerin aritmetik ortalaması ve standart sapmaları Tablo 6’da sunulmuştur. Tablo 6 incelendiğinde boyutu oluşturan maddelerin aritmetik ortalamaları 2.27 ile 1.46 arasında değişmektedir. Okul ve okul yöneticisi kaynaklı devamsızlık nedenlerinden; en yüksek ortalama *zor dersler üst üste geldiği zaman devamsızlık yaparım* maddesine ait iken en düşük ortalama *dershaneye gitmek için devamsızlık yaparım* maddesine aittir.

Tablo 6

Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı Devamsızlık Nedenleri Hakkındaki Görüşler

Madde	N	X	SS
38- Zor dersler üst üste geldiği zaman devamsızlık yaparım.	1025	2.27	1.41
32- Dersler erken saatte başladığından uyanamadığım zamanlarda devamsızlık yaparım.	1031	2.25	1.38
12- Okul eğlenceli olmadığı için devamsızlık yaparım.	1022	2.19	1.61
25- Ders saatleri çok uzun ve teneffüsler çok kısa olduğundan devamsızlık yaparım.	1028	2.07	1.37
18- Sevmediğim/anlamadığım derslerde devamsızlık yaparım.	1027	2.06	1.25
9- Okulda boş zamanlarımızı geçirebileceğimiz yerler olmadığı için devamsızlık yaparım.	1024	2.05	1.30
44- LYS/YGS'ye hazırlanmak için devamsızlık yaparım.	1032	2.00	1.34
29- Okulda yeterli sayıda sosyal aktivite olmadığı için devamsızlık yaparım.	1025	1.92	1.28
43- Okulu sevmediğim için devamsızlık yaparım.	1028	1.92	1.27
10- Derste öğrendiklerim hayatta hiçbir işe yaramadığı için devamsızlık yaparım.	1023	1.59	1.14
4- Okul güvenli olmadığı ve okulda şiddet olayları yaşandığı için devamsızlık yaparım.	1028	1.48	1.02
40- Okula alışamadığım için devamsızlık yaparım.	1032	1.48	.98
13- Dershaneye gitmek için devamsızlık yaparım.	1025	1.46	.96

Lise öğrencilerinin sağlık problemi kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri.

Lise öğrencilerinin Sağlık Problemi Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla öğrencilerin her bir maddeye verdiği yanıtlar incelenerek, maddelerin aritmetik ortalaması ve standart sapmaları Tablo 7’de sunulmuştur. Tablo 7 incelendiğinde boyutu oluşturan maddelerin aritmetik ortalamaları 3.42 ve 2.76’dır. Sağlık problemi kaynaklı devamsızlık nedenlerinden en yüksek ortalama *hasta olduğum zamanlarda devamsızlık yaparım* maddesine aittir.

Tablo 7

Sağlık Problemi Kaynaklı Devamsızlık Nedenleri Hakkındaki Görüşler

Madde	N	X	SS
5- Hasta olduğum zamanlarda devamsızlık yaparım.	1021	3.42	1.23
14- Ailemden birisi hastalandığında devamsızlık yaparım.	1028	2.76	1.32

Lise öğrencilerinin arkadaş çevresi kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri.

Lise öğrencilerinin Arkadaş Çevresi Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla öğrencilerin her bir maddeye verdiği yanıtlar incelenerek, maddelerin aritmetik ortalaması ve standart sapmaları Tablo 8’de sunulmuştur. Tablo 8 incelendiğinde boyutu oluşturan maddelerin aritmetik ortalamaları 2.69 ile 1.31 arasında değişmektedir. Arkadaş çevresi kaynaklı devamsızlık nedenlerinden; en yüksek ortalama *arkadaşlarımla vakit geçirip eğlenmek için devamsızlık yaparım* maddesine ait iken en düşük ortalama *okulda arkadaşlarımdan şiddet gördüğüm için devamsızlık yaparım* maddesine aittir.

Tablo 8

Arkadaş Çevresi Kaynaklı Devamsızlık Nedenleri Hakkındaki Görüşler

Madde	N	X	SS
16- Arkadaşlarımla vakit geçirip eğlenmek için devamsızlık yaparım.	1027	2.69	1.32
21- Kız arkadaşım/erkek arkadaşım ile buluşmak için devamsızlık yaparım.	1024	2.02	1.30

Tablo 8 (devamı)

Arkadaş Çevresi Kaynaklı Devamsızlık Nedenleri Hakkındaki Görüşler

39- Arkadaşlarıma uyum sağlamak için devamsızlık yaparım.	1029	1.73	1.11
33- Okulda fazla arkadaşım olmadığı için devamsızlık yaparım.	1024	1.38	.93
31- Okulda bazı arkadaşlarım beni küçümsedikleri için devamsızlık yaparım.	1020	1.35	.91
30- Okulda arkadaşlarımdan şiddet gördüğüm için devamsızlık yaparım.	1032	1.31	.87

Lise öğrencilerinin çevresel faktör kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri.

Lise öğrencilerinin Çevresel Faktör Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla öğrencilerin her bir maddeye verdiği yanıtlar incelenerek, maddelerin aritmetik ortalaması ve standart sapmaları Tablo 9’da sunulmuştur. Tablo 9 incelendiğinde boyutu oluşturan maddelerin aritmetik ortalamaları 2.78 ile 1.36 arasında değişmektedir. Çevresel faktör kaynaklı devamsızlık nedenlerinden en yüksek ortalama *hava güzel olduğunda devamsızlık yaparım* maddesine ait iken en düşük ortalama *yurtta kaldığımdan hafta sonu eve gidecek araç bulabilmek için devamsızlık yaparım* maddesine aittir.

Tablo 9

Çevresel Faktör Kaynaklı Devamsızlık Nedenleri Hakkındaki Görüşler

Madde	N	X	SS
11- Hava güzel olduğunda devamsızlık yaparım.	1022	2.78	1.27
35- Evim okula uzak olduğu için devamsızlık yaparım.	1022	1.67	1.15
24- Yurtta kaldığımdan hafta sonu eve gidecek araç bulabilmek için devamsızlık yaparım.	1018	1.36	.95

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular**Devamsızlık nedenlerinin cinsiyet değişkeni açısından değerlendirilmesi.**

Tablo 10’da lise öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının cinsiyet

değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U Testi sonuçları sunulmuştur. Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre, öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde sağlık problemi kaynaklı nedenler alt boyutunda öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmazken [$p > .05$]; öğrenci kaynaklı, aile kaynaklı, öğretmen kaynaklı, okul ve okul yöneticileri kaynaklı, arkadaş çevresi kaynaklı ve çevresel faktör kaynaklı nedenler alt boyutlarında erkek öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$p < .05$].

Tablo 10

Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney-U Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	<i>n</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>p</i>																																																																				
Öğrenci Kaynaklı	Kız	465	1.65	.54	111458	-4.5	.00																																																																				
	Erkek	572	1.83	.69				Aile Kaynaklı	Kız	465	1.35	.55	106244	-5.75	.00	Erkek	572	1.61	.78	Öğretmen Kaynaklı	Kız	465	1.53	.68	105680	-5.74	.00	Erkek	572	1.81	.86	Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Kız	465	1.77	.69	104500	-5.94	.00	Erkek	572	2.00	.75	Sağlık Problemi Kaynaklı	Kız	465	3.04	.99	125379	-1.60	.10	Erkek	572	3.13	1.06	Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Kız	465	1.59	.58	102063	-6.48	.00	Erkek	572	1.87	.76	Çevresel Faktör Kaynaklı	Kız	465	1.82	.70	113871	-4.03	.00
Aile Kaynaklı	Kız	465	1.35	.55	106244	-5.75	.00																																																																				
	Erkek	572	1.61	.78				Öğretmen Kaynaklı	Kız	465	1.53	.68	105680	-5.74	.00	Erkek	572	1.81	.86	Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Kız	465	1.77	.69	104500	-5.94	.00	Erkek	572	2.00	.75	Sağlık Problemi Kaynaklı	Kız	465	3.04	.99	125379	-1.60	.10	Erkek	572	3.13	1.06	Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Kız	465	1.59	.58	102063	-6.48	.00	Erkek	572	1.87	.76	Çevresel Faktör Kaynaklı	Kız	465	1.82	.70	113871	-4.03	.00	Erkek	572	2.02	.83								
Öğretmen Kaynaklı	Kız	465	1.53	.68	105680	-5.74	.00																																																																				
	Erkek	572	1.81	.86				Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Kız	465	1.77	.69	104500	-5.94	.00	Erkek	572	2.00	.75	Sağlık Problemi Kaynaklı	Kız	465	3.04	.99	125379	-1.60	.10	Erkek	572	3.13	1.06	Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Kız	465	1.59	.58	102063	-6.48	.00	Erkek	572	1.87	.76	Çevresel Faktör Kaynaklı	Kız	465	1.82	.70	113871	-4.03	.00	Erkek	572	2.02	.83																				
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Kız	465	1.77	.69	104500	-5.94	.00																																																																				
	Erkek	572	2.00	.75				Sağlık Problemi Kaynaklı	Kız	465	3.04	.99	125379	-1.60	.10	Erkek	572	3.13	1.06	Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Kız	465	1.59	.58	102063	-6.48	.00	Erkek	572	1.87	.76	Çevresel Faktör Kaynaklı	Kız	465	1.82	.70	113871	-4.03	.00	Erkek	572	2.02	.83																																
Sağlık Problemi Kaynaklı	Kız	465	3.04	.99	125379	-1.60	.10																																																																				
	Erkek	572	3.13	1.06				Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Kız	465	1.59	.58	102063	-6.48	.00	Erkek	572	1.87	.76	Çevresel Faktör Kaynaklı	Kız	465	1.82	.70	113871	-4.03	.00	Erkek	572	2.02	.83																																												
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Kız	465	1.59	.58	102063	-6.48	.00																																																																				
	Erkek	572	1.87	.76				Çevresel Faktör Kaynaklı	Kız	465	1.82	.70	113871	-4.03	.00	Erkek	572	2.02	.83																																																								
Çevresel Faktör Kaynaklı	Kız	465	1.82	.70	113871	-4.03	.00																																																																				
	Erkek	572	2.02	.83																																																																							

Devamsızlık nedenlerinin okul dışında maddi gelir sağlayacak bir işte çalışma değişkeni açısından değerlendirilmesi.

Tablo 11’de lise öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının okul dışında maddi gelir sağlayacak bir işte çalışma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U Testi sonuçları sunulmuştur. Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre, öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde sağlık problemi kaynaklı nedenler alt boyutunda öğrencilerin okul dışında maddi gelir sağlayacak bir işte çalışma değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmazken

[$p > .05$]; öğrenci kaynaklı, aile kaynaklı, öğretmen kaynaklı, okul ve okul yöneticileri kaynaklı, arkadaş çevresi kaynaklı ve çevresel faktör kaynaklı nedenler alt boyutlarında okul dışında maddi gelir sağlayacak bir işte çalışmayanların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$p < .05$].

Tablo 11

Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Okul Dışında Maddi Gelir Sağlayacak Bir İşte Çalışma Değişkenine Göre Mann Whitney-U Sonuçları

Boyutlar	Okul dışı çalışma	<i>n</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>p</i>																																																																				
Öğrenci Kaynaklı	Evet	139	1.99	.80	49394	-3.95	.00																																																																				
	Hayır	897	1.71	.80				Aile Kaynaklı	Evet	139	1.92	.92	38570	-7.46	.00	Hayır	897	1.42	.63	Öğretmen Kaynaklı	Evet	139	2.04	1.00	46170	-4.97	.00	Hayır	897	1.62	.74	Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Evet	139	2.12	.84	50864	-3.49	.00	Hayır	897	1.86	.71	Sağlık Problemi Kaynaklı	Evet	139	3.07	1.05	61542	-.24	.80	Hayır	897	3.09	1.03	Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Evet	139	2.00	.82	48559	-4.22	.00	Hayır	897	1.71	.67	Çevresel Faktör Kaynaklı	Evet	139	2.10	.85	53741	-2.65	.00
Aile Kaynaklı	Evet	139	1.92	.92	38570	-7.46	.00																																																																				
	Hayır	897	1.42	.63				Öğretmen Kaynaklı	Evet	139	2.04	1.00	46170	-4.97	.00	Hayır	897	1.62	.74	Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Evet	139	2.12	.84	50864	-3.49	.00	Hayır	897	1.86	.71	Sağlık Problemi Kaynaklı	Evet	139	3.07	1.05	61542	-.24	.80	Hayır	897	3.09	1.03	Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Evet	139	2.00	.82	48559	-4.22	.00	Hayır	897	1.71	.67	Çevresel Faktör Kaynaklı	Evet	139	2.10	.85	53741	-2.65	.00	Hayır	897	1.91	.76								
Öğretmen Kaynaklı	Evet	139	2.04	1.00	46170	-4.97	.00																																																																				
	Hayır	897	1.62	.74				Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Evet	139	2.12	.84	50864	-3.49	.00	Hayır	897	1.86	.71	Sağlık Problemi Kaynaklı	Evet	139	3.07	1.05	61542	-.24	.80	Hayır	897	3.09	1.03	Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Evet	139	2.00	.82	48559	-4.22	.00	Hayır	897	1.71	.67	Çevresel Faktör Kaynaklı	Evet	139	2.10	.85	53741	-2.65	.00	Hayır	897	1.91	.76																				
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Evet	139	2.12	.84	50864	-3.49	.00																																																																				
	Hayır	897	1.86	.71				Sağlık Problemi Kaynaklı	Evet	139	3.07	1.05	61542	-.24	.80	Hayır	897	3.09	1.03	Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Evet	139	2.00	.82	48559	-4.22	.00	Hayır	897	1.71	.67	Çevresel Faktör Kaynaklı	Evet	139	2.10	.85	53741	-2.65	.00	Hayır	897	1.91	.76																																
Sağlık Problemi Kaynaklı	Evet	139	3.07	1.05	61542	-.24	.80																																																																				
	Hayır	897	3.09	1.03				Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Evet	139	2.00	.82	48559	-4.22	.00	Hayır	897	1.71	.67	Çevresel Faktör Kaynaklı	Evet	139	2.10	.85	53741	-2.65	.00	Hayır	897	1.91	.76																																												
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Evet	139	2.00	.82	48559	-4.22	.00																																																																				
	Hayır	897	1.71	.67				Çevresel Faktör Kaynaklı	Evet	139	2.10	.85	53741	-2.65	.00	Hayır	897	1.91	.76																																																								
Çevresel Faktör Kaynaklı	Evet	139	2.10	.85	53741	-2.65	.00																																																																				
	Hayır	897	1.91	.76																																																																							

Devamsızlık nedenlerinin sınıf tekrarı değişkeni açısından değerlendirilmesi.

Tablo 12’de lise öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının sınıf tekrarı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U Testi sonuçları sunulmuştur. Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre, öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde öğrenci kaynaklı, aile kaynaklı, öğretmen kaynaklı, okul ve okul yöneticileri kaynaklı, sağlık problemi kaynaklı, arkadaş çevresi kaynaklı ve çevresel faktör kaynaklı nedenler alt boyutlarında sınıf tekrarı yapma değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmamıştır [$p > .05$].

Tablo 12

Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Sınıf Tekrarı Değişkenine Göre Mann Whitney-U Sonuçları

Boyutlar	Sınıf tekrarı	<i>n</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>p</i>																																																																				
Öğrenci Kaynaklı	Evet	194	1.79	.65	76170	-1.44	.14																																																																				
	Hayır	841	1.74	.63				Aile Kaynaklı	Evet	194	1.55	.73	75644	-1.63	.10	Hayır	841	1.48	.69	Öğretmen Kaynaklı	Evet	194	1.70	.80	79945	-.43	.66	Hayır	841	1.68	.79	Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Evet	194	1.89	.72	81457	-.03	.97	Hayır	841	1.90	.74	Sağlık Problemi Kaynaklı	Evet	194	3.08	1.01	80511	-.28	.77	Hayır	841	3.09	1.03	Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Evet	194	1.79	.74	77397	-1.11	.26	Hayır	841	1.73	.69	Çevresel Faktör Kaynaklı	Evet	194	1.96	.83	80496	-.77	.77
Aile Kaynaklı	Evet	194	1.55	.73	75644	-1.63	.10																																																																				
	Hayır	841	1.48	.69				Öğretmen Kaynaklı	Evet	194	1.70	.80	79945	-.43	.66	Hayır	841	1.68	.79	Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Evet	194	1.89	.72	81457	-.03	.97	Hayır	841	1.90	.74	Sağlık Problemi Kaynaklı	Evet	194	3.08	1.01	80511	-.28	.77	Hayır	841	3.09	1.03	Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Evet	194	1.79	.74	77397	-1.11	.26	Hayır	841	1.73	.69	Çevresel Faktör Kaynaklı	Evet	194	1.96	.83	80496	-.77	.77	Hayır	841	1.93	.77								
Öğretmen Kaynaklı	Evet	194	1.70	.80	79945	-.43	.66																																																																				
	Hayır	841	1.68	.79				Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Evet	194	1.89	.72	81457	-.03	.97	Hayır	841	1.90	.74	Sağlık Problemi Kaynaklı	Evet	194	3.08	1.01	80511	-.28	.77	Hayır	841	3.09	1.03	Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Evet	194	1.79	.74	77397	-1.11	.26	Hayır	841	1.73	.69	Çevresel Faktör Kaynaklı	Evet	194	1.96	.83	80496	-.77	.77	Hayır	841	1.93	.77																				
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Evet	194	1.89	.72	81457	-.03	.97																																																																				
	Hayır	841	1.90	.74				Sağlık Problemi Kaynaklı	Evet	194	3.08	1.01	80511	-.28	.77	Hayır	841	3.09	1.03	Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Evet	194	1.79	.74	77397	-1.11	.26	Hayır	841	1.73	.69	Çevresel Faktör Kaynaklı	Evet	194	1.96	.83	80496	-.77	.77	Hayır	841	1.93	.77																																
Sağlık Problemi Kaynaklı	Evet	194	3.08	1.01	80511	-.28	.77																																																																				
	Hayır	841	3.09	1.03				Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Evet	194	1.79	.74	77397	-1.11	.26	Hayır	841	1.73	.69	Çevresel Faktör Kaynaklı	Evet	194	1.96	.83	80496	-.77	.77	Hayır	841	1.93	.77																																												
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Evet	194	1.79	.74	77397	-1.11	.26																																																																				
	Hayır	841	1.73	.69				Çevresel Faktör Kaynaklı	Evet	194	1.96	.83	80496	-.77	.77	Hayır	841	1.93	.77																																																								
Çevresel Faktör Kaynaklı	Evet	194	1.96	.83	80496	-.77	.77																																																																				
	Hayır	841	1.93	.77																																																																							

Devamsızlık nedenlerinin anne babanın birlikte yaşayıp yaşamama durumu açısından değerlendirilmesi.

Tablo 13'te lise öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının okul dışında maddi gelir sağlayacak bir işte çalışma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U Testi sonuçları sunulmuştur. Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre, öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde öğrenci kaynaklı, öğretmen kaynaklı, okul ve okul yöneticileri kaynaklı, sağlık problemi kaynaklı, ve çevresel faktör kaynaklı nedenler alt boyutlarında anne-babanın birlikte yaşayıp yaşamama değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmazken [$p > .05$]; aile kaynaklı ve arkadaş çevresi kaynaklı nedenler alt boyutlarında annesi babası ayrı yaşayanların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$p < .05$].

Tablo 13

Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Anne Babanın Birlikte Yaşayıp Yaşamama Durumuna Göre Mann Whitney-U Sonuçları

Boyutlar	Birlikte ya		n	X	SS	U	Z	p
	da ayrı	yaşama						
Öğrenci Kaynaklı	Birlikte		945	1.73	.61	32435	-1.59	.11
	Ayrı		77	1.90	.79			
Aile Kaynaklı	Birlikte		945	1.47	.66	29843	-2.70	.00
	Ayrı		77	1.77	.97			
Öğretmen Kaynaklı	Birlikte		945	1.65	.76	32801	-1.45	.14
	Ayrı		77	1.91	1.04			
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Birlikte		945	1.88	.71	33850	-1.01	.30
	Ayrı		77	2.03	.88			
Sağlık Problemi Kaynaklı	Birlikte		945	3.07	1.02	32410	-1.61	.10
	Ayrı		77	3.27	1.06			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Birlikte		945	1.73	.67	31482	-1.97	.04
	Ayrı		77	1.97	.93			
Çevresel Faktör Kaynaklı	Birlikte		945	1.91	.75	33452	-1.19	.23
	Ayrı		77	2.10	.98			

Devamsızlık nedenlerinin sınıf düzeyi değişkeni açısından değerlendirilmesi.

Tablo 14’te lise öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının okul dışında maddi gelir sağlayacak bir işte çalışma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H analizi sonuçları sunulmuştur. Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre, öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde sağlık problemi kaynaklı nedenler alt boyutunda öğrencilerin sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmazken [$p > .05$]; öğrenci kaynaklı, aile kaynaklı, öğretmen kaynaklı, okul ve okul yöneticileri kaynaklı, arkadaş çevresi kaynaklı ve çevresel faktör kaynaklı nedenler alt boyutlarında 11. sınıf öğrencilerinin lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$p < .05$]. Saptanan farkın kaynağını bulmak için Mann Whitney-U testi kullanılmıştır.

Tablo 14

Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

Boyutlar	Sınıf düzeyi	<i>n, X ve SS Değerleri</i>			<i>Kruskal Wallis-H Sonuçları</i>			
		<i>n</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>X_{sıra}</i>	<i>X²</i>	<i>SD</i>	<i>p</i>
Öğrenci Kaynaklı	9. Sınıf	326	1.68	.60	478.09	15.67	2	.00
	10. Sınıf	353	1.72	.63	504.24			
	11 Sınıf	354	1.84	.66	565.56			
	Toplam	1033	1.75	.63				
Aile Kaynaklı	9. Sınıf	326	1.41	.59	485.42	10.87	2	.00
	10. Sınıf	353	1.46	.69	506.75			
	11. Sınıf	354	1.59	.78	556.31			
	Toplam	1033	1.49	.70				
Öğretmen Kaynaklı	9. Sınıf	326	1.66	.78	507.81	12.17	2	.00
	10. Sınıf	353	1.59	.74	483.12			
	11 Sınıf	354	1.79	.85	559.24			
	Toplam	1033	1.68	.80				
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	9. Sınıf	326	1.83	.70	487.40	43.01	2	.00
	10. Sınıf	353	1.78	.71	461.14			
	11 Sınıf	354	2.08	.75	599.96			
	Toplam	1033	1.90	.74				
Sağlık Problemi Kaynaklı	9. Sınıf	326	3.10	1.00	516.34	.72	2	.69
	10. Sınıf	353	3.04	1.07	507.88			
	11 Sınıf	354	3.12	1.03	526.70			
	Toplam	1033	3.09	1.03				
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	9. Sınıf	326	1.66	.63	483.44	15.81	2	.00
	10. Sınıf	353	1.69	.68	497.60			
	11 Sınıf	354	1.88	.77	567.25			
	Toplam	1033	1.75	.70				
Çevresel Faktör Kaynaklı	9. Sınıf	326	1.83	.71	475.19	16.49	2	.00
	10. Sınıf	353	1.90	.75	507.12			
	11 Sınıf	354	2.07	.84	565.36			
	Toplam	1033	1.94	.78				

Devamsızlık nedenlerinin ailede okula giden kişi sayısı değişkeni açısından değerlendirilmesi.

Tablo 15’te lise öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının ailede okula giden kişi sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H analizi sonuçları sunulmuştur. Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre, öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde öğrenci kaynaklı, aile kaynaklı, öğretmen kaynaklı, okul ve okul yöneticileri kaynaklı, sağlık problemi kaynaklı, arkadaş çevresi kaynaklı ve çevresel faktör kaynaklı nedenler alt boyutlarında ailede okula giden kişi sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmamıştır [$p>.05$].

Tablo 15

Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Ailede Okula Kişi Sayısı Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

Boyutlar	Okula giden kişi sayısı	<i>n, X ve SS Değerleri</i>			<i>Kruskal Wallis-H Sonuçları</i>			
		<i>n</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>X_{sıra}</i>	<i>X²</i>	<i>SD</i>	<i>p</i>
Öğrenci Kaynaklı	1 kişi	349	1.77	.62	530.52	4.34	3	.22
	2 kişi	509	1.75	.62	523.62			
	3 kişi	142	1.68	.60	471.96			
	4 kişi ve üzeri	35	1.88	.96	498.20			
	Toplam	1035	1.75	.63				
Aile Kaynaklı	1 kişi	349	1.48	.64	526.72	4.98	3	.17
	2 kişi	509	1.46	.70	500.33			
	3 kişi	142	1.56	.74	544.78			
	4 kişi ve üzeri	35	1.69	.94	579.31			
	Toplam	1035	1.49	.70				
Öğretmen Kaynaklı	1 kişi	349	1.71	.81	526.63	241	3	.49
	2 kişi	509	1.68	.77	522.83			
	3 kişi	142	1.62	.79	489.79			
	4 kişi ve üzeri	35	1.72	1.02	476.16			
	Toplam	1035	1.68	.80				

Tablo 15 (devamı)

Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Ailede Okula Giden Kişi Sayısı Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

	1 kişi	349	1.92	.75	525.05			
	2 kişi	509	1.90	.71	526.32			
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	3 kişi	142	1.81	.70	478.39	3.45	3	.32
	4 kişi ve üzeri	35	1.95	.99	487.37			
	Toplam	1035	1.90	.73				
	1 kişi	349	3.15	1.04	538.96			
	2 kişi	509	3.06	1.02	509.01			
Sağlık Problemi Kaynaklı	3 kişi	142	3.03	1.04	499.79	2.77	3	.42
	4 kişi ve üzeri	35	3.08	1.06	513.56			
	Toplam	1035	3.09	1.03				
	1 kişi	349	1.78	.73	528.66			
	2 kişi	509	1.73	.66	517.67			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	3 kişi	142	1.70	.67	502.26	1.40	3	.70
	4 kişi ve üzeri	35	1.81	1.04	480.47			
	Toplam	1035	1.74	.70				
	1 kişi	349	1.90	.78	506.33			
	2 kişi	509	1.94	.77	522.83			
Çevresel Faktör Kaynaklı	3 kişi	142	1.96	.78	530.54	.94	3	.81
	4 kişi ve üzeri	35	1.02	.98	513.30			
	Toplam	1035	1.93	.78				

Devamsızlık nedenlerinin öğrencinin yaşadığı yer değişkeni açısından değerlendirilmesi.

Tablo 16’da lise öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının ailede okula giden kişi sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H analizi sonuçları sunulmuştur. Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre, öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde sağlık problemi kaynaklı ve arkadaş çevresi kaynaklı nedenler alt boyutlarında öğrencinin yaşamakta olduğu yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmazken [$p > .05$]; öğrenci kaynaklı, aile kaynaklı, öğretmen kaynaklı, okul ve okul yöneticisi kaynaklı, çevresel faktör kaynaklı nedenler alt boyutlarında anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$p < .05$]. Saptanan farkın

kaynağını bulmak için Mann Whitney-U testi kullanılmıştır. Öğrenci kaynaklı, aile kaynaklı, öğretmen kaynaklı, okul ve okul yöneticisi kaynaklı nedenler alt boyutlarında ailesinin yanında kalan öğrenciler ile yurttan kalan öğrenciler arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ve bu fark ailesinin yanında kalanlar lehinedir. Bunun aksine, çevresel faktör kaynaklı nedenler alt boyutunda ise yurttan kalan öğrenciler lehine anlamlı bir fark saptanmıştır.

Tablo 16

Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Öğrencinin Yaşadığı Yer Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

Boyutlar	Yaşadığı yer	n, X ve SS Değerleri			Kruskal Wallis-H Sonuçları			
		n	X	SS	$X_{sıra}$	X^2	SD	p
Öğrenci Kaynaklı	Ailemin yanında	946	1.75	.61	524.83	13.47	3	.00
	Bir akrabamın yanında	24	1.75	.62	500.38			
	Yurttan	53	1.51	.51	380.04			
	Diğer	12	2.11	1.05	624.29			
	Toplam	1035	1.74	.62				
Aile Kaynaklı	Ailemin yanında	946	1.49	.68	520.74	7.98	3	.04
	Bir akrabamın yanında	24	1.63	.80	566.65			
	Yurttan	53	1.27	.42	423.35			
	Diğer	12	2.00	1.24	622.63			
	Toplam	1035	1.48	.68				
Öğretmen Kaynaklı	Ailemin yanında	946	1.68	.78	523.61	16.75	3	.00
	Bir akrabamın yanında	24	1.85	.98	556.04			
	Yurttan	53	1.40	.64	369.19			
	Diğer	12	2.01	1.06	657.29			
	Toplam	1035	1.68	.78				
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Ailemin yanında	946	1.91	.72	527.36	20.35	3	.00
	Bir akrabamın yanında	24	1.81	.73	471.83			
	Yurttan	53	1.54	.58	347.43			

Tablo 16 (devamı)

Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Öğrencinin Yaşadığı Yer Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

	Diğer	12	2.35	1.17	626.17			
	Toplam	1035	1.89	.72				
	Ailemin yanında	946	3.08	1.03	517.44			
Sağlık Problemi Kaynaklı	Bir akrabamın yanında	24	3.12	1.06	523.13	.93	3	.81
	Yurtta	53	3.07	.92	507.79			
	Diğer	12	3.37	.93	597.08			
	Toplam	1035	3.08	1.03				
	Ailemin yanında	946	1.75	.68	523.03			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Bir akrabamın yanında	24	1.81	.70	545.38	6.19	3	.10
	Yurtta	53	1.54	.57	420.92			
	Diğer	12	1.89	1.17	495.42			
	Toplam	1035	1.74	.69				
	Ailemin yanında	946	1.90	.75	508.10			
Çevresel Faktör Kaynaklı	Bir akrabamın yanında	24	1.88	.86	476.98	22.756	3	.00
	Yurtta	53	2.40	.79	703.74			
	Diğer	12	2.19	1.18	560.17			
	Toplam	1035	1.93	.77				
	Ailemin yanında	946	1.90	.75	508.10			

Devamsızlık nedenlerinin ailenin gelir düzeyi değişkeni açısından değerlendirilmesi.

Tablo 17’de lise öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının ailede okula giden kişi sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H analizi sonuçları sunulmuştur. Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre, öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde çevresel faktör kaynaklı nedenler alt boyutunda ailenin gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmazken [$p > .05$]; öğrenci kaynaklı, aile kaynaklı, sağlık problemi kaynaklı, arkadaş çevresi kaynaklı, öğretmen kaynaklı, okul ve okul yöneticisi kaynaklı nedenler alt

boyutlarında ailenin gelir düzeyi değişkenine anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$p < .05$]. Saptanan farkın kaynağını bulmak için Mann Whitney-U testi kullanılmıştır. Öğrenci kaynaklı nedenler ve okul ve okul yöneticisi kaynaklı nedenler alt boyutlarında ailesinin gelir düzeyi 0-870 TL arası olanlar ile 4000 TL ve üzeri olanlar arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ve bu fark gelir düzeyi 4000 TL ve üzeri olanlar lehinedir. Aile kaynaklı nedenler alt boyutunda gelir düzeyi 0-870 TL arası olanlar ile 2011-4000 TL arası olanlar arasında saptanan fark gelir düzeyi 871-2000 TL arası olanların lehinedir. Öğretmen kaynaklı nedenler alt boyutunda saptanan fark gelir düzeyi 4000 TL ve üzeri olanların lehinedir.

Tablo 17

Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

Boyutlar	Yaşadığı yer	n, X ve SS Değerleri			Kruskal Wallis-H Sonuçları			
		n	X	SS	$X_{sıra}$	X^2	SD	p
Öğrenci Kaynaklı	0-870 TL	170	1.66	.61	416.36	21.04	3	.00
	871-2000 TL	538	1.72	.58	453.90			
	2000-4000 TL	176	1.81	.56	513.68			
	4000 TL ve üzeri	44	2.04	.78	583.33			
	Toplam	928	1.74	.60				
Aile Kaynaklı	0-870 TL	170	1.55	.72	500.87	14.69	3	.00
	871-2000 TL	538	1.49	.67	474.31			
	2000-4000 TL	176	1.35	.56	400.85			
	4000 TL ve üzeri	44	1.62	.98	458.61			
	Toplam	928	1.48	.68				
Öğretmen Kaynaklı	0-870 TL	170	1.63	.76	451.40	14.55	3	.00
	871-2000 TL	538	1.64	.74	457.76			
	2000-4000 TL	176	1.66	.78	560.61			
	4000 TL ve üzeri	44	2.09	.91	613.08			
	Toplam	928	1.66	.77				
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	0-870 TL	170	1.76	.70	412.92	19.37	3	.00
	871-2000 TL	538	1.88	.71	460.49			
	2000-4000 TL	176	1.93	.65	493.20			
	4000 TL ve üzeri	44	2.27	.82	597.97			
	Toplam	928	1.88	.71				

Tablo 17 (devamı)

Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

	0-870 TL	170	2.90	1.06	412.10			
	871-2000 TL	538	3.12	1.01	473.89			
Sağlık Problemi Kaynaklı	2000-4000 TL	176	3.16	.97	480.26	8.33	3	.04
	4000 TL ve üzeri	44	3.20	.91	489.14			
	Toplam	928	3.09	1.01				
	0-870 TL	170	1.66	.66	428.20			
	871-2000 TL	538	1.72	.66	460.94			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	2000-4000 TL	176	1.79	.66	492.14	8.45	3	.03
	4000 TL ve üzeri	44	1.95	.79	537.68			
	Toplam	928	1.73	.67				
	0-870 TL	170	1.90	.74	458.36			
	871-2000 TL	538	1.93	.77	462.32			
Çevresel Faktör Kaynaklı	2000-4000 TL	176	1.94	.75	470.33	.67	3	.87
	4000 TL ve üzeri	44	1.98	.71	491.57			
	Toplam	928	1.93	.76				

Devamsızlık nedenlerinin okul türü değişkeni açısından değerlendirilmesi.

Tablo 18’de lise öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H analizi sonuçları sunulmuştur. Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre, öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde öğrenci kaynaklı ve sağlık problemi kaynaklı nedenler alt boyutunda okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmazken [$p > .05$]; aile kaynaklı, arkadaş çevresi kaynaklı, öğretmen kaynaklı, okul ve okul yöneticisi kaynaklı ve çevresel faktör kaynaklı nedenler alt boyutlarında okul türü değişkenine göre meslek lisesi öğrencilerinin lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$p < .05$]. Saptanan farkın kaynağını bulmak için Mann Whitney-U testi kullanılmıştır.

Tablo 18

Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Okul Türü Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

Boyutlar	Okul türü	<i>n, X ve SS Değerleri</i>			<i>Kruskal Wallis-H Sonuçları</i>			
		<i>n</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>X_{sıra}</i>	<i>X²</i>	<i>SD</i>	<i>p</i>
Öğrenci Kaynaklı	Meslek lisesi	463	1.83	.73	542.78	5.52	2	.06
	Anadolu lisesi	320	1.70	.56	505.31			
	Düz lise	254	1.67	.49	492.91			
	Toplam	1037	1.75	.63				
Aile Kaynaklı	Meslek lisesi	463	1.68	.83	598.10	74.08	2	.00
	Anadolu lisesi	320	1.29	.53	417.77			
	Düz lise	254	1.40	.53	502.35			
	Toplam	1037	1.49	.70				
Öğretmen Kaynaklı	Meslek lisesi	463	1.83	.92	564.30	26.85	2	.00
	Anadolu lisesi	320	1.63	.69	512.45			
	Düz lise	254	1.47	.59	444.68			
	Toplam	1037	1.68	.80				
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Meslek lisesi	463	2.01	.81	558.70	16.22	2	.00
	Anadolu lisesi	320	1.85	.69	500.64			
	Düz lise	254	1.76	.61	469.78			
	Toplam	1037	1.90	.73				
Sağlık Problemi Kaynaklı	Meslek lisesi	463	3.07	1.11	513.88	.89	2	.63
	Anadolu lisesi	320	3.14	.95	531.99			
	Düz lise	254	3.04	.98	511.97			
	Toplam	1037	3.09	1.03				
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Meslek lisesi	463	1.87	.82	556.98	17.45	2	.00
	Anadolu lisesi	320	1.69	.58	510.16			
	Düz lise	254	1.60	.55	460.91			
	Toplam	1037	1.75	.70				
Çevresel Faktör Kaynaklı	Meslek lisesi	463	2.06	.90	555.30	18.28	2	.00
	Anadolu lisesi	320	1.89	.68	515.93			
	Düz lise	254	1.75	.60	456.70			
	Toplam	1037	1.93	.78				

Devamsızlık nedenlerinin evdeki çocuk sayısı değişkeni açısından değerlendirilmesi.

Tablo 19’da lise öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H analizi sonuçları sunulmuştur. Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre, öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde öğrenci kaynaklı, aile kaynaklı, arkadaş çevresi kaynaklı, öğretmen kaynaklı, çevresel faktör kaynaklı ve sağlık problemi kaynaklı nedenler alt boyutunda evdeki çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmazken [$p > .05$]; okul ve okul yöneticisi kaynaklı nedenler alt boyutunda evdeki çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$p < .05$]. Saptanan fark iki çocuklu aileler ve dört çocuklu aileler arasındadır ve iki çocuklu aileler lehinedir. Saptanan farkın kaynağını bulmak için Mann Whitney-U testi kullanılmıştır.

Tablo 19

Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Evdeki Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

Boyutlar	Evdeki çocuk sayısı	<i>n, X ve SS Değerleri</i>			<i>Kruskal Wallis-H Sonuçları</i>			
		<i>n</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>X_{sıra}</i>	<i>X²</i>	<i>SD</i>	<i>p</i>
Öğrenci Kaynaklı	1 kişi	115	1.76	.59	537.51	6.34	4	.17
	2 kişi	529	1.77	.64	528.14			
	3 kişi	270	1.71	.60	507.94			
	4 kişi	70	1.61	.49	446.70			
	5 kişi ve üzeri	47	1.80	.89	476.29			
	Toplam	1031	1.75	.63				
Aile Kaynaklı	1 kişi	115	1.41	.67	468.98	5.63	4	.22
	2 kişi	529	1.48	.69	512.05			
	3 kişi	270	1.52	.70	534.16			
	4 kişi	70	1.44	.56	519.60			
	5 kişi ve üzeri	47	1.63	.85	565.81			
	Toplam	1031	1.49	.69				
Öğretmen Kaynaklı	1 kişi	115	1.74	.80	540.95	7.68	4	.10
	2 kişi	529	1.71	.80	532.95			
	3 kişi	270	1.63	.78	495.11			
	4 kişi	70	1.53	.68	463.10			
	5 kişi ve üzeri	47	1.62	.87	463.02			

Tablo 19 (devamı)

Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Evdeki Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

	Toplam	1031	1.68	.79				
	1 kişi	115	1.94	.74	535.48			
	2 kişi	529	1.92	.73	528.76			
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	3 kişi	270	1.86	.70	508.86	10.97	4	.02
	4 kişi	70	1.66	.64	407.62			
	5 kişi ve üzeri	47	2.01	.94	527.11			
	Toplam	1031	1.89	.73				
	1 kişi	115	3.12	1.05	526.39			
Sağlık Problemi Kaynaklı	2 kişi	529	3.10	1.01	520.76	4.09	4	.39
	3 kişi	270	3.11	1.10	524.11			
	4 kişi	70	2.87	.81	456.49			
	5 kişi ve üzeri	47	2.96	1.11	479.04			
	Toplam	1031	3.08	1.03				
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	1 kişi	115	1.74	.71	508.69	3.36	4	.49
	2 kişi	529	1.76	.68	528.17			
	3 kişi	270	1.72	.67	513.61			
	4 kişi	70	1.65	.67	473.74			
	5 kişi ve üzeri	47	1.77	.93	473.56			
Çevresel Faktör Kaynaklı	Toplam	1031	1.74	.69		4.38	4	.35
	1 kişi	115	1.87	.73	499.50			
	2 kişi	529	1.93	.78	513.21			
	3 kişi	270	1.97	.78	541.00			
	4 kişi	70	1.78	.62	466.09			
	5 kişi ve üzeri	47	2.00	.93	518.49			
	Toplam	1031	1.93	.77				

Devamsızlık nedenlerinin babanın öğrenim durumu değişkeni açısından değerlendirilmesi.

Tablo 20’de lise öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H analizi sonuçları sunulmuştur. Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre, öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde öğrenci kaynaklı, aile kaynaklı, öğretmen kaynaklı, okul ve okul yöneticisi kaynaklı, arkadaş çevresi kaynaklı

ve sağlık problemi kaynaklı nedenler alt boyutlarında babanın öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmazken [$p > .05$]; çevresel faktör kaynaklı nedenler alt boyutunda babanın öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$p < .05$]. Saptanan farklardan biri öğrenim durumu ilkokul ve lise olanlar arasındadır ve bu fark, babasının öğrenim durumu ilkokul olanların lehinedir. Saptanan ikinci fark ise öğrenim durumu ortaokul ve lise olanlar arasında olup babasının öğrenim durumu ortaokul olanların lehinedir. Saptanan farkın kaynağını bulmak için Mann Whitney-U testi kullanılmıştır.

Tablo 20

Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Babanın Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

Boyutlar	Babanın öğrenim durumu	<i>n, X ve SS Değerleri</i>			<i>Kruskal Wallis-H Sonuçları</i>			
		<i>n</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>X_{sıra}</i>	<i>X²</i>	<i>SD</i>	<i>p</i>
Öğrenci Kaynaklı	Mezun değil	50	1.75	.74	484.97	.34	3	.95
	İlkokul	323	1.75	.64	510.42			
	Ortaokul	255	1.74	.64	509.75			
	Lise	265	1.69	.51	506.05			
	Üniversite	137	1.85	.69	567.59			
	Toplam	1030	1.74	.62				
Aile Kaynaklı	Mezun değil	50	1.65	.90	546.47	7.29	3	.06
	İlkokul	323	1.55	.71	549.08			
	Ortaokul	255	1.50	.68	524.93			
	Lise	265	1.39	.56	486.67			
	Üniversite	137	1.45	.77	463.23			
	Toplam	1030	1.49	.69				
Öğretmen Kaynaklı	Mezun değil	50	1.65	.86	484.91	2.24	3	.52
	İlkokul	323	1.69	.81	512.42			
	Ortaokul	255	1.69	.79	529.30			
	Lise	265	1.59	.67	494.17			
	Üniversite	137	1.78	.88	549.49			
	Toplam	1030	1.67	.79				
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Mezun değil	50	1.93	.87	502.01	1.75	3	.62
	İlkokul	323	1.85	.72	496.08			
	Ortaokul	255	1.92	.75	528.62			
	Lise	265	1.85	.67	508.41			

Tablo 20 (devamı)

Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Babanın Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

	Üniversite	137	1.99	.77	555.50			
	Toplam	1030	1.89	.73				
	Mezun değil	50	2.98	1.06	487.55			
	İlkokul	323	3.05	1.04	506.47			
Sağlık Problemi Kaynaklı	Ortaokul	255	3.16	1.03	531.23	1.50	3	.68
	Lise	265	3.06	1.04	511.89			
	Üniversite	137	3.12	.93	524.71			
	Toplam	1030	3.08	1.03				
	Mezun değil	50	1.76	.81	496.52			
	İlkokul	323	1.74	.70	511.43			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Ortaokul	255	1.75	.71	518.97	.33	3	.95
	Lise	265	1.70	.62	507.60			
	Üniversite	137	1.81	.76	540.84			
	Toplam	1030	1.74	.69				
	Mezun değil	50	1.88	.81	488.84			
	İlkokul	323	1.99	.82	530.91			
Çevresel Faktör Kaynaklı	Ortaokul	255	2.00	.79	548.52	10.78	3	.01
	Lise	265	1.78	.64	470.34			
	Üniversite	137	1.95	.82	514.80			
	Toplam	1030	1.93	.77				

Devamsızlık nedenlerinin annenin öğrenim durumu değişkeni açısından değerlendirilmesi.

Tablo 21’de lise öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H analizi sonuçları sunulmuştur. Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre, öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde öğrenci kaynaklı ve öğretmen kaynaklı nedenler alt boyutlarında annenin öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmazken [$p > .05$]; sağlık problemi kaynaklı, arkadaş çevresi kaynaklı ve çevresel faktör kaynaklı, aile kaynaklı, okul ve okul yöneticisi kaynaklı nedenler alt boyutlarında annenin öğrenim durumu değişkenine anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$p < .05$]. Saptanan farkın kaynağını bulmak için Mann Whitney-U testi kullanılmıştır. Aile kaynaklı

nedenler alt boyutunda annesi hiçbir okuldan mezun olmayan öğrencilerle annesinin öğrenim durumu lise olan öğrenciler arasında saptanan fark, annesi hiçbir okuldan mezun olmayan öğrenciler lehinedir. Annesinin öğrenim durumu ortaokul olanlar ve lise olanlar arasında saptanan fark ise annesinin öğrenim durumu ortaokul olanların lehinedir. Arkadaş çevresi kaynaklı nedenler alt boyutunda annesinin öğrenim durumu ilkokul olan öğrenciler ile ortaokul olanlar arasında bir fark saptanmıştır. Saptanan fark ise annesinin öğrenim durumu ortaokul olan öğrencilerin lehinedir. Sağlık problemi kaynaklı nedenler alt boyutunda annesinin öğrenim durumu ilkokul olanlar ile ortaokul olanlar arasında bir fark saptanmıştır ve bu fark annesinin öğrenim durumu ortaokul olanların lehinedir. Saptanan diğer bir fark ise annesinin öğrenim durumu ortaokul olanlar ile lise olanlar arasındadır ve bu fark annesinin öğrenim durumu ortaokul olan öğrencilerin lehinedir. Çevresel faktör kaynaklı nedenler alt boyutunda saptanan fark annesinin öğrenim durumu lise olan öğrencilerle ortaokul olan öğrenciler arasındadır ve ortaya çıkan fark annesinin öğrenim durumu ortaokul olanların lehinedir.

Tablo 21

Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Annenin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

Boyutlar	Annenin öğrenim durumu	<i>n, X ve SS Değerleri</i>			<i>Kruskal Wallis-H Sonuçları</i>			
		<i>n</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>X_{sıra}</i>	<i>X²</i>	<i>SD</i>	<i>p</i>
Öğrenci Kaynaklı	Mezun değil	114	1.76	.75	494.98	8.76	4	.06
	İlkokul	514	1.72	.61	498.50			
	Ortaokul	189	1.81	.62	555.04			
	Lise	158	1.72	.51	522.76			
	Üniversite	58	1.89	.76	584.59			
	Toplam	1033	1.75	.63				
Aile Kaynaklı	Mezun değil	114	1.65	.85	581.16	17.91	4	.00
	İlkokul	514	1.49	.67	524.41			
	Ortaokul	189	1.51	.70	533.62			
	Lise	158	1.32	.47	447.66			
	Üniversite	58	1.47	.87	459.91			
	Toplam	1033	1.49	.69				
Öğretmen Kaynaklı	Mezun değil	114	1.69	.88	505.29	9.19	4	.05
	İlkokul	514	1.63	.74	504.08			

Tablo 21 (devamı)

Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Annenin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

	Ortaokul	189	1.76	.83	545.21			
	Lise	158	1.64	.75	499.51			
	Üniversite	58	1.92	.94	610.19			
	Toplam	1033	1.68	.79				
	Mezun değil	114	1.85	.85	473.07			
	İlkokul	514	1.84	.70	494.06			
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Ortaokul	189	2.00	.71	570.53	18.49	4	.00
	Lise	158	1.90	.70	521.70			
	Üniversite	58	2.15	.82	619.41			
	Toplam	1033	1.89	.73				
	Mezun değil	114	3.10	1.07	520.50			
	İlkokul	514	3.00	1.03	493.48			
Sağlık Problemi Kaynaklı	Ortaokul	189	3.33	.97	585.04	14.57	4	.00
	Lise	158	3.00	1.03	498.56			
	Üniversite	58	3.20	.93	547.10			
	Toplam	1033	3.08	1.03				
	Mezun değil	114	1.78	.86	506.71			
	İlkokul	514	1.69	.65	494.17			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Ortaokul	189	1.89	.72	584.67	14.54	4	.00
	Lise	158	1.69	.61	502.33			
	Üniversite	58	1.84	.76	559.02			
	Toplam	1033	1.74	.69				
	Mezun değil	114	1.96	.87	520.00			
	İlkokul	514	1.91	.77	504.71			
Çevresel Faktör Kaynaklı	Ortaokul	189	2.10	.83	578.33	11.72	4	.01
	Lise	158	1.79	.60	479.16			
	Üniversite	58	1.92	.73	523.23			
	Toplam	1033	1.93	.77				

Devamsızlık nedenlerinin anne babanın hayatta olup olmama durumu değişkeni açısından değerlendirilmesi.

Tablo 22’de lise öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla

gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H analizi sonuçları sunulmuştur. Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre, öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde öğrenci kaynaklı, aile kaynaklı, öğretmen kaynaklı, okul ve okul yöneticisi kaynaklı, sağlık problemi kaynaklı, arkadaş çevresi kaynaklı ve çevresel faktör kaynaklı nedenler alt boyutlarında anne babanın hayatta olup olmama durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmamıştır [$p > .05$].

Tablo 22

Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Anne Babanın Hayatta Olup Olmama Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

Boyutlar	Anne babanın hayatta olup olmaması	n, X ve SS Değerleri			Kruskal Wallis-H Sonuçları			
		n	X	SS	$X_{sıra}$	X^2	SD	p
Öğrenci Kaynaklı	Her ikisi de hayatta	1007	1.75	.63	516.34	2.12	2	.34
	Annem hayatta	24	1.93	.73	605.98			
	Babam hayatta	5	1.88	.88	533.10			
	Toplam	1036	1.75	.63				
Aile Kaynaklı	Her ikisi de hayatta	1007	1.49	.70	518.02	.30	2	.86
	Annem hayatta	24	1.50	.71	546.23			
	Babam hayatta	5	1.36	.49	481.70			
	Toplam	1036	1.49	.70				
Öğretmen Kaynaklı	Her ikisi de hayatta	1007	1.68	.79	516.64	1.60	2	.44
	Annem hayatta	24	1.86	1.00	571.94			
	Babam hayatta	5	2.11	1.33	635.70			
	Toplam	1036	1.68	.80				
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Her ikisi de hayatta	1007	1.89	.73	517.79	.61	2	.73

Tablo 22 (devamı)

Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Anne Babanın Hayatta Olup Olmama Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

	Annem hayatta	24	1.96	.86	526.96			
	Babam hayatta	5	2.26	1.12	621.10			
	Toplam	1036	1.90	.74				
	Her ikisi de hayatta	1007	3.09	1.03	518.86			
Sağlık Problemi Kaynaklı	Annem hayatta	24	3.06	.99	527.48	.77	2	.67
	Babam hayatta	5	2.80	1.35	403.80			
	Toplam	1036	3.09	1.03				
	Her ikisi de hayatta	1007	1.75	.70	520.23			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Annem hayatta	24	1.71	.86	476.44	1.71	2	.42
	Babam hayatta	5	1.43	.49	372.70			
	Toplam	1036	1.75	.70				
	Her ikisi de hayatta	1007	1.93	.77	519.64			
Çevresel Faktör Kaynaklı	Annem hayatta	24	1.97	.94	509.54	2.05	2	.35
	Babam hayatta	5	1.66	1.15	331.00			
	Toplam	1036	1.93	.78				

Devamsızlık gün sayısı ve devamsızlık nedenleri alt boyutları arasındaki ilişkiye ilişkin bulgular.

Tablo 23' de devamsızlık gün sayısı ile devamsızlık nedenleri alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Pearson Korelasyon analizi sonuçları sunulmuştur.

Tabloda görüldüğü üzere devamsızlık gün sayısı ile öğrenci kaynaklı nedenler boyutu [$r=.32$], aile kaynaklı nedenler boyutu [$r=.25$], öğretmen kaynaklı nedenler boyutu [$r=.26$], okul ve okul yöneticisi kaynaklı nedenler boyutu [$r=.34$], sağlık problemi kaynaklı nedenler boyutu [$r=.14$], arkadaş çevresi kaynaklı nedenler boyutu [$r=.23$], çevresel faktör kaynaklı nedenler boyutu [$r=.26$] arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler saptanmıştır.

Öğrenci kaynaklı nedenler boyutuyla aile kaynaklı nedenler boyutu [$r=.68$], öğretmen kaynaklı nedenler boyutu [$r=.72$], okul ve okul yöneticisi kaynaklı nedenler boyutu [$r=.72$], sağlık problemi kaynaklı nedenler boyutu [$r=.27$], arkadaş çevresi kaynaklı nedenler [$r=.70$], çevresel faktör kaynaklı nedenler boyutu [$r=.60$] arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler saptanmıştır.

Aile kaynaklı nedenler boyutuyla öğretmen kaynaklı nedenler boyutu [$r=.62$], okul ve okul yöneticisi kaynaklı nedenler boyutu [$r=.59$], sağlık problemi kaynaklı nedenler boyutu [$r=.20$], arkadaş çevresi kaynaklı nedenler boyutu [$r=.63$], çevresel faktör kaynaklı nedenler boyutu [$r=.56$] arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler saptanmıştır.

Öğretmen kaynaklı nedenler boyutuyla okul ve okul yöneticisi kaynaklı nedenler boyutu [$r=.78$], sağlık problemi kaynaklı nedenler boyutu [$r=.17$], arkadaş çevresi kaynaklı nedenler boyutu [$r=.67$], çevresel faktör kaynaklı nedenler boyutu [$r=.55$] arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler saptanmıştır.

Okul ve okul yöneticisi kaynaklı nedenler boyutuyla sağlık problemi kaynaklı nedenler boyutu [$r=.27$], arkadaş çevresi kaynaklı nedenler boyutu [$r=.69$], çevresel faktör kaynaklı nedenler boyutu [$r=.62$] arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler saptanmıştır.

Sağlık problemi kaynaklı nedenler boyutuyla arkadaş çevresi kaynaklı nedenler boyutu [$r=.24$], çevresel faktör kaynaklı nedenler boyutu [$r=.27$] arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler saptanmıştır.

Arkadaş çevresi kaynaklı nedenler boyutuyla çevresel faktör kaynaklı nedenler boyutu [$r=.62$] arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler saptanmıştır.

Tablo 23

Devamsızlık Gün Sayısı ve Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutları Arasındaki Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Matrisi

	1	2	3	4	5	6	7	8
1-Devamsızlık Gün Sayısı	1	.32**	.25**	.26**	.34**	.14**	.23**	.26**
2-Öğrenci Kaynaklı Nedenler		1	.68**	.72**	.72**	.27**	.70**	.60**
3-Aile Kaynaklı Nedenler			1	.62**	.59**	.20**	.63**	.56**
4-Öğretmen Kaynaklı Nedenler				1	.78**	.17**	.67**	.55**
5-Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı Nedenler					1	.27**	.69**	.62**
6-Sağlık Problemi Kaynaklı Nedenler						1	.24**	.27**
7-Arkadaş Çevresi Kaynaklı Nedenler							1	.62**
8-Çevresel Faktör Kaynaklı Nedenler								1

*n = 1037, *p < .05, ** p < .01*

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu bölümde belirlenen ana temalar ve alt temalar çerçevesinde liselerde öğrenim gören ve önemli düzeyde devamsızlığa sahip öğrencilerin okul devamsızlığına ilişkin görüşlerine ve bu görüşlere yönelik yorumlara yer verilmiştir.

Devamsızlık nedenleri.

Önemli düzeyde devamsızlığa sahip lise öğrencilerinin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerini öğrenmek için öğrencilere “*Sizi en çok devamsızlık yapmaya iten nedenler nelerdir?*” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevaplar doğrultusunda *Aile Kaynaklı Nedenler, Öğrenci Kaynaklı Nedenler, Okul Kaynaklı Nedenler, Sağlık Problemi Kaynaklı Nedenler, Arkadaş Çevresi Kaynaklı Nedenler* ve *Çevresel Faktör Kaynaklı Nedenler* alt temaları oluşturulmuştur.

Aile kaynaklı nedenler.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bir bölümü okula devamsızlıklarını aileleriyle ilişkilendirmişlerdir. Ailenin öğrenci davranışlarının şekillenmesinde temel bir işleve sahip olması göz önüne alındığında bu kaçınılmaz bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, ailenin okulun bulunduğu yere olan uzaklığı ve öğrencinin ailesinin yanına sürekli olarak

gelip gitmesi öğrenci için kaçınılmaz olarak devamsızlık anlamına gelmektedir:

Sürekli hani köye gidip geliyordum başlarda, o zaman bi zaten doldu (Öğrenci, 17).

Dahası aradaki bu mesafe patolojik bir hal almaktadır:

...psikiyatriye falan da gidiyorum arada. Çoğu şey zaten ailem yüzünden, yanımda değiller (Öğrenci, 17).

Ailede yaşanan birtakım sıkıntıların da öğrenciler tarafından devamsızlık yapma nedeni olarak gösterildiğine tanıklık etmekteyiz. Ailede yaşanan sorunlar ise birkaç katmandan oluşmaktadır. Kimi zaman gerginlikler, kimi zaman maddi problemler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu konudaki en toparlayıcı anlatılardan birinde öğrenci durumu şöyle ifade etmektedir:

Yani baba tarafı farklı, anne tarafı farklı biz ikisinin arasında kalıyoruz, onlar farklı konuşuyor, bunlar farklı konuşuyor, maddi manevi durumlar zaten kötü, arada kalan biz olduğumuz için baya bir sorun yaşıyoruz. Ders çalışmalarımı etkiliyor, derslerim düşmeye başladı, yani kafaya takıyorsun ne kadar da olsa (Öğrenci 18).

Öğrencinin “arada kalmak” olarak ifade ettiği aslında “ne yapacağını, nasıl müdahale edeceğini bilememe” olarak yeniden adlandırılabilir bir durumdur. Ayrıca hem bir çaresizlik durumu, hem de mevcut devamsızlık yapma durumunun meşrulaştırılma biçimi olarak da okunabilir.

Ne biliyim aile durumu. Benim annem, babam çok kavga eder. Ben de çok üzüntülü olunca hiç gelesim olmaz (Öğrenci, 16).

Aile içerisinde maddi sıkıntılar yaşadığını belirten bir öğrenci ise okula devamsızlığıyla ilgili şunları dile getirmektedir:

Bazen gelemiyom okula, harçlığım bitiy o yüzden (Öğrenci, 16).

Ailenin öğrencinin okul hayatıyla ilgili baskıcı tavırları da öğrenciler tarafından devamsızlık yapma nedeni olarak gösterilmektedir. Ailenin olaylara yaklaşım biçimi öğrencide ters bir etki yaratarak inada dönüşebilmektedir. Bu konudaki anlatılardan birinde ise öğrenci durumu şöyle ifade etmektedir:

...bilmiyorum yani, ben okuldan önceki kaçışlarımda hani annemler falan sürekli

üsteliyorlardı baya bağırp çağırıyorlardı. Onların inadına, bana bazı şeyleri yasaklıyorlardı. Bende işte onların inadına çıkıyordum ya da mesela yasakladığı şeylerin arasında hafta sonu çarşıya çıkamamak, arkadaşlarımla görüşmemek oluyordu, ondan dolayı (Öğrenci, 16).

Yukarıdaki anlatıdan aile kaynaklı faktörlerin devamsızlık yapma olasılığını arttıran en önemli etkenlerden biri olduğu anlaşılmaktadır.

Arkadaş çevresi kaynaklı nedenler.

Devamsızlık yapma nedenleri arasında arkadaşlarla olan ilişkilerin de öğrenciler tarafından önemli etkenler arasında görüldüğünü anlamaktayız. Burada göze çarpan durum ise grup dinamiğine ayak uydurmak, gruptan dışlanmamak için uyum sağlamaktır.

Arkadaşlar mesela böyle ben derse girmek isterim. Mesela benim arkadaşlarımdan biri der ki bugün bişey yapalım gidelim internete der kafamızı dağıtalım biraz şöyle bişeyler gezelim der. Ondan sonra kıramam onları (Öğrenci, 16)...

Arkadaş grubuna uyduğunu belirten bir başka öğrenci ise şunları ifade etmektedir:

Hadi gel gidelim diyor birisi, ondan sonra birisi gitmeyelim diyor mesela çelişki oluyor. Sonra sende düşünüyorsun gitsem mi gitmesem mi, sonra havaya bakıyorsun veya ne bileyim bir şey oluyor bir amaç oluyor yani ondan sonra onu düşünüyorsun, bu sefer karar veriyorsun hadi gidelim diyorsun, o şekilde olabiliyor yani (Öğrenci, 18).

Burada okula uygun olmayan arkadaşlık ilişkilerinin öğrencinin eğitim yaşantılarına katılımını olumsuz yönde etkileyebileceği açıkça görülmektedir. Ayrıca bir öğrenci de dahil olduğu gruptaki arkadaşları olmadan kendini yalnız hissetmesi sonucunda bunu önlemek için devamsızlık yaptığını anlatmaktadır.

Ya, işte, ya bir de bu okulda hani biraz erkek fazla ya, kız arkadaşlarımla sürekli bi, 3 kişiyiz hani biz sürekli şey yaptığımız, onlar gelmeyince hani burada yalnız kalıyorum çünkü, ben de gidiyorum onlarla (Öğrenci , 17).

Yukarıdaki anlatıdan öğrencinin devamsızlık yapmasına akran grubunun sebep olduğu, bundan dolayı okula devam konusunda olumsuz bir şekilde etkilendiği görülmektedir.

Öğrenci kaynaklı nedenler.

Araştırmaya katılan bazı öğrenciler devamsızlıklarını doğrudan kendileriyle ilişkilendirmektedir. Okula devamsızlığın psikolojik etmenlerden de kaynaklanabileceği göz önünde bulundurulduğunda öğrencinin içinde bulunduğu ruhsal durum da önem kazanmaktadır.

Ne gibi durumlarda.. Gelmek istemiyorum. Genel olarak ruh halimle ilgili (Öğrenci, 15).

Bu konuda görüşlerini ifade eden başka bir öğrenci şunları söylemektedir:

...moralim bozuk olduğunda derse girmek istemiyorum işte (Öğrenci, 17).

Öğrencilerin yaşları itibariyle ergenlik dönemi içinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu dönemde daha sık meydana gelen ruhsal gelgitlerin öğrencinin okula devamını olumsuz bir şekilde etkilediği görülmektedir. Rogge'a (2001) göre, öğrenciler ergenlik döneminde yaşanan değişimlerle birlikte okuldan soğuyabilir. Başarıda düşüş gözlenebilir ve devamsızlık problemi yaşanabilir.

Sıkça bahsedilen diğer bir devamsızlık nedeni ise yaşanan uyku problemidir. Düzensiz uyku alışkanlıkları ve erken saatte uyanamama öğrenciler tarafından devamsızlık yapmak için haklı bir sebep olarak görülmektedir. Uyku saatleri kolayca düzene sokulabilirken bu öğrencilerin erken uyanamayıp devamsızlık yaptıklarını belirtmeleri aslında çelişkili bir durum olarak görülebilir.

...yani okula, gece çok geç yatmışsam, sabah uykusuz olurum büyük ihtimal, bugün gitmiyim derim yatarım (Öğrenci, 17).

Uykusuzluk problemi yaşadığını dile getiren bir diğer öğrenci bu konuda şunları ifade etmektedir:

Bi de genellikle zaten benim devamsızlık yapmamın %90 sebebi sabahleyin uyanamamam. Uyku gerçekten benim için çok önemli bişey (Öğrenci, 18).

Yine benzer şekilde uyku problemi dolayısıyla olumsuz etkilenen bir öğrenci şunları söylemektedir:

...uyku problemi çekiyorum. Çok fazla uyku problemi çekiyorum. Geç yatıyorum. Sabahleyin mesela uyanıyorum böyle sersem gibiysem geri yatıyorum (Öğrenci, 16).

Burada önemli olan belki de bu öğrencilerin zamanlarını planlama üzerine bir yardım almaları gerektiğidir. Çünkü gece geç saatlere kadar uykusuz kalmalarına sebep olan şeylerin ortaya çıkarılması ve bir düzene sokulması öğrencilerin devamsızlık probleminin üstesinden gelmeleri için önemlidir.

Çevresel faktör kaynaklı nedenler.

Devamsızlık yapma nedenleri arasında çevresel faktörlerin de öğrenciler tarafından önemli bir etken olarak görüldüğüne tanıklık etmekteyiz. Hava koşullarının okul devamsızlığını etkilediğini aşağıdaki anlatılarda açıkça görmekteyiz:

Ya, hava güzel olunca insanın okula gelesi hiç olmuyo. Biz de bi iki gün gelmiyoruz falan (Öğrenci, 15).

Bir başka öğrenci ise bu konuda şunları ifade etmektedir:

Hele havaların sıcak olduğu zamanlar gelmek, gitmek o sıcakta. Pek gidip gelmek istemiyoruz öğrenci olarak (Öğrenci, 16).

Sıcak havayla birlikte artan rahavet öğrencileri okuldan uzaklaştırmakta ve öğrencilerin devamsızlık yapmasına sebep olmaktadır. Öğrencilerin güzel havalarda okula gelmek istemeyip dışarıda vakit geçirmek istedikleri açıkça görülmektedir.

Okul kaynaklı nedenler.

Devamsızlık yapma nedeni olarak öğrenciler tarafından en sık bahsedilen etkenin ise okul kaynaklı nedenler olduğunu görmekteyiz. Okul kaynaklı nedenler ise birçok etmeden oluşmaktadır. Kimi öğrenciler öğretmenlerinden, okul ortamından, sınıf tekrarının etkisinden bahsederken, kimisi de derslerden, ders çalışma alışkanlıklarından ve akademik başarıdan bahsetmişlerdir.

Dersler.

Öğrencilerin devamsızlık yapma nedenleri arasında derslerin ve okul saatlerinin yoğunluğunu sıkça belirttikleri gözlenmektedir. Günlük ders yoğunluğunun fazla olması öğrencilerin kendilerine vakit ayıramamalarına sebep olmaktadır. Bunun sonucunda ise öğrencilerin devamsızlık yaparak kendilerine zaman yarattıkları saptanmıştır.

Bir meslek lisesinde öğrenim görmekte olan bir öğrenci bu konuyla ilgili şunları söylemektedir:

Ya zaten bizim okul saatlerimiz çok yoğun olduğu için bi nevi ondan da devamsızlık yapıyorum yani. Çünkü 9 saat günlük çok ağır geliyor, bi de servisle gidip geldiğim için 10 saati buluyo. Sabah 7’de çık akşam 5’te git yani bi iş gibi. Sürekli bi tempoda okula gelmek (Öğrenci, 17).

Sürekli tempo içerisinde olmak ve okuldaki ders yoğunluğu bir işe benzetilmiştir. Yani bir zorunluluk doğurmaktadır. Bu da öğrencinin devamsızlık yapmasına zemin hazırlamaktadır. Belki de öğrenci, ileriki hayatında zaten böyle bir yoğunluğun içerisine girmek zorunda kalacağından şu anda yaşadığı bu yoğunluğu gereksiz görmekte, hatta bundan yorulmaktadır.

Ders saatlerinin yoğunluğundan yakınan bir başka öğrenci ise şunları söylemektedir:

...sonra bi bakarım zaten ders saatimiz 43 saat, geçen sene 30 saatti. Biz ona bişey diyoduk şimdi bu sene hiç geçmek bilmiyor (Öğrenci, 16).

Buradan da anlaşıldığı üzere her geçen yıl artan ders sayısı öğrencinin ümitsizliğe kapılmasına yol açmakta ve okula devamını olumsuz yönde etkilemektedir. Öğrenci ümitsizliğini “okulda zamanın geçmek bilmediği” şeklinde ifade etmektedir. Belki de devamsızlık yapmak, öğrencinin yaşadığı ümitsizlikten bir kaçış yolu olarak görülebilir.

Öğrenciler tarafından devamsızlıkla ilişkilendirilen bir diğer neden ise sevilmeyen derslerdir. Öğrencinin sevmediği dersten kurtulmak için devamsızlık yaptığı aşağıdaki ifadede açıkça görülmektedir:

Beni en çok devamsızlık yapmaya iten neden İngilizce dersler. Hani benim zaten devamsızlığımın çoğu ilk dönem. Bu da ingilizce derslerimin olduğu günler. Önceden yani ders almaya başlamadan önce anlamıyordum İngilizceyi. Hoca da hani böyle sadece parmak kaldıranları değil de herkesi kaldırıyor derse. Hani, bana gelecek, rezil olucam şeyi vardır. Bu yüzden (Öğrenci, 16).

Öğrenci, dersi anlamaması sonucunda sorulan sorulara cevap verememe ve küçük düşme korkusuyla o derse girmek istememekte ve devamsızlık yaptığı gün sayısı her geçen gün artmaktadır.

Yine sevmediği dersler dolayısıyla devamsızlık yapan bir öğrenci şunları dile getirmektedir:

...belki mesela uuu nasıl diyim size. Atölye günlerini çok sevmem ya atölye o yüzden bazen o gün kaçırım. O gün gelmem okula (Öğrenci, 16).

Derslerin sıkıcı geçtiğini ve bu yüzden devamsızlık yaptığını belirten bir diğer öğrenci ise şunları söylemektedir:

Zaten çoğunlukla ders sıkıcı geldiği için dışarı çıkıyoruz (Öğrenci, 17).

Bu öğrencinin devamsızlık yapmasındaki en büyük etkenlerden birisi derslerin sıkıcı geçtiğini düşünmesidir. Bu düşüncenin de öğrencinin devamsızlık yapmasına neden olduğu anlaşılmaktadır.

Öğretmenler.

Araştırmaya katılan öğrenciler tarafından devamsızlıkla ilişkilendirilen diğer etken ise öğretmen faktörüdür. Öğretmenlerin sınıf içindeki davranışları ve tutumları öğrencileri birçok farklı yönden etkileyebilmektedir. Öğretmenlerin dersi anlatma şekillerinin de öğrencilerin devamsızlık yapmasına neden olan diğer bir etken olduğu düşünülmektedir.

Bir öğrenci bu durumla ilgili şunları söylemektedir:

Dersi anlatış şekli mesela, hani bize hiçbir şey anlatmıyor nerdeyse, tahtadan basıyor basıyor geçiyor. Hani okuyun bunu ya da yazın siz diyor, ona göre (Öğrenci, 15).

Öğretmenin öğrencilerle diyaloga girmemesi ve sadece tahtaya odaklanması muhtemelen öğrencide ilgilenilmediği hissini doğurmakta ve öğretmene karşı olumsuz duygular beslemesine neden olmaktadır.

Bir diğer öğrenci ise şunlar söylemektedir:

Yani, hocalar böyle, dersi güldürerek anlatınca iyi oluyor da yani böyle bazen sıkınca, ders dinleyesi de gelmiyor insanın, kaçası geliyor okuldan (Öğrenci, 16).

Bu öğrencinin ifadelerinden öğretmenin dersini eğlenceli kılacak unsurları kullanmasının öğrencinin okula devamını olumlu yönde etkilerken, tekdüze geçen derslerin okula devamı olumsuz yönde etkilediği anlaşılmaktadır. Bir diğer devamsızlık nedeninin ise öğrencinin öğretmenini sevmemesi olduğu düşünülmektedir. Bu konuda görüşlerini belirten bir öğrenci devamsızlık yapma nedenini şu şekilde açıklamaktadır:

...sevmediğim öğretmenin dersi oldu mu. Salı günleri bizim devamsızlık, genellikle

Salı günleri kaçılır (Öğrenci, 16).

Burada öğrencinin sevmediği öğretmenin dersine girmemek ve ondan kurtulmak için hep aynı günlerde devamsızlık yaptığı görülmektedir. Durum böyleyken öğretmenin ve okul idaresinin bu konuda hiçbir önlem almaması ve öğrencilerle durum hakkında kritik yapmaması ise göze çarpmaktadır.

Öğrencilerin öğretmenlerine karşı olumlu duygular beslememelerinin ise kendilerine göre haklı birçok sebebi bulunmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerden birkaçı bunu öğretmenlerin aşırı disiplinli davranışlarıyla ilişkilendirmektedir.

Mesela, matematik öğretmeni, sevmiyorum değil de, disiplin tarzı, kuralları, hani pek şey gibi değil hani askeri koğuş gibi davrandığı için, veya hani daha çok öğrenelim diye yapıyordur belki onun yöntemidir bilemem ama, hani pek o yönde bi sempati beslemiyorum (Öğrenci, 17).

Burada öğrencinin sınıfı askeri koğuşa benzetmesi dikkat edilmesi gereken noktalardan biridir. Okulların artık tek tip bireyler yetiştirmeye çalışan fabrikalar olmadıklarını göz önünde bulundurulduğunda, öğretmenin sınıfta hakimiyeti elinde bulunduran tek kişi olduğunu düşünmesi, çağın gereklerine ayak uyduramayarak geleneksel öğretmen rolünü sürdürmesine sebep olabilir. Fakat günümüzde öğretmenler artık diktatör rollerinden sıyrılmakta ve yol gösterici rolü üstlenmektedir.

Aşırı disipline gerek olmadığını düşünen bir diğer öğrenci ise şunları ifade etmektedir:

Ya aşırı disipline gerek yok mesela diyelim ki ben saçımı dikmişim yani şimdi lisede pek demiyolar da ilkokulda saçını indir diyo yani ne zararı var? Mesela eskiden ayakkabılar bile bizim şeydi. Yok full beyaz giyilcek ayakkabı, ayakkabıyla ne ilgisi var ki yani? Yani çok gereksiz (Öğrenci, 16).

Öğrenci saç şekli, ayakkabı rengi gibi şeylerle okuldaki disiplinin ilişkilendirilemeyeceğini savunmakta ve bu tarz kuralların gereksiz olduğunu vurgulamaktadır.

Öğretmenlerin dediklerinin üstüne başka bir şey söyletmemeleri durumlarının ise öğrencide olumsuz izlenim bıraktığı görülmektedir. Herkesin kendi özgü düşünceleri olduğunu savunan bir öğrenci bu konuda şunları söylemektedir:

Ya ne bileyim görüşlerimden dolayı biraz da yani böyle... Ya nasıl diyim, böyle, tek açıdan bakıyor mesela, öyle diyim. Öyle hani kişisel değil, kişisel bir olay yok ama, mesela hani, o bu şudur diyor sonra ben şöyle olabilir diyorum, böyle bir anlaşmazlık olabiliyor (Öğrenci,18).

Burada öğrencinin vurgulamak istediği, öğretmenin farklı bakış açılarına saygı duymadığını düşünmesidir. Bundan dolayı da bazı anlaşmazlıkların ortaya çıktığı düşünülmektedir. Halbuki herkesin farklı görüşlere sahip olması tek görüşün hakim olmasından çok daha demokratik ve renkli bir sınıf ortamı doğurabilmektedir.

Öğrencilerin sıkça belirttiği diğer bir durum ise haksız yere suçlanmaktır. Bu konuda görüşlerini ifade eden öğrenciler şunları söylemektedir:

Sevmediğim öğretmenler... Ya, edebiyat hocamız işte, dil anlatımla aynı derse giriyor, durduk yere kızıyor yani. Sınıftan ses çıkmaya da bize kızıyor, sesiz olun diyor yazın diyor. Yazamıyoruz ki (Öğrenci, 16).

Bir başka öğrenci ise bu konuda şunları ifade etmektedir:

Sevmediğim öğretmenlerim hocam, derste mesela suçsuz yere.. Sınav oluyoruz hocam mesela, ben diyorum hocam ucumu unutmuşum diyorum, arkadaşşımdan alabilir miyim diyorum. O da tamam al diyo, tam ucu alıyorum, bu sefer diyo niye ayaktasın diyo. İki üç tane vurması mesela izin aldığım halde. O dersi mesela sevmiyorum hocam (Öğrenci, 16).

Öğrencilerin öğretmenleri tarafından zaman zaman haksız yere suçlanmaları onların öğretmenlerini sevmemesine neden olduğu söylenebilir. Hatta öğretmenin bundan dolayı sınıf içerisinde öğrenciye şiddet uygulaması oldukça vahim bir durumdur. Ortaya çıkan durumlar aslında bir zincir oluşturmaktadır. Öğrenci haksız yere suçlandığını düşündüğü için öğretmenini sevmemekte, öğretmenin sevmemesi dersi sevmemesine neden olmaktadır.

Öğrencilerin okul ortamında ihtiyaç duyduğu en büyük gereksinimlerinden biri de ilgidir. Öğrencinin ilgilenilmediğini hissetmesinin olumsuz sonuçlar doğurabileceği düşünülmektedir. Bu konudaki en iyi anlatılardan birinde öğrenci şunları söylemektedir:

...ilgi yok, sıfır ilgi. Mesela ben şurada ölsem kalsam hoca heralde umursamayacak ben artık öyle düşünüyorum. Sınıf ortamı öyle bir şey oldu ki hani, mesela siz de gelip gördünüz derse tıpatıp girdiniz sonuçta, herkes uyuyor, uyuyan da vardı telefonla

uğraşan da vardı. Hani eskiden böyle değildi, dokuzuncu sınıfta böyle değildi. Herkes üstümüze düşerdi, niye ders çalışmıyorsun diye (Öğrenci, 17).

Öğrencinin ilgisizlik duygusunu bu kadar yoğun yaşaması ve ölse dahi kimsenin umursamayacağını düşünmesi çarpıcı bir durumdur. Öğrenci eskiden bu durumun daha farklı olduğunu düşünmektedir. Öğretmenlerinin öğrencilerle daha ilgili olduklarını ifade etmekte değişen şeyin ne olduğunu sorgulamaktadır.

Yaşanan bazı olayları olduğundan daha farklı görüldüğünü ve öğretmenlerin olayları abarttığını düşünen bir öğrenci ise şunları söylemektedir:

Sevmediğim hocalar işte.. Bilmiyom takıntı haline getiriyorlar. O matematikçi hocamız yani benden yana sorun yok ama yani aşırı abartıyo olayları o yüzden ondan uzak durmaya çalışıyorum, sevmiyorum. Ondan sonra işte öyle (Öğrenci,16).

Öğretmenin zorlayıcı ve baskıcı tavırları ise öğrencilerin öğretmenleri hakkında olumsuz düşünmelerine sebep olan bir diğer etkidir. Bu konuda görüşlerini dile getiren bir öğrenci şunları söylemektedir:

Bilmediğimiz soruyu bile yapacaksın diyor. Yanlış oldu mu doğru diyene kadar yapacaksın diyor. Yapamadıktan sonra işte zorluyor bizi. O yüzden şey yapamıyoruz (Öğrenci, 17).

Öğrenciden yetenekleri üzerinde performans beklemek ve öğrenciyi bunun için zorlamak olumlu sonuçlar doğurmadığı aksine öğrencinin hayal kırıklığı yaşamasına ve başarısızlık duygusu tatmasına sebep olduğu anlaşılmaktadır.

Bazı öğretmenlerin öğrenciler tarafından seilmemesinin diğer bir nedeninin ise öğretmenlerin iletişim yetersizliği olduğu düşünülmektedir. İnsani ilişkilerin önemini vurgulayan bir öğrenci şunları ifade etmektedir:

Şimdi uuu davranışlarından derken şimdi mesela derse giriyoz. Hoca geliyo. Yok yani girer girmez, direk böyle hani günaydın falan bişey yok direk kitabı açın. Nerde kalmıştık, bilmem ne. Ne biliyim hoca gelir meraba filan nasılsınız gibi direk böyle derse giriyor. Hani o hareketlerinden hoşlanmıyorum (Öğrenci, 16).

Öğretmenlerin empati yapmayarak öğrenci halinden anlamadığını belirten ve öğretmenlerin anlayış sahibi olması gerektiğine vurgu yapan bir öğrenci ise şunları dile

getirmektedir:

Sevmediğim yönleri, hani bir öğretmen bence cana yakın olmalı, her türlü benim sorunum olduğunda gelip benimle ilgilenmeli ya da hani bunu yapmıyorsa anlayış göstermeli. Ama en sevmediğim yani bir öğretmenin bir öğrenciyi anlamaması. Bir sorunu olduğunda mesela, derse odaklanamıyorsun, bir sorunun var, ailevi belki, hani hiçbir zaman gelip sana ne oldu demiyor. Dinleyeceksin diyor, not edeceksin diyor. Tamam, sen bir öğretmensin, bunu tabi ki de hani şey yapmalısın, bana dersi vermen lazım, ama zorlayarak hiçbir şey veremezsin. Hani beni sevdirmen lazım ki o derse ben katılayım. Ne olursa olsun, her şeyi bir kenara bırakıp ben dersi dinleyeyim. Ama hiçbir zaman öğretmenler cana yakın davranmıyor böyle (Öğrenci, 17).

Burada öğrencilere öğretmenleri tarafından anlayış gösterilmediği ifade edilmektedir. Oysa ki insanın psikolojik bir yönünün olduğu da göz önünde bulundurulduğunda bazı sorunlar yaşamasının ve bunun sonucunda ruh halinin değişmesinin normal olduğu düşünülmektedir.

En dikkat çekici anlatılardan birinde ise öğrenci şunları söylemektedir:

İuu, öğretmenlerimin hepsi iyi ama sadece biri hariç Nazlı hoca. Onunla bizim ilk dönemde kavgamız olmuştu. Böle ne biliyim o, benim kızım özel derse gidiyo falan filan demişti. Bizi küçümsemişti. Sizden çöpçü bile olmaz demişti. Sadece benim kızımın kapısını açıp kapatçaksınız demişti. Sizden ancak şoför falan olur demişti. O yüzden kavga etmiştik. O yüzden sevmiyorum (Öğrenci, 16).

Öğretmenin öğrencileri küçümseyerek hadlerini bilmeleri gerektiğini doğrudan hissettirmesinin öğrenciler üzerinde olumsuz etkiler bıraktığı söylenebilir.

Okul ve sınıf ortamı.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okulun sıkıcı bir yer olduğunu düşünmeleri ise devamsızlığa yol açan etkenlerden birisidir. Bu konuda öğrenciler görüşlerini şu şekilde ifade etmektedirler:

Okul sıkıdığı zamanlar. Mesela böle haftanın, hafta sonundan çıkıyosun hafta içine giriyosun. Pazartesi oluyo, Pazartesi geçince mesela zaman insana daha hızlı geçiyo gibi geliyor. O durumlarda (Öğrenci, 18)...

Başka bir öğrenci ise düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir:

Başka, işte okulda sıkıldığım zamanlarda. Genelde öyle oluyor hani. Bir de çarşı ortamını seviyorum mesela. O yüzden yani (Öğrenci, 17).

Yukarıdaki anlatılarda, öğrenciler okul sıkıcı geçtiği için ve çarşı ortamı daha eğlenceli olduğu için devamsızlık yaptıklarını belirtmişlerdir.

Bir meslek lisesinde öğrenim gören ve sınıf ortamından rahatsızlığını dile getiren bir kız öğrenci şunları söylemektedir:

Sınıfta böyle oturma isteğim gelmiyo, sınıfta oturmak istemiyom bazen. Hareketler ya hoşuma gitmiyor. Mesela geliyolar, vuruyolar kaçıyolar. Kelimeleri hoşuma gitmiyor işte, küfürlü konuşuyolar (Öğrenci,15).

Öğrenci, sınıftaki erkek arkadaşlarının davranışlarından ve küfürlü konuşmalarından rahatsızlığı ifade etmekte ve bu ortamdan uzaklaşmak için devamsızlık yaptığını belirtmektedir. Meslek liselerinde, sınıfların erkek yoğunluklu olmasının kız öğrencilerin bazı problemler yaşamasına sebep olduğu düşünülmektedir.

Sınıf tekrarının etkisi.

Araştırmaya katılan öğrencilerden sınıf tekrarı olanlar ise bundan olumsuz olarak etkilendiklerini, bu etkinin de onları devamsızlık yapmaya sürüklediğinden bahsetmişlerdir. Ortaya çıkan olumsuz etki ise çok boyutludur. Ailenin güvenini sarsmaktan utanma duygusunu tatmaya kadar birçok olumsuz etkiden söz edilmiştir. Ailesinin güvenini sarstığını düşünen bir öğrenci bu konuda şunları ifade etmektedir:

İşte daha çok ailemi hayal kırıklığına uğrattığımı düşünüyorum, çünkü benden hiç beklemezlerdi. Ama onlarda hani yaşayarak öğrenirim moduyla, neyin doğru neyin yanlış olduğunu iyi bileceğim, bildiğim için, bilebildiğim için onlarda güveniyor. Hani istediğim şekilde hayatımı yönlendirmeye çalışıyorlar (Öğrenci, 17).

Burada öğrenci sınıfta kalarak ailesini hayal kırıklığına uğrattığını düşünmektedir. Ailenin çocuklarına olan güveni öğrenciyi olumlu olarak güdülemektedir. Bir taraftan da bu güven duygusunu boşa çıkardığını düşünen öğrenci olumsuz olarak etkilendiği düşünülmektedir. Bu da devamsızlık yamasına neden olmaktadır.

Benzer şekilde sınıf tekrarı yaparak ailesinin güvenini sarstığını düşünen bir öğrenci ise bu konuda şunları söylemektedir:

Şimdi tabii ki sınıfta kalmak her baba yiğidin harcı değil mi diyelim artık. Zor bir şey ya gerçekten. Çünkü ailen senden bir şeyler bekliyo. Ve o çaba içine giriyosun. Ne biliyim ailen senden bir şeyler bekliyo ama şimdi sen de biliyosun böyle. Hani gün geçiyö böyle derslerine, sınavlarına giriyon. Kötü geliyo bunları söylemiyosun, ailen hani okulun son gününe kadar senin kalcanı bilmiyor falan böyle senden bir şeyler bekliyo, çalıştığını falan biliyo. Son zamanda kaldığını öğrendikleri zaman hani onların sana karşı olan güveni düşüyo, tesellisi falan her şeyi düşüyo (Öğrenci, 18).

Öğrenci kendisinden beklenenin farkındadır ve beklentileri karşılamak için bir çaba içerisinde olduğunu ifade etmektedir. Tüm bu çabaya rağmen elde ettiği sonuçların ise tatmin edici olmadığını düşünmektedir. Ailesine durumu açıklamakta zorlandığı ve bu sonuçları ailesinden gizlediği görülmektedir. Ailenin ise öğrencinin okuldaki durumundan haberdar olmaması ayrıca dikkat çekicidir. Ailenin ilgisizliği de sınıf tekrarının son zamana kadar bilinmemesine sebep olabilir. Öğrenci de ailesinin sınıf tekrarı yapacağını son zamanda öğrendiği için onları hayal kırıklığına uğrattığını düşünmektedir.

Sınıf tekrarı dolayısıyla olumsuz etkilenen öğrencilerin ifade ettiği bir başka durum ise arkadaşlarına özenme durumudur. Arkadaşları bir üst sınıfa geçen ve kendisi sınıf tekrarı yapan bir öğrenci bu durumla ilgili şunları ifade etmektedir:

Çok kötü. Arkadaşlarım 10'a giderken ben 9'a gidiyorum. Bizim aramızdan bir kişi geçti. O yüzden onu görünce baya bir etkiliyo, çok kötü oluyorum (Öğrenci, 16).

Yine aynı şekilde sınıf tekrarı yapan bir öğrenci bu konuyla ilgili şunları ifade etmektedir:

Mesela yani, diğer arkadaşlarımın lise 3 okuması benim lise 2 okumam beni olumsuz yönden etkiledi. İşte ailem bazı tepkiler gösterdi (Öğrenci, 16).

Burada öğrenci arkadaşlarının bir üst sınıfa geçmesinden dolayı olumsuz şekilde etkilendiğini ve ailesinin de sınıf tekrarı yapmış olmasından dolayı bazı tepkiler gösterdiğini ifade etmektedir.

Bazı öğrenciler ise sınıf tekrarı nedeniyle mezun olacakları yılın bir yıl ertelenmek zorunda kaldığını, dolayısıyla ulaşmak istediği hedeflerin de ertelendiğine dikkat çekmektedir. Bir öğrenci bu konuyla ilgili şunları dile getirmektedir:

...ama 1 yıl kaybım oldu işte, şu an hani arkadaşlarım mesela mezun olacaklar bu

sene. Tabi hani benimde kendimi hedeflediğim bir hedefim var, hani ulaşmamak biraz da sıkıyor beni hani. O şekilde yani. Aslında bir an önce bitsin hani üniversiteye gitmek istiyorum yani biraz da okuldan çok sıkıldım (Öğrenci, 18).

Yukarıdaki anlatıdan öğrencinin bir hedefi olduğu ve bu hedefe bir an önce ulaşmak istediği anlaşılmaktadır. Fakat sınıf tekrarı nedeniyle zamanında mezun olamayacak olması ve arkadaşlarının mezun olacak olması onu olumsuz yönde etkilendiği ve belki de okuldan sıkılmasına neden olduğu düşünülmektedir.

Sınıf tekrarı yapan bir öğrenci ise sınıf tekrarını bir manevi kayıp olarak nitelendirmekte ve şunları söylemektedir:

Tabi ki de olumsuz yönde oldu. İşte, ailem çok şey yaptı, tepki gösterdi. Diğer arkadaşlarımda da geçmesi, şey tabi, manevi yönden çok kayıplara yol açtı (Öğrenci, 16).

Bir diğer öğrenci ise sınıf tekrarından dolayı olumsuz yönde etkilendiğiyle ilgili şunları söylemektedir:

Aşırı derecede etkiledi. Aslında hani her yaşa uyan bir tipim, benim için hiç fark etmez ama 1 sene aslında çok kısa bir zaman gibi gelirken aslında kocaman bir ömür gibi gelebiliyor. Hani 1 sene içinde hatta 1 gün içinde daha çok şeyler öğrenebiliyorsunuz. Sanki böyle aynı hayatı tekrar yaşıyormuşsunuz gibi geliyor (Öğrenci, 17).

Bu öğrenci, sınıf tekrarı yaptığı için bir sene kaybettiğinin farkındadır. Bir senenin insan ömründe çok uzun bir zaman gibi görünmemesine rağmen bazen çok yavaş geçtiğini düşünmektedir. Ayrıca öğrencinin aynı şeyleri yaşıyormuş gibi hissettiği ve bundan dolayı rahatsızlık duyduğu anlaşılmaktadır.

Bir başka öğrenci ise sınıf tekrarı dolayısıyla utanma duygusunu tattığını şu şekilde dile getirmektedir:

Sınıf listesinde “çift dikiş” yazması. Şey oluyor yani, utanma duygusu oluyor. Utanıyorsun yani (Öğrenci 17).

Burada öğrenci sınıf listesinde sınıf tekrarı yapan öğrencilerin deşifre edilmesinden dolayı duyduğunu belirtmektedir. Bundan dolayı utandığı ve dolayısıyla olumsuz yönde etkilendiği anlaşılmaktadır.

Sağlık problemi kaynaklı nedenler.

Araştırmaya katılan öğrenciler tarafından devamsızlık yapmayla en sık ilişkilendirilen etken sağlık problemi yaşanmasıdır. Öğrenciler sağlık problemi yaşadıklarında devamsızlık yaptıklarını ya da hastaneye gidip rapor aldıklarını ifade etmişlerdir.

Bir öğrenci bu konuyla ilgili şunları söylemektedir:

Kendimi kötü hissettiğimde, hani dikkat dağınıklığı olduğunda devamsızlık yapıyorum. Daha çok özel durumlarda, kızsal durumlarda, daha çok hastalandığımda grip falan olduğumda devamsızlık yapıyorum yoksa başka devamsızlık yapmamın bir sebebi yok (Öğrenci, 17).

Ciddi psikolojik sorunlar yaşayan bir öğrenci ise bu konuyla ilgili şunları dile getirmektedir:

Onun haricinde zaten yapmadım. Ya hastaneye gidiyorum, bırakmak istemiyorlar. Dediğim gibi yatırmak istiyorlar. Orda konuşuyoruz. Sonra evde aşırı derecede bunaltı olduğu zaman yani okula gelip huzursuzluk yaratmak istemiyorum. O durumlarda da gelmediğim olmuştu (Öğrenci, 17).

Aile yakınlarından birinin rahatsızlığı da öğrencinin devamsızlık yapmasına sebep olabilir. Bu konuyla ilgili bir öğrenci şunları söylemektedir:

Ya, ailemden hasta olan, mesela kuzenim ameliyat oldu o yüzden gelmedim (Öğrenci, 17).

Yukarıdaki anlatılardan öğrencilerin kendilerinin bir sağlık problemi yaşaması ya da aileden birinin rahatsızlanması sebebiyle devamsızlık yaptıkları anlaşılmaktadır.

Devamsızlık yapma örüntüleri.

Önemli düzeyde devamsızlığa sahip lise öğrencilerinin devamsızlık yapma örüntülerine ilişkin görüşlerini öğrenmek için öğrencilere “Okul dışında devam ettiğiniz herhangi özel bir kurum(dershane) bulunuyor mu? Gittiğiniz bu kurumla okul hiç çakışıyor mu? Bu durumda okulu mu dershaneyi mi tercih ediyorsunuz?”, “En son devamsızlık yaptığınız günü hatırlıyorsanız o günü anlatabilir misiniz?” ve “ Sizce devamsızlık yapmak öğrencinin hakkı mıdır? Neden?” soruları yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevaplar doğrultusunda *Okul Yerine Dershaneyi Tercih Etme, En Son Devamsızlık Yapılan*

Gün ve Devamsızlığı Hak Olarak Görüp Görmeme alt temaları oluşturulmuştur.

Okul yerine dershaneyi tercih etme.

Öğrencilerin okul yerine dershaneyi tercih etmeyle ilgili görüşleri incelendiğinde buna sebep olan bazı etkenlerin ortaya çıktığı görülmektedir. Öğrenciler bir bedel ödemenin tercih sebebi olabileceğini, dershanenin okuldan daha eğlenceli bir ortama sahip olduğunu, okuldan her geçen gün daha az verim aldıklarını ve dershanedeki öğretmenlerin okuldaki öğretmenlere göre daha ilgili olduklarını, daha istekli ders anlattıklarını belirtmektedirler.

Bu konuyla ilgili bir öğrenci şunları ifade etmektedir:

Çünkü, bilmiyorum hani, oraya para veriyoruz direk, ondan mı (Öğrenci, 17)...

Öğrenci, maddi bir karşılık ödediği için dershaneyi tercih ettiğini belirtmektedir. Bu nedenle, öğrencinin okul yerine dershaneyi tercih etmesiyle bunun karşılığında bir bedel ödemesi arasında bağlantı kurduğu görülmektedir.

Okul ortamının resmiyetine ve dershanenin daha eğlenceli olmasına dikkat çeken bir öğrenci bu konuda şunları ifade etmektedir:

Dershane hem çarşı ortamında olması, hem ne bileyim hani, okul resmi bir yer olunca öğretmenler falan hani dershanede o kadar sıkılmıyoruz mesela. Hani dershane daha eğlenceli geliyor bana (Öğrenci, 16).

Okulların verimsiz hale geldiğini düşünen bir öğrenci ise şunları söylemektedir:

Çünkü dershanede, hani, artık sınav sistemine göre ders verilmeye başladı. Hani, bize, atıyorum; konunun özetini veriyorlar, arkasından test veriyorlar ve akılda daha çok kalıyor. Şimdi, okula geliyoruz mesela sabahleyin, ya hocamız olmuyor ya hani hoca oluyor o gün ders işlemiyor ya biz işletmiyoruz hani dersler kaynıyor. Mesela bu hafta, hangi dersi adam akıllı işlediniz deyin, hatırlamıyorum bile. Hani geliyoruz, telefonla oynuyoruz, şunu yapıyoruz, sohbet ediyoruz gidiyoruz. Okula uyumaya gelen arkadaşlarım var benim. Evde annesi uyutmuş ders çalış diye, okula o yüzden geliyor (Öğrenci, 17).

Burada öğrencinin asıl anlatmak istediği okulların işlevini kaybetmesidir. Söz konusu işlev kaybı da eğitim sisteminin en büyük sorunlarından biri haline gelmiştir. Okulların sınav sistemine uygun olmadığını ve dershanelerin sınav sistemine hizmet ettiğini vurgulayan

öğrencinin anlattıkları oldukça dikkat çekicidir. Anlatıdan okulların yerini dershanelerin aldığı ve okulların artık bir dinlenme yeri olarak görüldüğü anlaşılmaktadır.

Dershanedeki öğretmenleriyle okuldaki öğretmenlerinin ders anlatım biçimlerini karşılaştıran bir öğrenci, okuldaki öğretmenleriyle ilgili şunları dile getirmektedir:

Hani ders anlatım biçimleri, bu akıllı tahta geldiğinden beri, ders anlatım biçimleri falan çok değişti. Yani düşünün artık, akıllı tahta çıktı, tamam çok hoş aslında eğitim sisteminde çok büyük bir yenilik ama hani hocalar kullanmayı bilmiyor. Ders 40 dakika ya da 45 dakika tam olarak bilmiyorum, hani 20 dakika akıllı tahtayı açma kapama, şunu öğrenme bunu öğrenme, ileri geri yapma hani hocalarda daha bilinçli bir şekilde eğitim vermiyorlar ki (Öğrenci, 17).

Öğrenci burada yeni eğitim sistemiyle hayata geçen akıllı tahta projesiyle ilgili düşüncelerini ifade etmektedir. Öğretmenlerin yeni olan bu teknolojiyi kullanmakta zorluk çektiklerini ve boşa zaman harcadıklarını vurgulamaktadır. Buradan da akıllı tahtayla ilgili öğretmenlere verilen hizmet içi eğitimlerin pek de faydalı olmadığı, öğretmenlerin bu teknolojiye ayak uydurmaları için zamana ihtiyaçları olduğu düşünülmektedir.

En son devamsızlık yapılan gün.

Öğrencilerin en son devamsızlık yaptıkları günle ilgili görüşleri incelendiğinde öğrenciler buna sebep olan bazı etkenlerden bahsetmişlerdir. Derse geç kaldığı için devamsızlık yapmak zorunda kaldığını belirten bir öğrenci şunları ifade etmektedir:

En son devamsızlık yaptığım gün.. Geç kalmıştım, beni derse almadıkları için devamsızlık yapmıştım. Ama ondan önce hani keyfi yaptığım zamanları hatırlamıyorum (Öğrenci, 17).

Başka bir öğrenci bu konuda şunları ifade etmektedir:

Ya o gün kantinde yemek yiyorduk. Ee.. Zil çaldı, yetişemedik. Hoca da sadece iki dakika geç kaldık diye yok yazdı. Ondan sonra zaten dersine girdik (Öğrenci, 16).

Erken uyanamadığı için okula yetişemediğini ve bu yüzden devamsızlık yaptığını belirten bir öğrenci ise bu konuyla ilgili şunları ifade etmektedir:

İşte nasıl oldu? Sabah kalkamadım, saatimi kurdum gerçi ama hani 5-10 çalıyo ben uyanmıyorum. Öle bişey var. O şekilde sabah geç kaldım işte. Dolmuşlara falan

gittim, direk hızlı hızlı okula geldim. Zaten istiklal marşı okunmuş, koşarak okula girdim. Zaten girdiğimde derse yok yazılmıştı. Hiçbişey demeden oturdum yani. O şekilde bişey yaşadım (Öğrenci, 18).

En son devamsızlık yaptığı gün ödevlerini yetiştirdiğini ifade eden bir öğrenci ise şunları söylemektedir:

O gün evdeydim. Dershaneden test vermişlerdi, baya kalın bir kitap, onu çözdüm. İngilizce özel ders ödevim vardı, onları yaptım (Öğrenci, 16).

Burada dikkat çeken şey ise öğrencinin dersane ödevlerini ve özel ders ödevlerini yetiştirebilmek için okula gelmekten vazgeçmiş olmasıdır. Okulda bir şey öğreneceğine inanmayan öğrenci ödevlerini bitirmenin daha yararlı olacağını düşünmektedir. Burada sorgulanması gereken şey ise okulun önemini her geçen gün yitirmesi ve öğrenciler tarafından vazgeçilebilir bir şey olarak görülmesidir.

Devamsızlığı hak olarak görüp görmeme.

Öğrencilerin devamsızlığı hak olarak görüp görmemesiyle ilgili görüşleri değişkenlik göstermektedir. “Devamsızlık yapmak bir öğrencinin hakkıdır” diyen öğrenciler ise çoğunluktadır.

Devamsızlık yapmayı hak olarak görme.

Devamsızlık yapmayı bir hak olarak gören öğrencilerin nedenleri değişkenlik göstermektedir. Derslerin fazla olmasından yakınan ve bu nedenle devamsızlığın bir hak olduğunu düşünen bir öğrenci bu konuda şunları söylemektedir:

Mesela sabahtan olan bi derse gir, öğleden sonra kaçmak mantıklı bence. Çünkü akşama kadar olan dersler insanı sıkıyo. Mesela sabah başlıyo sabah 7de, bizim 8de dersimiz başlıyo. 4ü 5 geçe bitiyo. Bu sefer insan akşama kadar sıkılıyo. Öğlene kadar olunca hani bi geçiyo, öğleden sonran boş kalıyo. Onun için öğleden sonra kaçmak da mantıklı, daha mantıklı. Öğleden sonra dersin olmaması da mantıklı. Mesela sabahtan 6 ders koysalar hani daha da dinleyesin gelir daha da hani şey olur. Ama sabahtan akşama kadar ders yapınca düşünüyom sabahtan akşama kadar nasıl geççek diye. Bu çok kötü bi durum. (Öğrenci, 17)

Öğrenci burada ders sayısının fazlalığına dikkat çekmekte ve devamsızlık yapmak için haklı bir sebebi olduğunu vurgulamaktadır. Buradan ders sayısının fazla olmasıyla

devamsızlık yapma arasında bağlantı kurulduğu anlaşılmaktadır.

Okulun işlevlerini yerine getirmediğini için devamsızlık yapmanın bir hak olduğunu düşünen bir öğrenci ise şunları ifade etmektedir:

Bence hakkı. En büyük haklarından biri. Okulda bir şey yapmıyoruz ki biz artık, mesela okula 2-3 hafta üst üste okula gelmedim ben, hatta benim kaydım alınmış sanmışlar...sonra gidince şaşırdılar, “Aaa!” falan dedi hocalarım. Hani, hiçbir şey yapmıyorsun ki sen bana. Benim notlarım gayet de iyiydi yani benim. Dershane bana çok şey katıyor. Hatta bizim elimizden gelse okulu bırakıp dershaneye gideceğiz yani. Bunu bile konuştuğumuz olmuştu. Biz sadece devamsızlık, hani sınıfta kalmayalım diye okula geliyoruz (Öğrenci, 17).

Öğrenci burada aslında çok önemli şeyler anlatmaktadır. Okula sadece sınıfta kalmamak için devam ettiklerini ve okulun artık bir şeyler öğretmediğini vurgulamaktadır. Dershanenin okuldan daha çok şey kattığını düşünen öğrenci okulların işlevsel olmayan kurumlar haline gelmesinden dolayı devamsızlık yapmayı bir hak olarak görmektedir.

Okulun rutinliğinden yakınan bir öğrenci ise şunları ifade etmektedir:

Hakkı. Çünkü yani nasıl diyim arada bi insanın da canı sıkılıyo yani her zaman yani öğrenci kaçtığında sigara içer böle bi kanun yok yani belki sınava çalışmak için kaçıyodur. Hani bi sefer iki sefer kaçıyodur ama arada bi böle insanın canı sıkılıyo yani o yüzden öle arada bi, çok olmicak ama benim biraz çok tabi 15,5. Ondan sonra yani arada bi olması lazım. Çünkü insana bıkkınlık veriyo her gün okul, rutin yani (Öğrenci, 16).

Tatil sürelerinin kısıtlı olmasından dolayı devamsızlık yapmayı bir hak olarak gören bir öğrenci ise bu konuda şunları dile getirmektedir:

Sonuçta 12 ay var, bu 12 ayın 3 ayı tatil, rahat rahat tatil yapabiliyoruz. Geri kalan zamanda okuldayız sürekli. Devamsızlık gerekli bence. Çünkü birini bir yere bağlı tutamazsınız (Öğrenci 16).

Sosyal hayatına önem veren bu nedenler devamsızlık yapmanın bir hak olduğunu düşünen bir öğrenci ise şunları söylemektedir:

Eğer bir insan benim gibi sosyal hayata önem veriyorsa bence devamsızlık hakkıdır.

Çünkü benim devamsızlık yapmamın tek nedeni can sıkıntısı. Hani dersleri sevmeme veya okulu sevmemem değil, eğitim almamak istememem değil, şöyle bir şey, haftada 7 gün var ve bu 7 günün 5 günü okula gidip geliyorsunuz ve size kalan tek şey cumartesi, pazar. Cumartesi-Pazar da bildiğiniz üzere çok çabuk geçebilen günler. İşte mesela 2 gün okula gittiniz 1 gün arkadaşlarınıza vakit ayırırsınız veya kendi sporunuza vakit ayırırsınız işte ertesi gün okula gidirsiniz, öbür ertesi günü tekrar sporunuza veya günlük hayatınıza ayırırsınız. Bence yüzde 90'ı okul hayatı değil de yüzde 50 okul hayatı yüzde 50 sosyal hayatı olsaydı daha mantıklı olurdu diye düşünüyorum (Öğrenci, 17).

Burada öğrenci okulda geçirilen zamanın fazla olmasının sosyal hayatı olumsuz etkilediğini savunmaktadır. Bu yüzden devamsızlık yapmayı bir hak olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Okuldan sonra geriye kalan zamanın kendisine yetersiz geldiğini düşünmekte olan öğrenci okul günlerinin yeniden düzenlenmesi gerektiğine inanmaktadır. Böylece sosyal hayata daha fazla zaman ayırabileceğini düşünmektedir.

Devamsızlık yapmayı hak olarak görmeme.

Devamsızlık gün sayısı fazla olmasına rağmen devamsızlık yapmanın bir hak olmadığı düşünen öğrencilerin görüşleri incelendiğinde farklılıkların ortaya çıktığı görülmektedir. Dersleri olumsuz yönde etkilemesi nedeniyle devamsızlık yapmanın bir hak olmadığını düşünen bir öğrenci bu konuda şunları ifade etmektedir:

Çünkü sonuçta yani... Yani devamsızlık yaparak kendimizi kötü duruma düşürüyoruz. Ya kendi geleceğimizden kaybediyoruz yani devamsızlık yaparak. Çünkü dersten geri kalıyoruz. Birçok sorun oluyo. Ama sürekli gelmiş olsak daha bi farklı olur diye düşünüyorum (Öğrenci, 16).

Okula sürekli gelmenin öneminin farkında olan öğrenci devamsızlık yapmayı geleceğinden kayıp olarak görmektedir. Ayrıca, dersleri kaçırarak derslerden geri kaldığına ve bundan dolayı sorunlar yaşadığına vurgu yapmaktadır.

Bir diğer öğrenci ise bu konuda şunları ifade etmektedir:

Devamsızlıkta hani derslere girememe şey olur. Kayıp olur. Öğrenme kaybı olur (Öğrenci, 16).

Burada öğrenci devamsızlık yaparak öğrenme kaybı yaşandığından bahsetmiştir. Bu

nedenle devamsızlığı bir hak olarak görmemektedir.

Öğretmenlerle olan ilişkilerin olumsuz yönde etkilendiği için devamsızlık yapmanın bir hak olmadığını düşünen bir öğrenci ise bu konuda şunları ifade etmektedir:

...hem de ne biliyim hocalarla falan aramızın bozulmasını etkiliyo (Öğrenci, 17).

Devamsızlığa karşı geliştirilen tepkiler.

Önemli düzeyde devamsızlığa sahip lise öğrencilerin devamsızlıklarına karşı geliştirilen tepkilerle ilgili görüşlerini öğrenmek için öğrencilere “Ailenizin devamsızlık yaptığınızdan haberi oluyor mu? Oluyorsa nasıl tepki veriyorlar?” “*Devamsızlık yaptığınız zamanlarda öğretmenlerinizin size tepkisi nasıl oluyor?*” ve “*Okul idaresi sizi bu konuda uyarıyor mu? Eğer sizi uyarıyorsa daha çok neler söylüyor ya da yapıyorlar?*” soruları yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevaplar doğrultusunda *Ailenin Tepkisi*, *Öğretmenlerin Tepkisi* ve *Okul İdaresinin Tepkisi* alt temaları oluşturulmuştur.

Ailenin tepkisi.

Önemli düzeyde devamsızlığa sahip öğrencilerin ailelerinin devamsızlığa karşı geliştirdikleri tepkiler birbirinden farklılık göstermektedir. Anlayışla karşılayıp önemsemeyenler ve sessiz kalanlar ise oldukça fazladır. Devamsızlıklarını annesiyle paylaştığını ifade eden bir öğrenci bu konuda şunları söylemektedir:

Anneme anlatıyorum ben, hani, okulda çok fazla hani bize ilgi gösterilmediğini, çok boş bırakıldığımızı. Hani anlatınca annem kabullendi artık. Diyor hani, sonuçta hani ben kaçarken anneme mutlaka ararım, okuldan çıkıyorum anne haberin olsun diye ararım hani annemin o yüzden içi rahat, ne yaptığımı nereye gittiğimi bildiği için (Öğrenci, 17).

Ailenin devamsızlık yapıldığından haberi olmasına rağmen tepkisiz kalması ve bunu anlayışla karşılaması garip bir durumdur. Ailenin bilinçsiz şekilde davranmasının öğrenciyi olumsuz yönde etkilediği ve devamsızlık yapmanın normal bir davranış olmadığını bilincine varmasını engellediği düşünülmektedir.

Aynı şekilde devamsızlık yapmasını anlayışla karşılayan bir ailesi olan bir öğrenci şunları dile getirmektedir:

Tabi canım babam da bilir. Benim babam, biz beraber rapor almaya gideriz babamla

okula gitmediğim gün. Hadi baba bana bi rapor, ya da mesela okuldan çıkarım, bizim ev Gökmeydan'da olduğu için hani gitmem zor olur burdan arkadaşlarla çarşıya inecek olurum, baba işte sağlık ocağından bana rapor alır mısın derim, alırım der gider alır yani bir şey demez babam (Öğrenci, 17).

Burada yine ailenin bilinçsiz bir şekilde devamsızlığı desteklemesi söz konusudur. Öğrencinin devamsızlık yapmasına babanın da ortak olması ilginç bir durum olarak görülebilir. Aile ortamı öğrencinin davranışlarının şekillenmesinde oldukça önemlidir. Ailenin devamsızlıkla ilgili sergilediği bu tavrın öğrenciyi olumsuz olarak etkilediği düşünülmektedir.

Ailesinin devamsızlığını pek önemsemediğini belirten bir öğrenci bu konuda şunları ifade etmektedir:

Ya, fazla önemsemiyorlar çünkü benim karar verebileceğim bi şey. Onlar beni ne kadar... Kısıtlayamazlar yani sonuç olarak (Öğrenci, 16).

Aynı şekilde devamsızlığı ailesi tarafından pek de önemsenmeyen bir öğrenci şunları söylemektedir:

Annem kızıyor bazen de, yani izinsiz bir şey yapmıyorum zaten annemden habersiz, söylediğim için bir şey demiyor zaten. Bizim sınıf hocasının telefonu var, arayıp söylüyor, o yüzden sıkıntım olmuyor da, kaçtığım zaman rapor alıyorum bazen, annemle gidip (Öğrenci, 15).

Burada önemli olan annenin tepkisidir. Öğrenci annesine güven duygusu aşıladığını düşünse de annenin sessizliğinin ve gereken tepkiyi vermemesinin öğrenciyi olumsuz olarak etkilediği söylenebilir.

Bu düşüncelere karşılık ailesinin aşırı şekilde sinirlenerek tepki gösterdiğini ve hatta okuldan almayı düşündüğünü belirten bir öğrenci ise şunları ifade etmektedir:

Babam çok sinirli benim. Çok da eski kafalıdır. Baya bi çok tepki veriyor. Hatta bi kere okuldan almayı düşündü, öğretmenlerim çevirdi (Öğrenci, 16).

Ailesinin tepkisiz kalmadığını ve öğütler vererek kendisini olumlu yönde güdülemeye çalıştığını belirten bir öğrenci ise şunları söylemektedir:

Bi tepki işte iki bağıriyolar, öğüt veriyolar. Yapma diyolar, eline ekmeğini al diyolar,

liseyi bitir diyolar. Onun gibi ögütler veriyo. Okumazsan işte hayat sana bi fayda vermez diyolar. Oku ekmeğini eline al diyolar. Onun gibi ögütler veriyolar hocam. Fazla şey yapmıyolar (Öğrenci, 16).

Öğrencinin ailesi okula devam etmenin öğrencinin geleceği için yararlı olduğunu düşünmekte ve düşüncelerini bu yönde paylaşmaktadır. İleride bir meslek sahibi olmak için okula devam etmeyi ön koşul olarak görmekte ve öğrenciye bu konuda ögütler vermektedirler.

Öğretmenlerin tepkisi.

Devamsızlık gün sayıları fazla olan öğrencilerin öğretmenlerinin devamsızlıklarına karşı verdikleri tepkilerle ilgili görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun devamsızlıklarla ilgili herhangi bir kaygı hissetmedikleri görülmektedir. Öğretmenin tepkisizliğine dikkat çeken bir öğrenci bu konuda şunları ifade etmektedir:

Bütün öğretmenler bilir benim devamsızlık yaptığımı. Hatta ilk dönem devamsızlığı fazla kaçırıp hiç kimya dersine girmemiştim. Öğretmen yeni öğrenci mi falan diye tepki veriydi. İlk kez görmüştü beni dönem içinde (Öğrenci, 17).

Burada öğretmenin dersine hiç girmeyen bir öğrencinin sorumluluğunu hissetmemesi dikkat çeken noktadır. Öğrencisinin devamsızlığını takip etmediği için öğrenci dersine girmeye başladığında yeni öğrenci sanarak aslında vurdumduymazlığını ortaya çıkardığı düşünülmektedir.

Aynı şekilde öğretmenlerinin devamsızlıklarıyla ilgili tepki göstermediğini belirten bir öğrenci şunları ifade etmektedir:

Daha fazla tepki veren yok, ilgilenen de yok zaten bu konuyla. Hatta bazı hocalarımız var, keşke hiç gelmeseler diyo. Keşke bu kadar olsak yine diyo. Öle hocalar da var (Öğrenci, 17).

Benzer şekilde öğretmenlerinin ilgisizliğine vurgu yapan bir öğrenci ise şunları söylemektedir:

Hiçbir şey. Sormuyorlar bile. Yoklamayı alıp geçiyorlar, bu kız nerde diyen olmadı yani hiç (Öğrenci, 16).

Öğrenci bu zamana kadar hiçbir öğretmenin neden devamsızlık yaptığını sorgulamadığından bahsetmektedir. Öğretmenlerin bu ilgisizliğinin öğrencinin devamsızlık yaptığında nasıl olsa kimsenin umurunda değilim düşüncesine kapılmasına ve devamsızlıklarını önemsememesine neden olduğu söylenebilir. Bu noktada bir öğretmen, dersine gelmeyen ve devamsızlık yapan öğrencisinin sorumluluğunu belki de farkında olmadan üzerinden atmaktadır.

Öğretmenlerinin tepkisizliğini dile getiren bir başka öğrenci ise bu konuyla ilgili şunları ifade etmektedir:

Devamsızlık yaptığında öğretmenlerin tepkisi, genellikle pek umursamazlar ya. Valla bilmiyorum. Hiçbir şey demiyolar, sormuyolar (Öğrenci, 16).

Yukarıdaki anlatıda öğrenci, devamsızlıklarını öğretmenlerinin pek fazla sorgulamadığını ve devamsızlıklarıyla ilgili herhangi bir uyarıda bulunmadıklarını belirtmektedir.

Ayrıca devamsızlığa göz yumulduğunu ima eden bir öğrenci bu konuyla ilgili şunları ifade etmektedir:

...bazen de mesela biz öğretmenlere soruyoz hocam biz mesela öğleden sonra gelmicez mesela arkadaşla ders çalışcaz falan, öğretmen de tamam diyo (Öğrenci 16).

Öğretmenin devamsızlık yapmaya izin verme gibi bir yetkisi yokken öğrencilerine olumlu yanıt vermesi ve böylece devamsızlığa göz yumması dikkat çekicidir. Çünkü okul saatleri dahilinde öğrencinin sorumluluğu okula ve öğretmenlere aittir. Herhangi bir problem yaşandığında sorumlu olacak kişiler ise okul idaresi ve öğretmenlerdir.

Öğrencilerin devamsızlıklarına karşı öğretmenlerinin verdiği tepkilerle ilgili görüşleri incelendiğinde ortaya çıkan bir diğer durum ise sadece belirli öğretmenlerin devamsızlıkların farkında olması ve bunu sorgulamasıdır. Bu konuyla ilgili bir öğrenci şunları söylemektedir:

Niye devamsızlık yapıyorsun demiyorlar. Bi beden eğitimi hocam var Esin hoca, zaten bir tek onun dikkatini çekiyor. İşte sen yine mi hastasın falan filan. Öyle. Bir tek Esin hocayla konuşuyoruz (Öğrenci, 17).

Benzer şekilde sadece belirli öğretmenlerin devamsızlıklarının farkında olduğunu vurgulayan bir diğer öğrenci ise bu konuyla ilgili şunları ifade etmektedir:

Hocam genellikle kimse bişey demiyo ama... Bi sınıf öğretmenimiz var, o şey yapıyo. Yapmayın işte kalırsınız.. Öle öğütler veriyo işte o kadar yani (Öğrenci, 16).

Öğrenci burada sadece sınıf öğretmenlerinin devamsızlıklarıyla ilgili kendileriyle konuştuğunu ve bir daha yapmamaları için uyardığını belirtmektedir.

Bir başka öğrenci ise devamsızlıklara karşı öğretmenlerin verdiği tepkilerle ilgili şunları ifade etmektedir:

Sadece mesela bi öğretmen mesela sevdiğim bi dersse eğer mesela o öğretmen de beni seviyosa bak geçen hafta nerdeydin veya niye gelmedin derse filan diye soruyo (Öğrenci, 16).

Öğrencinin burada sevdiği öğretmenlerle devamsızlıkları sorgulama arasında bağlantı kurduğu anlaşılmaktadır. Eğer öğretmeni tarafından seviliyorsa devamsızlıklarının sorgulandığını ve kendisinin merak edildiğini belirtmektedir. Bu anlatının arkasında yatan düşüncenin ise çoğu öğretmenin devamsızlığının fazla olmasıyla pek fazla ilgilenmemesi olduğu düşünülmektedir.

Birkaç öğrenci ise devamsızlıklarının öğretmenleri tarafından fark edildiğinden ve bu konuyla ilgili uyarıldıklarından söz etmektedir. Bu konuyla ilgili bir öğrenci şunları ifade etmektedir:

Ya, dövmüyorlar asla da, uyarıyorlar yani, ailelerimizi arıyorlar söylüyorlar (Öğrenci, 17).

Bir başka öğrenci ise devamsızlığının fark edildiğini ve bununla ilgili öğretmeni tarafından desteklendiğini şu şekilde ifade etmektedir:

Konuşuyolar. Hatta en son rehber öğretmenimle konuşmuştum. Dikkat etmemi söylemişti. Biliyorum ailevi durumlarını demişti. Ama daha da dikkatli olmamı söylemişti (Öğrenci, 16).

Öğrenci burada devamsızlıklarının öğretmenleri tarafından fark edildiğini ve bu konuyla ilgili rehberlik servisinden destek aldığını belirtmektedir. Öğretmenleri destekleyici bir tavır sergileyerek öğrenciye ilgilenildiğini hissettirmektedir.

Okul idaresinin tepkisi.

Okul idaresinin devamsızlığa karşı tepkisiyle ilgili öğrencilerin görüşleri incelendiğinde okul idaresinin genellikle sözlü uyarıda buldukları görülmektedir. Bir öğrenci bu konuyla ilgili şunları dile getirmektedir:

Bir hafta aralıkla devamsızlık yapamı falan uyarıyorlar eve mektup gidiyor mesela. Ondan sonra, idare uyarıyor bizi (Öğrenci, 18).

Bir başka öğrenci ise devamsızlıkla ilgili genel uyarılarda bulunulduğunu devamsızlığı fazla olan öğrencilerle özel olarak ilgilenilmediğini şu şekilde ifade etmektedir:

Sadece devamsızlık yapma, niye yapıyorsun diyorlar. Hani beni özel bir şekilde ne Vildan hoca olsun, aslında isim vermek istemezdim, bir de Nedim bey olsun, çağırıp da bana hani neden devamsızlık yapıyorsun kızım bir derdin mi var demedi. Demedi yani. İlgilenmiyorlar ki hani (Öğrenci, 17).

Burada öğrencinin okul idaresinin ilgisizliğinden yakındığı görülmektedir. Rehberlik servisinden destek verilmemesinin ve okul idaresinin devamsızlığı fazla olmasına rağmen kendisiyle görüşme yapmamasının öğrenciye ilgilenilmediği hissi verdiği söylenebilir.. Bu yüzden rehberlik servisinin ve okul idaresinin ilgisizliğine vurgu yapmaktadır.

Bu düşüncelere karşılık okul idaresinin devamsızlığı fazla olan öğrencilerle yeterince ilgilendiğini ve gerekli uyarılarda bulunduğunu düşünen bir öğrenci ise bu konuda şunları ifade etmektedir:

Yani şu anda, benim şu anda ki okuduğum okul diğer okullara göre baktığım okullara göre çok iyi bir okul. Müdür yardımcısı olsun müdür olsun çok aşırı derecede ilgileniyor, herhangi bilgiyi aileme veriyor veya aileme haber vermese bir sıkıntı olmup olmadığını gelip bana sorup özel bir şekilde konuşabiliyorlar (Öğrenci, 17).

Öğrenci burada öğrenim gördüğü okulla diğer okulları karşılaştırmakta ve okul idaresinin diğer okullara göre devamsızlıklarla daha fazla ilgilendiğini, kendisiyle görüştüğünü ya da ailesine haber verdiğini dile getirmektedir. Böylece öğrenci kendisiyle ilgilenildiğinin farkında olup değerli olduğunu hissetmektedir.

Aynı şekilde devamsızlığı fazla olan bir başka öğrenci ise okul idaresinin kendisiyle özel olarak ilgilendiğini ve bundan duyduğu memnuniyeti şu şekilde ifade etmektedir:

Dikkat et diyolar. Ne kadar deseler de gerçi bi faydası olmuyo. İu dediğim gibi okul idaresi olsun hocalarım olsun aşırı derecede beni yan ellerinden geleni yapıyolar bi şekilde yürütmek için. Yani onlar eğer o değeri göstermeselerdi ben belki daha bi kötü durumda olabilirdim (Öğrenci, 16).

Kendini değerli hissetmenin bir öğrenci için ne kadar önemli olduğu yukarıdaki anlatıdan rahatlıkla anlaşılabilir. Öğrenci kendisiyle bu kadar ilgilenilme çok daha kötü durumda olabileceğini ifade ederken aslında ilgiye ne kadar ihtiyaç duyduğunu ve içerisinde bulunduğu çaresizliğe dikkat çekmektedir.

Devamsızlık yaptığı için şiddet gördüğünü belirten bir öğrenci ise bu konuda şunları söylemektedir:

İşte aynı şekilde, bazen hocalar sinirleniyor niye kaçtın mesela diye dövüyorlar bazen ama bi tokat (Öğrenci, 16).

Devamsızlığı fazla olmasına rağmen okul idaresi tarafından hiçbir şekilde uyarılmadığına dikkat çeken bir öğrenci ise şunları söylemektedir:

Okul idaresinin... Ya ne biliyim benim için sıkıntı olmuyo... Uyarmadılar bu zamana kadar (Öğrenci, 18).

Devamsızlık yapan öğrencilerin akademik hayatları.

Önemli düzeyde devamsızlığa sahip lise öğrencilerinin akademik hayatlarına ilişkin görüşlerini öğrenmek için öğrencilere “*Bu liseye başlama sürecinizden biraz bahsedebilir misiniz?*”, “*Daha önceki öğrenim hayatınızdan biraz bahsedebilir misiniz? Sınıf tekrarı yaptınız mı?*”, “*Ders çalışma alışkanlıklarınızdan biraz bahsedebilir misiniz? Ne zaman ders çalışırsınız? Ne sıklıkta çalışırsınız?*”, “*Sevdiğiniz ve sevmediğiniz derslerinizden biraz bahsedebilir misiniz? Bir dersi sevmediğiniz zaman ne yapıyorsunuz?*”, “*Okula devam etme durumunuzla ilgili biraz bilgi verebilir misiniz? Bu yıl ne kadar devamsızlık yaptınız, daha önceki yıllarda devamsızlık sorunu yaşadınız mı?*” soruları yöneltilmiştir. Öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplar doğrultusunda *Daha Önceki Öğrenim Hayatı, Daha Önceki Yıllarda Devamsızlık Sorunu Yaşayıp Yaşamama, Ders Çalışma Alışkanlıkları, Sevilen Dersler, Sevilmeyen Dersler, Sınıf Tekrarı* alt temaları oluşturulmuştur.

Okula başlama süreci.

Öğrencilerin liseye başlama süreçlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde şu anda öğrenim gördüğü liseye istemeyerek geldiğini ifade eden öğrencilerin sayısının fazla olduğu gözlenmektedir. Başka bir lisede okumak istediği halde istemedikleri bir liseye devam ettiklerini belirten öğrencilerin bu konudaki görüşleri birbirinden farklılık göstermektedir. Örneğin ailesinin isteğiyle şu anda öğrenim gördüğü liseye başladığını ifade eden bir öğrenci şunları söylemektedir:

Çok istediğim bir lise değildi açıkçası, puanım daha iyi, güzel, yüksek yerlere yetebiliyordu aslında. Biraz ailemin ısrarıyla bu liseyi seçtim, baskı durumu olarak. Ailem, aslında beraber karar aldık ama onların etkisi daha fazla, baskın oldu. Çünkü onlar istedi, daha iyi iş imkanı ve daha rahat dediler (Öğrenci, 17).

Burada öğrenci okul seçiminde ailesinin baskın olduğundan söz etmektedir. Öğrenci puanının başka yerleri tuttuğunu ifade ederken, ailesinin bazı nasihatlerde bulunduğunu ve sonuç olarak onların istediği okulu seçtiğini anlatmaktadır.

Şu anda öğrenim gördüğü liseyi isteyerek seçmediğini belirten bir başka öğrenci ise bu konuda şunları ifade etmektedir:

Bu liseye başlama sürecim... Başta bi uu... sbs 'yle yerleşme puanıyla... şey tuttuymdu turizm. Turizmin biz şeyini kaçırmıştık mülakatlarını. Sonra buraya ön kayıt yaptırдық, tuttu, buraya geldim. Yani istediğim bi lise değildi açıkçası (Öğrenci, 16).

Öğrenci istediği lisenin mülakatlarını kaçırdığı için bu liseye ön kayıt yaptırmak zorunda kaldığını belirtmektedir.

Benzer şekilde başka bir lisede okumak istediği halde istemediği bir okula devam ettiğini belirten bir diğer öğrenci ise bu konuda şunları dile getirmektedir:

Bu liseye başlama şeyim.. Mesela ben istediğim liseye gelemedim. Buraya açıkta kalmamak için geldim. Güzel sanatlara gidicektim ben. Orda okumak istiyodum (Öğrenci, 16).

Öğrenci açıkta kalmamak için bu liseye başladığını belirtmektedir. Sanata ilgisi olduğu anlaşılan öğrenci bir meslek lisesine devam etmektedir. İsteddiği liseye gidememenin öğrencinin daha sonraki yaşamında sorunlara yol açabileceği düşünülmektedir. Ayrıca istemediği bir lisede okumasıyla devamsızlığı arasında da ilişki kurulabilir.

Bir başka öğrenci ise aynı konuyla ilgili şunları söylemektedir:

Resim çok iyi çiziyorum. Hocalarım falan şey yapıyodu bana gitmen gerekiyor diyodu. Yetenek sınavını kaçırdım ben. Hani burayı yazdım. Burası tuttu, gelmek zorunda kaldım ama istemeyerek geliyorum buraya (Öğrenci, 16).

Öğrenci şu anda öğrenim gördüğü liseye zorunluluktan ve istemeyerek geldiğini belirterek hem devamsızlık yapma nedenini açıkça ortaya koymakta hem de içinde bulunduğu çaresizliği anlatmaktadır.

İlköğretimdeki mezuniyet notunun yettiği liseye başladığını ancak okul değişikliği yapmayı düşünen bir öğrenci ise bu konuda şunları söylemektedir:

Aslında ben karar vermedim. Tercih yaptım, tercihlerde ilkokul puanım burayı tuttu. O yüzden geldim. Ama değiştirmek istiyorum (Öğrenci, 16).

Ailesinin ve akrabalarının etkisinde kalarak istediği liseye gidemeyen bir başka öğrenci ise şunları söylemektedir:

Ya aslında ben meslek lisesi istiyordum...aşçılık bölümünü istiyordum. Ama sonra meslek lisesine pek ailem izin vermedi. Yani onaylamadılar. Yani okulun eğitimine göre, oradaki öğrencilerine göre istemediler. Bizimde bir akrabamız bu okula gidiyordu hani beğeniyordu eğitimini falan kişiler öğretmenler falan ondan dolayı buraya geldim (Öğrenci, 17).

Yukarıdaki anlatıda meslek liselerine olan önyargı açıkça görülmektedir. Öğrenci meslek lisesinde okumayı istemesine rağmen ailesinin meslek lisesine izin vermemesi sonucunda başka bir liseye başladığı ifade etmektedir. Şu anda öğrenim gördüğü liseyi seçme sebebi ise bazı tanıdıkların okulla ilgili olumlu söylemleridir.

Yukarıdaki anlatıların aksine şu anda öğrenim gördüğü liseyi isteyerek seçtiğini ifade eden öğrenciler de bulunmaktadır. Örneğin, arkadaş ortamının tanıdık olması sebebiyle bu liseye isteyerek geldiğini belirten bir öğrenci şunları söylemektedir:

Aslında, dokuzuncu sınıfta, hani daha ilk tercihimde geldim bu liseye. Hani arkadaşlarım var diye geldim (Öğrenci, 17).

Düz liseye başlamayı kendisinin istediğini ifade eden bir öğrenci şunları söylemektedir:

Ya ben aslında liseye başladığım, liseye geçeceğim dönem, çünkü şeyim, sınav ortalamam fazla yüksek değildi, o yüzden bende hani meslek liselerinde bazı bölümlere puanım yetiyordu ama ben istemedim. Ben böyle hani, okuldan sıkılan bir tipim yani böyle şey meslek liselerinde mesela ders saatleri çok fazla, ondan ötürü biraz hani kaçtım açıkcası. Ondan sonra, ben dedim hani direk bari düz liseye gideyim en iyisi. Ondan sonra düz liseye başladım (Öğrenci, 18).

Puanı, meslek liselerinin bazı bölümlerini tutan öğrencinin bazı kriterleri gözden geçirerek düz liseye gitmeyi tercih ettiği anlaşılmaktadır. Öğrencinin bazı kriterleri gözden geçirmesi ve bu doğrultuda karar vermesi, kişisel özelliklerinin farkında olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Tüm bu anlatılanlara ek olarak, bazı öğrenciler de liseye devam etmek istemediklerini daha sonra karar değiştirdiklerini belirtmektedir. Öğrenimlerine devam etmeme isteklerinin altında yatan nedenler ise birbirinden farklılık göstermektedir. Örneğin bir öğrenci okula devam etmeyi istememe nedenini geçmişteki bir öğretmeniyle ilişkilendirerek şunları söylemektedir:

Ben önceden işte okumak istemiyodum. İşte annemler de oku falan dedi. Ben de okumak istemediğimi söyledim. Elimde siğil vardı hocam. Herkese böle ortaokulda birinci sınıfta herkese yazı yazdırıyordu. Bana gelip, beni köpek yerine koyuyodu, bana bağırıyordu, çağırıyordu. Ben işte o yüzden okula gitmek istemiyodum. Okula çıkıyodum dersten böle, elim acı veriyodu... Evet. O yüzden benim bi senemi kaybettim hocam ben. Bi sene okumadım, okulu bıraktım. Tekrar birinci sınıfta okudum. Öle yani. O yüzden okumak istemedim (Öğrenci, 16).

Öğrencinin ufak bir rahatsızlığı olmasına rağmen öğretmenin bunu abartması ve olumsuz bir tutum içerisine girip öğrenciye kötü davranması öğrenci üzerinde derin izler bırakmıştır. Öle ki öğrenci öğrenim hayatına bir yıl vermiştir. Daha sonra tekrar okula başlayan öğrenci yaşadığı travmayı atlatamamış ve izlerini üzerinden atamamıştır.

Liseye devam etmek istemediğini belirten bir başka öğrenci ise bu konuda şunları ifade etmektedir:

Ben ilk başlarda liseye gelmeden önce istememiştim. Korkuyodum kalmaktan falan. Babam kardeşlerimden çok bana güveniyodu. Ben de o yüzden korkuyodum ya kalırsam ya güvencini sarsarsam falan diye. Onlar zorladılar beni. Öyle (Öğrenci,

15).

Öğrencinin liseye başlamadan başarısızlık korkusu yaşaması liseye devam etmek istememesine sebep olmaktadır. Başarısız olursa ailesinin güvenini sarsacağından kuşku duyan öğrenci buna çözüm olarak geliştirdiği çarenin liseye devam etmemek olduğu görülmektedir. Ailenin çocuğuna güven duygusu aşılması çok önemlidir. Fakat yukarıdaki anlatıdan bazı tehlikeli yanlarının da olduğu anlaşılmaktadır.

Daha önceki öğrenim hayatı.

Öğrencilerin daha önceki öğrenim hayatlarıyla ilgili görüşleri incelendiğinde sıklıkla okula gitmek istemediğini belirten bir öğrenci şunları söylemektedir:

...çok sık okula yani gitmek istemiyordum. Yani nedensiz. Bi de ben uu sadece birinci, ikinci, üçüncü sınıflarda öğleleri okula gidiyordum. Diğer geri kalanlarında sabah 7'den.. 7'de gidiyordum yani o da biraz uyku problemi yüzünden gitmek istemiyordum. Uyku yüzünden (Öğrenci, 16).

Uyku probleminden dolayı sabah erken kalkmakta zorlandığı anlaşılan öğrenci bu nedenle ilköğretimdeyken okula pek fazla gitmek istemediğini belirtmektedir.

Daha önceki öğrenim hayatında başarısız bir öğrenci olduğuna işaret eden bir öğrenci ise bu konuda şunları ifade etmektedir:

İlköğretimde de şey, devamsızlığım yoktu, ama derslerimde çok iyi değildi yani ilköğretimde de. Yani, altıncı sekizinci sınıflarda yani o kadar derslerimde başarılı bir öğrenci değildim. Zaten derslerime de pek çalışmıyordum açıkçası (Öğrenci, 17).

Bu görüşe karşılık iyi bir öğrencilik hayatı olduğunu belirten öğrenciler de bulunmaktadır. Örneğin bir öğrenci bu konuda şunları dile getirmektedir:

Güzeldi ya. Benim öğrenciliğimde hiçbir sıkıntı yoktu. Öğretmenlerim de benden memnundu, ama bu kadar devamsızlık yapmamıştım daha önce (Öğrenci, 17).

Daha önceki öğrenim hayatında bu kadar fazla devamsızlık yapmadığına vurgu yapan öğrenci hiçbir problem yaşamadığını ifade etmektedir.

Benzer şekilde daha önceki öğrenim hayatında iyi bir öğrenci olduğunu ve ders çalışma sorunu yaşamadığını dile getiren bir öğrenci ise bu konuda şunları söylemektedir:

Çok istek vardı ders çalışma konusunda, belki bazı derslerde yapamıyor olabilirdim ama hep böyle istekliydim, ders çalışıyordum (Öğrenci, 17).

Yukarıda anlatılanlara ek olarak daha önceki öğrenim hayatında şehir değişikliği nedeniyle çok sık okul değişikliği yaptığını belirten öğrenciler de bulunmaktadır. Bir öğrenci ise bu konuyla ilgili şunları ifade etmektedir:

İlkokul şimdi şöyle bişey var. İu birinci sınıf Marmaris 'te okudum ben. İkinci sınıftan sekizinci sınıfın ilk dönemine kadar şeyde Burdur 'da okudum. Sekizinci sınıfın ikinci döneminde buraya geldik...İşte lise bir, iki imam hatip lise; lise iki, üç burda (Öğrenci, 18)...

Çok sık okul değişikliği yaptığını belirten bir başka öğrenci ise şunları söylemektedir:

İuu ben beşinci sınıfa kadar... dördüncü sınıfa kadar köyde okudum. Sonra beşinci sınıfta buraya gelince burda okudum. Hastanenin üstünde oturuyoduk, orda okudum. Altı, yedi... orda okudum. Sonra sekizinci sınıfta ben Emek 'te okudum. Baya bi okul değiştirdim (Öğrenci, 16).

Okul değişikliği nedeniyle olumsuz olarak etkilendiğini ifade eden bir başka öğrenci ise bu konuda şunları söylemektedir:

Küçükken daha çalışkandım. Bi okul değişikliği yaptım. İlkokul dördüncü sınıfta başka bi okula geldim. Yok, beşinci sınıfta başka bi okula geldim. O ilk gittiğim okulda başarılı bi öğrenciydim. Takdir alıyodum. Ama sonra gittiğim okulda ne biliyim öğretmenlerden mi arkadaşlardan mı, ortam farklılığı mı.. Derslerimde düşüklük oldu. Yani dersler önemsememeye başladım. Zaten ödev yapmayı da pek seven bi öğrenci değilim (Öğrenci, 16).

Okul değişikliği nedeniyle kendinde de bazı değişikliklerin meydana geldiğini belirten öğrenci eskiden daha başarılı olduğunu ifade etmekte ve git gide derslerini önemsememeye başladığını anlatmaktadır. Bu değişikliğe okul değişikliğinin de dolaylı olarak neden olduğu anlaşılmaktadır.

Okul değişikliğinin olumsuz etkilerinden bahseden en toparlayıcı anlatılardan birinde bir öğrenci şunları ifade etmektedir:

Ya kolay bişey değil aslında çok zor. Çünkü Burdur 'dayken ben kendime gerçekten

çok güveniyodum. Mesela yedinci, sekizinci sınıfta falan altı, yedi, sekizde olsun hani derslerime gayet de çok çalışıyodum. Dersaneye falan da gidiyodum o zaman. Ne biliyim. O zaman kendime güveniyodum, şimdi okul zaten çünkü yedi yıl yaşadığım bi şehir. Her şeye alışmışın, arkadaşlar, çevre falan. Bi anda böyle benim bi de bir haftada hani taşınma kararı alıyosun ve on beş tatilde direk buraya geliyosun. Gerçekten çok zordu. Hani hem dersler açısından, hem alışma, hem çevre. Çünkü çok kötü bi duygu gerçekten. O kadar özliyosun ki gerçekten çok zor (Öğrenci, 18).

Öğrenci eskiden kendine daha fazla güvendiğini belirtmektedir. Şehir değişikliği yapmalarının ve okul değişikliğinin öğrencinin öğrenim hayatını olumsuz şekilde etkilediği düşünülmektedir. Öğrenci, kısa bir süre içerisinde alıştığı ortamdan ayrılmasının onu zorladığından bahsetmekte ve derin bir özlem içerisinde olduğunu anlatmaktadır.

Daha önceki yıllarda devamsızlık sorunu yaşayıp yaşamama.

Daha önceki yıllarda da sağlık problemleri dolayısıyla devamsızlık yaptığını belirten bir öğrenci bu konuda şunları söylemektedir:

Çok fazlaydı. Ya ben hani kronik astımım. Yani şey oldu mu hastaneye gitmem lazım tıkağım mı (Öğrenci, 16).

Bir başka öğrenci daha önceki yıllarda devamsızlık problemi yaşamamasını arkadaş ortamıyla ilişkilendirmekte ve bu konudaki görüşlerini şekilde ifade etmektedir:

İmam hatipteyken işte biraz sıkıntı oldu. O zaman da arkadaş çevremden oldu. O zaman çok yakın bi arkadaşım vardı. Sürekli onla bi yerlere gidiyoduk felan, o şekilde devamsızlığım oldu. Öle yani. Zaten o sene kalmıştım (Öğrenci, 18).

Öğrenci arkadaş ortamına uyduğu için devamsızlık problemi yaşadığını hatta devamsızlık problemi yüzünden sınıfta kaldığını dile getirmektedir.

Bu görüşlerin aksine daha önce devamsızlık problemi yaşamadığını ifade eden bir öğrenci ise şunları söylemektedir:

Daha önceki du.. yani bu liseden önceki durumda yani hiç öle devamsızlığım olmamıştı (Öğrenci, 17).

Burada dikkat çeken nokta öğrencinin bu liseye kadar devamsızlık problemi yaşamamasıdır. Buna neden olan etkenlerin ortaya çıkarılmasının öğrencinin bundan sonraki

öğrenim hayatı için hayati önem taşıdığı düşünülmektedir.

Ders çalışma alışkanlığı.

Öğrencilerin ders çalışma alışkanlıklarıyla ilgili görüşleri incelendiğinde birçoğunun ders çalışma alışkanlığının bulunmadığı göze çarpmaktadır. Düzenli ders çalışmadığını sadece okulda derslere göz gezdirdiğini belirten bir öğrenci bu konuda şunları söylemektedir:

Derslerde hocalarım çalışmamıza izin veriyo. O zaman bakıyom deftere, göz geçiriyorum (Öğrenci, 15).

Öğrencinin ders çalışmaktan anladığı şey sadece deftere göz gezdirmektir. Ders çalışma alışkanlığıyla ilgili rehberlik sevisinin çalışmalar yürütmesi böyle öğrenciler büyük önem taşıyabilir.

Ders çalışma alışkanlığının olmadığını söyleyen öğrencilerin buna sebep olarak gösterdiği etkenler ise birbirinden farklılık göstermektedir. Örneğin ailevi sorunlar nedeniyle ders çalışma konusunda sıkıntı yaşayan bir öğrenci şunları dile getirmektedir:

Ben kafamı veremiyorum derslere. Hiçbi şekilde. Hep başka şey oluyo aklımda. Mesela aile içinde çok sıkıntımız oldu bizim, borç falan.. Yani hep icra gelecek korkusuyla yaşıyoz (Öğrenci, 15).

Öğrencinin aile içerisinde yaşadığı maddi ve manevi sorunların okul hayatını olumsuz bir şekilde etkilediği görülmektedir. Öğrencinin maddi sıkıntılar nedeniyle yaşadığı korkular da bunda etkili olabilir. Akli sürekli bu sorunlara takılan öğrenci kendini derse verememekte ve dolayısıyla etkilenmektedir.

Bir başka öğrenci ise ders çalışma alışkanlığıyla ilgili şunları ifade etmektedir:

Ders çalışma hani bu vakit ders çalışma saati diyorum. Oturuyorum şöle bi bakıyorum. Çeviriyorum, bişiler okuyorum. Zaten şimdi neyi çalışcamı da bilmiyorum. Çünkü derslerin çoğu kötü olduğu için (Öğrenci, 18).

Yukarıdaki anlatıdan öğrencinin ders çalışma konusunda yol gösterilmeye ihtiyacı olduğu görülmektedir. Çünkü öğrenci ne çalışacağını bilmediğinden bahsetmektedir. Burada en büyük rol ise öğretmenlere düşmektedir. Özellikle rehberlik öğretmenlerinin bu konuda öğrencileri bilinçlendirmelerinin ve bu yönde çalışmalar yapmalarının yararlı olacağı anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin bazı önyargıları da ders çalışmalarına engel olmaktadır. Bu konuyla ilgili bir öğrenci şunları söylemektedir:

Ya benim matematik dersim kötü. Hep kötüydü. Bundan sonra da kötü olacak sanırım. Çünkü bu saate kadar düzelmemiş. Ya başka bi dersi çalışırken, çalışma isteği geliyor ya bi anda. O ders hakkında geliyor ve hiçbirşey yapamıyosun çünkü iki ders arasında kaldığın zaman isteğin kalmıyo zaten. Nasıl olsa matematik olmuyo bu da olmicak diyosun (Öğrenci, 18).

Öğrenci matematik dersinin kötü olması sebebiyle diğer derslerinin kötü olacağını düşünmekte ve o dersler için de çaba harcamaktan vazgeçmektedir. Önyargılarını bir kenara bırakıp ders çalışma alışkanlığı kazanmak için bir çaba içerisine girmesinin öğrencinin bundan sonraki öğrenim hayatı için yararlı olacağı düşünülmektedir.

Ders çalışma alışkanlığıyla ilgili görüşlerini dile getiren bir başka öğrenci ise şunları söylemektedir:

Alışkanlığım yok. Neden yok? Iıu kendimi veremiyorum ben ya. Ne biliyim (Öğrenci, 17)...

Benzer şekilde ders çalışma alışkanlığının olmadığını belirten bir öğrenci ise nedenlerini şu şekilde dile getirmektedir:

Burda hocam dersler ağır geldi, bi de saatlerin çok hani sekizinci ders falan olması.. Sabah 8.10'da başıyo hocam, derse giriyoruz, dörtte, beşte çıkıyoruz. Eve gidiyoz, üstümüzü değiştiriyoz, bize gezmeye falan vakit kalmadığı için bi de okulda çok ders olduğu için sıkılıyorz hocam, çok ağır oluyo. O yüzden (Öğrenci, 16).

Öğrenci okulda ders yükünün ağırlığı sebebiyle okuldan eve döndüğünde ders çalışacak halinin kalmadığından bahsetmektedir. Kendisine vakit ayıramadığını düşünen öğrenci, okulda yeterince ders gördüğü ve bundan sıkıldığı için okuldan geriye kalan zamanını kendisi için harcamanın daha mantıklı olduğunu düşünmektedir.

Bir öğrenci ise bu konuda şunları dile getirmektedir:

Şimdi, bilgisayarlar var, bilgisayarlara oturunca insanın akli hep dağılıyor yani. Dersler falan hep sıkıcı geliyor. Zaten okulda görmüşsün, evde de çalışmak hiç cazip gelmiyor. Arkadaşların çağırıyor onlarla takılıyorsun dışarılarda. Dersleri bir köşeye

atıyorsun (Öğrenci, 17).

Öğrenci dikkatini dağıtan şeylerin varlığından bahsetmektedir. Gelişen teknolojiyle internet ortamı daha cazip hale gelmektedir. Bu cazibeye kapılan öğrencinin ders çalışmayı bıraktığı düşünülmektedir. Arkadaş ortamının da ders çalışmasına engel olduğunu ifade eden öğrenci dersleri önemsemediğini söylemektedir.

Lisede ders çalışma alışkanlıklarının değiştiğini belirten bir öğrenci ise şunları ifade etmektedir:

Ya, ilkokulda falan ders çalışma alışkanlığım çok iyiydi yani, süperdi diyebilirim. Ama lisede çalışmıyorum, çalışmak istemiyorum daha doğrusu. Ya, ortam değişikliği tabii sürekli ortam değiştirdiğim için, mekan değiştirdiğim için sıkıntı oldu. Ders çalışma isteğim olmadı fazla. Bi de istemediğim bi okul olduğu için pek fazla şey yapmadım, takmadım (Öğrenci, 16).

Öğrenci okul değişikliği nedeniyle olumsuz şekilde etkilendiğini, ders çalışma alışkanlıklarının değiştiğini ifade etmektedir. Daha önceki öğrenim hayatında ders çalışma alışkanlığı olan öğrenci okul değişikliği dolayısıyla yaşadığı sıkıntılar nedeniyle dersleri boşlamış ve derslerine gereken önemi vermemeye başlamıştır.

Ders çalışma alışkanlığının olmadığını belirten öğrencilerin yanı sıra ders çalıştıklarını fakat düzenli bir ders çalışma alışkanlığına sahip olmadığını belirten öğrenciler de bulunmaktadır. Örneğin bir öğrenci bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir:

Ben mi? Aslında, ben açıkçası hani öyle oturup düzenli ders çalışan bir öğrenci değilim. Aslında, bunun bilincine varıyorum yavaş yavaş. Seneye bir sınava giricem hayatımı değiştirecek bir sınav, ama hani hiçbir zaman bugün oturup otuz tane test çözdüm yarın elli tane çözdüm diyen birisi değilim. Hep sınav öncelerinde çalışan, hani okul sınavları öncelerinde çalışan ve son sınavlarda tutuşan bir öğrenci oldum ben (Öğrenci, 17).

Öğrenci düzenli bir ders çalışma alışkanlığına sahip olmadığı dile getirmektedir. Fakat düzenli olmasa da ders çalışmaktadır. Seneye sınava gireceğini ve bunun için çalışması gerektiğinin farkında olan öğrenci sınav önceleri çalıştığını ifade etmektedir.

Benzer şekilde düzenli bir ders çalışma alışkanlığına sahip olmayan bir başka öğrenci bu konuda şunları söylemektedir:

Sınavlardan önce çalışıyorum. Mesela, hani, çok rahatsam o gün, uykumu falan alabilmişsem, yaklaşık 3-4 saat çalışabiliyorum günde. Ama eğer uykuluysam, 1 saat falan ayırıyorum derse (Öğrenci, 17).

Öğrenci, sınav önceleri ders çalıştığını ve ders çalışma süresinin uykulu olup olmama durumuna göre değiştiğini söylemektedir. Benzer şekilde sınav önceleri ders çalışan bir öğrenci ise şunları ifade etmektedir:

Ders çalışma alışkanlığı, ben açıkçası mesela sınav zamanından önce mesela 1 hafta önce falan böyle biraz göz atıyorum falan ondan sonra sınavdan 1 gün önce sağlam bi çalışıp ondan sonra sınava giriyorum (Öğrenci, 18).

Sadece sınav öncesi çalıştığını dile getiren bir diğer öğrenci bu konuda şunları söylemektedir:

Sınavlarım olduğu zaman çünkü diğer günler çalışmak istiyorum ama bi disiplin olmuyo yani dikkatim dağılıyor. Nasıl olsa sınav yok diye bırakıyorum (Öğrenci, 16).

Sınavları olduğu zaman ders çalışma zorunluluğu hisseden öğrenci sınavları olmadan ders çalışma alışkanlığını bir disipline oturtamamaktan ve dikkatinin dağıldığından şikayet etmektedir.

Sevilen dersler.

Öğrencilerin sevdiği derslerle ilgili görüşleri incelendiğinde birçok faktör ortaya çıkmaktadır. Örneğin sözel dersleri daha çok sevdiğini belirten bir öğrenci bu konuda şunları söylemektedir:

Sözel derslerin bi anlaşılabilirliği var. Yani nasıl diyim sana formül falan gerekmiyor. Ya onu hemen kafanda ezberliyorsun, sınavda zaten onlardan çıkıyo (Öğrenci, 16).

Öğrenci, sayısal olan derslerden çok sözel olan dersleri sevdiğini belirtmektedir. Bunun sebebi daha anlaşılır olduğunu düşünmesidir. Sayısal derslerde formüllerin fazlalığından şikâyetçi olan öğrenci ezber yaparak sözel derslerin üstesinden gelinebileceğini, mantık yürütmeye gerek kalmadığını ifade etmektedir.

Benzer şekilde sözel derslerin kolay olduğunu düşünüp daha çok sevdiğini söyleyen başka bir öğrenci şunları dile getirmektedir:

Şimdi sözel dersleri seviyorum. Çünkü sözel dersler bana daha çok kolay geliyor. Sevdiğim dersleri niye seviyorum.. Çünkü mesela dil anlatım, edebiyat seviyorum. Hani sürekli ezber dersi mesela yazıyosun sınav geldiğinde okuyon, ezberliyon, bilmem ne sınava giriyon, o şekilde bitiyö. Kolay yani, kolay geliyo (Öğrenci, 16).

Başka bir öğrenci ise ilköğretimden gelen yatkınlık nedeniyle sözel dersleri daha çok sevdiğini şu şekilde ifade etmektedir:

Edebiyat dersini çok seviyorum nedense. İlkokuldayken de severdim zaten Türkçeyi. Sanırım bundan kaynaklanıyor (Öğrenci, 16).

Öğrencilerin sevdiği derslerle ortaya koydukları başka bir görüş ise o derslere karşı ilgi duymalarıdır. Öğrencilerin anlattıklarından, ilgi duydukları dersleri daha çok sevdikleri anlaşılmaktadır. Örneğin bir öğrenci bu konuda şunları söylemektedir:

Tarihe meraklı olduğum için hocam. Araştırmayı seviyorum, tarihle ilgili bazı şeyleri de araştırıyorum (Öğrenci, 17).

Benzer şekilde, başka bir öğrenci ise ilgi duyduğu dersleri daha çok sevdiğiyile ilgili şunları ifade etmektedir:

Niye, yani, bu hani sevdiğim derslerde çok başarılı mıyım? Hayır. Ama ne bileyim bi çekim oluyor, ilgi oluyor. Mesela Tarih 'de geçmişimizi öğreniyoruz, bi ilgim oluyor. Coğrafya 'da hani Türkiye 'yi öğreniyoruz, dünyadan bilgiler alıyoruz, bu ilgi hani bi çekim (Öğrenci, 17).

Öğrencilerin görüşlerindeki ortak nokta kendilerinin ilgi duydukları derse daha çok sarılmalarıdır. Çünkü o dersler öğrencilere daha yakın gelmektedir ve öğrenciler daha fazla şey öğrendiklerini düşünmektedir. Ayrıca günlük hayatta işe yarayacak bilgilerin de o derslerde öğretildiğini düşünmeleri, öğrencinin daha çok ilgisini çekmekte dolayısıyla derse daha çok sevmesine neden olmaktadır.

Derste öğrendiklerini günlük hayatla ilişkilendiren ve o derse daha çok ilgi duyduğunu belirten bir öğrenci bu konuda şunları söylemektedir:

Sevdiğim dersler, şöyle söylüyim; mesela demokrasi dersi görüyoruz, demokrasi benim ilgi alanım olduğu için yani siyaset demeyelim de, insan yaşama tarzlarından dolayı, konularından dolayı çok seviyorum (Öğrenci, 17).

Öğrencilerin bazı derslerde daha başarılı olmaları da o dersleri daha çok sevmelerine etki eden bir faktördür. Buna ilişkin olarak, bir öğrenci şunları söylemektedir:

Sevdiğim derslerin notları yüksek olduğu için, matematiği de sevmiyordum ama yükselttikten sonra matematiğe karşı bir ilgim oluştu (Öğrenci, 16).

Benzer şekilde yüksek notlar aldığı dersleri daha çok sevdiğini ifade eden bir başka öğrenci ise bu konuda şunları belirtmektedir:

Sevdiğim ders gerçekten bu sene matematik hastası oldum, matematik ve geometri. Zaten geometrim de beş, matematiğim de. Onları çok seviyorum (Öğrenci, 16).

Öğrencilerin yüksek not alarak emeklerinin karşılığını alıyor olduklarını düşünmesi o derslere daha çok ilgi duymalarına buna bağlantılı olarak da daha çok sevmelerine neden olabilir. Yüksek notların öğrencileri olumlu olarak güdülediği düşünülmektedir.

Sevdiği derslerle öğretmenleri arasında ilişki kuran öğrenciler de bulunmaktadır. Örneğin bir öğrenci bu konuda şunları ifade etmektedir:

Sevdiğim dersler; atölye dersini seviyorum, matematik dersini. Ya hocalar bi kere çok güzel anlatıyor. Sıkmadan anlatıyor ders çabuk geçiyor (Öğrenci, 17).

Öğretmenin ders anlatım tarzı öğrencisinin o dersi daha çok sevmesine neden olmaktadır. Dersi sıkmadan eğlenceli bir şekilde anlatan öğretmenin, öğrencilerini derse karşı olumlu olarak güdülediği düşünülmektedir.

Öğretmenin bazı kişisel özelliklerinin dersi daha çok sevmesine neden olduğunu belirten bir öğrenci ise bu konuda şunları söylemektedir:

Hocam, temel dini bilgilerdeki hoca mesela ne biliyim iyi davranıyor, kalp kırmıyor mesela. Çok böyle arkadaş gibiyiz mesela hocayla. Öle olunca ben dersi daha çok seviyorum (Öğrenci, 16).

Öğretmenin öğrencilerine bir arkadaş gibi sevecen yaklaşımı ve insani yönden olumlu bir tutum içerisinde olması öğrenciyi olumlu olarak güdülemektedir ve öğrenci o dersi daha çok sevmektedir.

Sevilmeyen dersler.

Öğrencilerin sevmedikleri derslere ilişkin görüşleri incelendiğinde öncelikli olarak o

dersleri zor buldukları görülmektedir. Buna ilişkin olarak, bir öğrenci şunları söylemektedir:

Sayısalı sevmiyorum. Çünkü zor geliyor. Matematik, geometri zaten.. Matematik uuu hani kafam almadığı için sevmiyorum en başta. Çünkü bilmiyorum o dersi (Öğrenci, 18).

Benzer şekilde düşünen bir başka öğrenci ise bu konuda şunları ifade etmektedir:

Bazı dersler ağır geldiği için. Zorluk çektiğim için sevmiyorum (Öğrenci, 16).

Yukarıdaki anlatılardan, öğrencilerin bazı dersleri zor buldukları için sevmedikleri anlaşılmaktadır. Dersleri anlamakta zorlanmaları öğrencilerin dersi sevmemesine neden olabilir.

Öğrencilerin sevmedikleri derslerle ilgili bazı ortak noktalarda buluştukları da gözlenmektedir. Örneğin öğretmen faktörü bu ortak noktalardan biridir. Sevmediği dersle öğretmeni arasında ilişki kuran bir öğrenci bu konuda şunları söylemektedir:

Ya, aslında dersleri sevip sevmemem öğretmenlerime göre değişiyo yani. Öğretmenler daha çok etkiliyo mesela geçen senelerden matematiği pek fazla sevmesdim ama öğretmen değiştiği için matematiğe ısınmaya başladım. Biraz sayısala yakınlığım vardı aslında ama bu okula gelene kadardı. Okulda öğretmenlerden dolayı yani derslere ilgim biraz daha azaldı diyebilirim (Öğrenci, 17).

Yukarıdaki anlatıdan bir öğretmenin öğrencisinin öğrenim hayatında ne denli büyük bir role sahip olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenci, bir dersi sevip sevmemesindeki en büyük etkenin öğretmen olduğuna vurgu yapmaktadır.

Benzer şekilde öğrencinin bir dersi sevmesinde öğretmenin rolünü vurgulayan bir başka öğrenci ise şunları dile getirmektedir:

Ama tarihi yapamıyorum yani, dokuzuncu sınıfta iyiydi tarihim, öğretmen değişti bu sene, birinci dönemde aynı durumdu şu anda da zayıf mesela tarihim (Öğrenci, 16).

Öğrenci burada öğretmen değişikliği nedeniyle tarih dersini artık sevmediğini ifade etmektedir. İki farklı bireyin kişiliklerinden ders anlatış tarzlarına kadar birçok özelliğinin farklı olduğu söylenebilir. Öğretmeninin değişmesi sonucunda öğrenci yeni gelen öğretmenin farklı olan özelliklerine alışamamış olabilir. Bu nedenler derse ilgisini kaybetmiş olabilir.

Öğretmeninin asabi davranışlarında ötürü o dersi sevmediğini belirten bir öğrenci bu konuda şunları söylemektedir:

Yani bazı hocalarımız var, sinirli, hiç gülmüyor bile. Dinleyesi gelmiyor adamın. Ben şahsen yatıyorum bazı hocaların derslerinde (Öğrenci, 17).

Öğretmeninin derste güler yüzlü olmadığını ve asabi davranışlar sergilediğini düşünen öğrenci derse karşı olumsuz olarak güdülenmekte ve o dersi sevmediğini hatta dertte uyuduğunu ifade etmektedir.

Öğretmenlerinin sınıf içinde kaba davrandığını düşünen bir öğrenci de düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir:

Sevmediğim derslerin hocam, hocaların böyle ne biliyim bağırp çağırması böyle onları sevmiyorum (Öğrenci, 16).

Diğer öğrencilerden farklı olarak bir öğrenci öğretmenin sınıf yönetimi becerilerine dikkat çekerek şunları ifade etmektedir:

...sınıfa hakim olabilcek öğretmen var bi de sınıfa hakim olamayan bi öğretmen var. İkisinin arasında çok büyük bi fark var. Şahsen sınıfa hakim olamayan bi öğretmenin dersini dinlemek hiç ya da girmek iç açıcı değil (Öğrenci, 17).

Öğrenci burada bazı öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerinin yetersiz olduğundan bahsetmekte ve sınıfa hakim olamadıklarını dile getirmektedir. Bundan dolayı olumsuz etkilenen öğrenci derse dahi girmek istediğini anlatmaktadır.

İlkokuldaki öğretmeninden dolayı matematik dersini sevmediğini düşünen bir öğrenci ise bu konuda şunları söylemektedir:

Matematiğim benim küçüklükten beri kötü. Sebebi temelimin iyi olmaması. Temelden kaynaklanıyor, ilkokuldan, o yüzden dolayı (Öğrenci, 16).

Benzer şekilde daha önceki bir öğretmeninden dolayı derse karşı önyargılı olan bir öğrenci şunları söylemektedir:

Öğretmenle alakalı. Oradan gelen bu zayıflıkla, artık düşünemiyorum yapacağımı. Sayısal ders gördüğüm zaman böyle, hiçbir istek olmuyor içimde, hiç dinleyesim bile gelmiyor çünkü hiçbir isteyim yok (Öğrenci, 18).

Öğretmeninden dolayı oluşan önyargıyla öğrenci tüm sayısal derslere karşı olumsuz olarak güdülendiğini ve başarısız olacağını düşünmektedir. Bu önyargıyla öğrencinin kendine olan inancını yitirdiği gözlenmektedir.

Son olarak başka bir öğrenci ise ilköğretimde derslerine giren bir öğretmen dolayısıyla matematik dersinden soğuduğunu ve matematiğe karşı önyargıyla yaklaştığını şu şekilde ifade etmektedir:

Ya aslında şöyle bişey var hani şöyle bişey olabilir diye düşünüyom. Altıncı yedinci, sekizinci sınıfta matematik öğretmenimiz vardı. Hani ondan dolayı da olabilir diyorum. Hocamız beni hiç sevmezdi. Ya da ben öle düşünüyodum. Ama öleydi hani sonuçta bişeylerin farkındaydık yani. Ne biliyim hocamız sevmiyodu. Sürekli ne bileyim böyle ayrımcılık içinde felan bi söz konusu şeyler vardı. O zamandan beri zaten matematiğe karşı bi ilgisizliğim olmaya başladı. O şekilde devam etti, liseye kadar geldi (Öğrenci, 17).

Öğrenci daha önceki matematik öğretmenlerinin kendisini sevmediğini düşünmektedir. Bu şekilde hissetmesine sebep olan şey ise öğretmenin ayrımcılık yapması olabilir. O yıllarda matematiğe karşı ilgisini yitirmiş olan öğrenci halen matematik dersini sevmemektedir.

Öğrencilerin sevmedikleri derslere karşı aldıkları tavırla ilgili görüşleri incelendiğinde ise tavır alma şekillerinin birbirinden farklılık gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Örneğin bir öğrenci bu konuyla ilgili şunları söylemektedir:

Tabi ki sınıfın düzenini bozmamak için yine dersi dinlermiş gibi yapıyorum yani (Öğrenci, 17).

Öğrenci sınıf düzenini bozmamaya dikkat ettiğini belirterek dersi dinlemediğini fakat bunu açıkça belli etmediğini ifade etmektedir.

Başka bir öğrenci ise dersi anlamak istemeyerek tavır aldığını belirtmektedir:

Dersi sevmediğimde o dersi anlamak istemiyorum. Normalde hep öle olur. Hiç anlamak gelmez. Ama yani sevmeye çalışıyorum (Öğrenci, 16).

Dersle ilgilenmeyerek ya da uyuyarak tepkisini ortaya koyan bir öğrenci ise bu konuda şunları söylemektedir:

Matematik dersinde napıyorum? İuu... Daha önce uyuyodum. Hani dersi dinlemiyodum. Şimdi de bu aralar falan da sadece yazıyorum. Zaten dinlemiyom. Dinleme çabasına girsem de anlamıyorum. Moralim bozuluyor diyip yazıyorum (Öğrenci, 18).

Bir başka öğrenci ise benzer şekilde şunları söylemektedir:

Valla hocaya bakıyorum, hoca ders anlatmaya başladı mı yatıyorum zaten ben (Öğrenci, 17).

Yukarıdaki anlatılarda ortak olan nokta öğrencilerin dersle ilgilenmeyerek derse karşı tavır almasıdır. Öğrenciler umursamaz bir tavır sergileyerek tepkilerini ortaya koyduklarını düşünmektedir.

Sevmediği derse karşı aldığı tavır diğerleriyle benzerlik gösteren bir öğrenci ise şunları söylemektedir:

Ya mesela, geçen sene mesela, matematik sınavlarına hazırlandığım zaman falan pek o kadar şey yapmıyordum hani, kötü alsam bile üzülüyordum yani. Öyle bir şeydi. Diğer derslerime daha öncelik görüyordum hani onlara daha çok yükleniyordum (Öğrenci, 18).

Burada söz konusu olan yine derse karşı olan ilgisizliktir. Öğrenci o dersten düşük not alsa dahi bir şey hissetmediğini belirtmektedir. Fakat bu ilgisizlik öğrencinin başka dersleri daha çok önemsemesine neden olmaktadır.

Sınıf tekrarı.

Önemli düzeyde devamsızlığa sahip öğrencilerin bazılarının sınıf tekrarı bulunmaktadır. Sınıf tekrarı yapmalarına neden olan etkenler ise birden fazladır. Derslerin zorlaşmasıyla dersleri boşladığını ve bu nedenle sınıf tekrarı yaptığını belirten bir öğrenci bu konuda şunları ifade etmektedir:

Baktım işte zaten 10. sınıfta baya boşladım. Çünkü dersler zor gelmeye başladı bi süre sonra. İuu bırakınca tabi şey sınıfta kaldım direkt orda (Öğrenci, 18).

Liseye başladığında ortama alışamadığına dikkat çeken bir öğrenci ise şunları söylemektedir:

O.. Üç dersten geçildi normalde ben dört dersten kalmıştım. İşte dokuzuncu sınıfta yani bilgili olmadığım için yani daha lise ortamının nasıl olduğunu bilmediğim için uğraşmadım, kaldım. Ya uğraşsam belki çaba göstersem yapabiliirdim. Ben ortaokul gibi sandım dokuzuncu sınıf başladığında (Öğrenci, 18).

Sağlık problemi nedeniyle derslerinden üstesinden gelemediğini belirten bir öğrenci ise şunları dile getirmektedir:

Geçen yıl benim birinci dönemin ortalarında benim kolum kırıldı. Bir ay okula gelmedim. O zaman da sınav zamanına geldi. Bir ay gelemeyince bi de sınavlar üst üste gelince kaldıramadım, notlarım çok kötüydü. Devamsızlığım da baya bi artmıştı kolum yüzünden. O yüzden geçemedim (Öğrenci, 16).

Sınıf tekrarı yaptığı yıl sınıf ortamından rahatsızlık duyduğunu ifade eden bir öğrenci şunları söylemektedir:

Onun sebebi biraz sınıftan kaynaklıydı. Yani, şey, çok böyle gürültü ortamı vardı yani, kişiler, biraz kişilerden dolayı yani. Daha sonra tabi, ondan sonra bi boş verme gidi hani, şey oldu, sonra da ben bıraktım hani ikinci dönem, artık birinci dönemden sonra şey yaptım artık hani tekrar yapacağımı bildiğim için üstüne düşmedim hani (Öğrenci, 18).

Sınıf ortamından şikayetçi olan öğrencinin dersleri bundan olumsuz olarak etkilendiği görülmektedir. Derslerindeki düşüşten sonra öğrenci derslerin üzerine düşmemiş, sınıfta kalacağını kabullenmiştir.

Devamsızlık yapan öğrencilerin kendileri ve hayatları hakkındaki düşünceleri.

Önemli düzeyde devamsızlığa sahip lise öğrencilerinin kendileriyle ilgili görüşlerini öğrenmek için öğrencilere “*Nasıl bir öğrenci olduğunuzu düşünüyorsunuz? Kendinizi başarılı/başarısız vs. nasıl tanımlıyorsunuz? Neden böyle tanımlıyorsunuz?*” soruları yöneltilmiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevaplar doğrultusunda *Kendini Algılama Biçimi* alt teması oluşturulmuştur. Ayrıca öğrencilerin geleceğiyle ilgili soru sorulmamasına rağmen bazı öğrenciler gelecekleriyle ilgili düşüncelerini dile getirmişlerdir. Bu görüşler doğrultusunda da *Gelecek Beklentisi* alt teması bu bölüme eklenmiştir.

Kendini algılama biçimi.

Öğrencilere kendilerini tanımlamaları istendiğinde ortaya koydukları görüşler incelendiğinde, genel olarak olumlu ve olumsuz benlik algısı olarak ikiye ayrıldıkları görülmektedir.

Olumlu benlik algısı.

Olumlu bir benlik algısına sahip öğrencilerin kendilerini başarılı ve iyi bir öğrenci olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bir öğrenci bu konuda şunları ifade etmektedir:

Kendimi çoğu zaman başarılı buluyorum. Çünkü çoğu arkadaşımın başaramadığı dersleri yapıyorum yani (Öğrenci, 17).

Öğrencinin kendini başarılı olarak tanımlamasının sebebi bazı arkadaşlarının başaramadığı derslerin üstesinden kolaylıkla gelebilmesidir.

Bir başka öğrenci ise düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir:

İii. Çok saygılı olduğumu düşünüyorum yani, ondan sonra saygılı... Çok yani sınavdan son gün önce çalışırım yani çok çalışkan da değilim ama tembel de değilim. Sınıf ortalamasında bi öğrenciyim. Belki biraz üzerinde olabilirim. Ondan sonra başka.. Kendimi iyi bi öğrenci olarak görüyorum ama çok iyi değilim, orta bi şekilde. (Öğrenci 16).

Öğrenci kendisini orta halli biri olarak tanımlamakta ve iyi bir öğrenci olduğunu düşünmektedir. Çok çalışkan olmadığını fakat derslerinde başarılı olduğunu dile getirmekte ve kişisel bir özelliğini öne çıkarmaktadır. Bu özellik ise saygılı bir öğrenci olmasıdır.

Kendine inandığını açıkça ifade eden bir öğrenci ise bu konuda şunları söylemektedir:

İstersem başarabilirim... Yani, istediğim zaman, dediğim gibi, yapamayacağım bir şey yok (Öğrenci, 17).

Benzer şekilde olumlu bir benlik algısına sahip öğrencilerden birkaçı ise zeki olduklarını dile getirmişlerdir. Bu konuda görüşlerini belirten bir öğrenci şunları söylemektedir:

Ya, hani, aslında kendimi zeki buluyorum ama fazla hani çalışmadığım için başarıda ona göre oluyor ama hani şu an ki başarım orta derecede yani, şu an bir sorun yok

yani (Öğrenci, 18).

Benzer şekilde görüşlerini dile getiren bir başka öğrenci ise bu konuda şunları ifade etmektedir:

Şimdi derslerimde uu şimdi fazla önem vermiyorum aslında hani tamam zeki bi öğrenci olduğumu düşünüyorum ama.. Önem göstersem daha iyi olur. Ama hani uu bi çaba içinde değilim (Öğrenci, 17).

Öğrencilerin ortak olarak dile getirdikleri zeki bir öğrenci olduklarını düşünmeleri fakat derslere gereken önemi göstermemeleridir. Kendine güven duygusu kişi için olumlu bir özelliktir; ancak sadece zeki olduğunu düşünmek yeterli değildir. Başarılı olmak için gereken çaba gösterilmelidir.

Olumsuz benlik algısı.

Kendileriyle ilgili olumsuz bir benlik algısına sahip olan öğrencilerin görüşleri birbirinden farklılık göstermektedir. Tembel bir öğrenci olduğunu düşünen bir öğrenci bu konuda şunları söylemektedir:

Aslında, kendimi biraz tembel bir öğrenci olarak tanımlayabilirim. Ya çünkü istemediğim bi okul olduğu için sürekli gelmek ya da devamsızlık yapmak daha kolay geldi açıkçası (Öğrenci, 16).

Burada en dikkat çekici nokta, öğrencinin istemediği bir okulda öğrenim görmesi ve dolayısıyla devamsızlık yapmayı bundan bir kaçış yolu olarak görmesidir. Öğrencinin istediği okulda okumamasının devamsızlık yapmasına sebep olduğu düşünülmektedir. Devamsızlığı çok olan öğrenci ise kendini tembel bir öğrenci olarak tanımlamaktadır. Zincirin ilk halkasında problem olduğu için öğrencinin öğrenim hayatının yolunda gitmediği düşünülmektedir.

Bir başka öğrenci ise gelecekle ilgili bir hedefi olmadığını şu şekilde ifade etmektedir:

Yani hedefim yok diyebilirim, ya şu ana kadar yoktu (Öğrenci, 16).

İyi bir öğrenci olmadığını düşünen bir diğer öğrenci ise şunları ifade etmektedir:

Ya şahsen derslerim hakkında fazla iyi bi öğrenci değilim. Şu an devamsızlıklar da olunca. İyi bi öğrenci değilim sanırım (Öğrenci, 15).

Yukarıdaki anlatıda öğrenci devamsızlığı fazla olduğu için derslerde başarılı olmadığını düşündüğü için kendisinin iyi bir öğrenci olmadığını ifade etmektedir.

Benzer şekilde iyi bir öğrenci olmadığı düşünen bir öğrenci ise bu konuda şunları söylemektedir:

Ne biliyim.. Derslerim iyi değil ama gayret ediyorum, çok gayret ediyorum. İşte devamsızlığım da var baya bi. Pek iyi değilim (Öğrenci, 16).

Öğrencinin gayretli olmasına rağmen bazı nedenlerden dolayı derslerinde başarılı olamadığı anlaşılmaktadır. Çok çaba harcamasına rağmen başarılı olamayan ve devamsızlığı da fazla olan öğrenci iyi bir öğrenci olmadığını düşünmektedir.

Başarısız olduğunu vurgulayan bir öğrenci ise şunları söylemektedir:

Derslerime çok çalışıyorum, baya bi çalışıyorum ama sınava gelince çok unutuyorum. Heyecandan heralde. O yüzden kötü hissediyorum kendimi (Öğrenci, 16).

Başka alanlara ilgisi olduğunu vurgulayan ve bu yüzden başarısız olduğunu düşünen bir diğer öğrenci ise bu konuda şunları ifade etmektedir:

Derslerim düşük, puanlarım düşük. Hani bi çalışma isteğim yok. Sürekli resime, müziğe şeyim var, ilgim var (Öğrenci, 16).

Düz lisede öğrenim gören bu öğrencinin okul tercihini doğru yapmadığı anlaşılmaktadır. İlgisini başka şeylerin çektiğini açıkça dile getiren öğrenci istediği bölümde okumadığı için ders çalışmak istemediğini belirtmekte ve derslerde başarısız olduğunu vurgulamaktadır.

Gelecek beklentisi.

Gelecekle ilgili hayalleri olan bir öğrenci bu konuda şunları söylemektedir:

Ya polislik.. Polis olmak istiyorum ben, polislik okumak istiyorum (Öğrenci, 18).

Öğrenci ileride sahip olmak istediği mesleği belirterek geleceğe dair umutları olduğu izlenimi vermektedir. Gelecekle ilgili beklenti içerisinde olan ve bunu dile getiren az sayıda öğrenci olması dikkat çekmektedir.

Üniversite hayali kuran ve planlarını buna göre yapan bir başka öğrenci ise şunları

ifade etmektedir:

Ya şimdi üniversite istiyodum ben, en baştan beri. Şimdi mesleğe gidersem üniversiteyi kazanmak daha zor olcaktı benim için. Çünkü hani hedeflerim de biraz yüksek olduğu için (Öğrenci, 17).

En başından beri üniversiteye gitmek isteyen öğrenci lise seçimini bu doğrultuda yaptığından bahsetmiştir. Ayrıca hedeflerinin yüksek olduğunu en başta belirterek bunun için yapması gereken şeyleri bildiğini ima etmektedir.

Devamsızlık sorununa karşı geliştirilen çözüm önerileri.

Önemli düzeyde devamsızlığa sahip lise öğrencilerinin devamsızlığı önlemeye yönelik ne gibi öneriler geliştirilebileceğiyle ilgili görüşlerini öğrenmek için öğrencilere “*Nasıl bir okulda okursanız devamsızlık yapmayacağınızı düşünüyorsunuz?*” sorusu yöneltilmiştir. Öğrenciler bu soruya okulla ilgili olmayan çözüm önerileri geliştirerek de cevap vermişlerdir. Öğrencilerin verdikleri bu cevaplar doğrultusunda *Devamsızlığı Azaltacak Durumlar* alt teması oluşturulmuştur.

Devamsızlığı azaltacak durumlar.

Öğrencilerin devamsızlığı azaltmaya yönelik çözüm önerilerinin devamsızlık nedenleriyle de bağlantılı olduğu görülmektedir. Örneğin devamsızlık yapma nedenini ailesiyle ilişkilendiren bir öğrenci şunları ifade etmektedir:

Ailevi bi sorunum olmasaydı hani aşırı... İyi olsaydı diyorum bi aile doğru düzgün olsaydı, hastanelik bi olayım zaten hiç olmasaydı zaten benim devamsızlık yapıcak bişeyim yoktu. Yani öle bi durum vardı (Öğrenci, 17).

Öğrenci burada ailevi sorunları olmasaydı travmatik şeyler yaşamayacağını dolayısıyla psikolojisinin bozulmayacağını belirtmektedir. Devamsızlık yapma nedeni ailevi sorunlar olduğu için eğer bu durumlar ortadan kalkarsa devamsızlık yapmayacağını söylemektedir.

Bir başka öğrenci ise şunları ifade etmektedir:

Yani ailem yanımda olsa daha çok destek çıksa falan, yapmam (Öğrenci, 17).

Yukarıdaki anlatıdan öğrencinin ailesinden uzakta olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencinin devamsızlık nedeni ailesine olan uzaklık olduğu için eğer bu mesafe ortadan kalkarsa ve ailesi

daha çok destek verirse devamsızlık yapacak başka bir durumu olmadığını ifade etmektedir.

Bir başka öğrenci ise arkadaş ortamının farklı olmasının devamsızlığını azaltacağını şu şekilde ifade etmektedir:

Okulda mesela hocam samimi arkadaşlarım olması böyle ne biliyim kavgacı, gürültülü olmayan çocukların olmaması (Öğrenci 16).

Öğrenci öğrenim gördüğü lisedeki arkadaş ortamıyla ilgili memnuniyetsizliğini dile getirmektedir. Daha farklı ve daha samimi bir arkadaş ortamının devamsızlığını azaltacağından bahsetmektedir.

Okulla ilgili çözüm öneriler geliştiren bir başka öğrenci ise bu konuyla ilgili şunları dile getirmektedir:

Eğlenceli bir okulda okusam, yani ders, ders süreleri yani düşük olan, mesela, etkinlikleri bol olan, ara sıra gezi falan olsa iyi olur, işte mesela ben satranç biliyorum, kursuna falan gittim, satranç kursu falan olsa iyi olurdu aslında. Öyle yani (Öğrenci, 17).

Burada öğrenci okul ortamını sıkıcılığınan yakınmaktadır. Ayrıca ders sürelerinin azaltılması gerektiğine inanmaktadır. Okulda sosyal etkinliklerin azlığına dikkat çeken öğrenci, daha eğlenceli ve etkinliği bol olan bir okulda okusa devamsızlığının azalabileceğinden söz etmektedir.

Bir öğrenci ise okuldaki ortamın baskıcı olduğunu dile getirerek şunları söylemektedir:

Ya, aşırı baskıcı bir okulda, şu an baskıdayız, hani seneye sınava gireceğimiz için, ders çalışın, test çözün... Okulda sürekli böyle bir baskı halindeyiz (Öğrenci, 17).

Öğrenci sınav sistemi dolayısıyla okulda sürekli bir baskı halinde oldukları söylemektedir. Bu kadar baskıcı bir ortamda bulunmanın öğrenciyi olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir. Öğrenci burada okuldaki baskıcı ortamın azaltılması gerektiğini ima etmektedir.

Okuldaki ders yükünün fazlalığına dikkat çeken bir öğrenci ise bu konuda şunları söylemektedir:

Yani, mesela günde 4 saat ders işlese, sonra bize etüt gibi yapsalar geri kalan 3 saati,

o zaman daha rahat olabilir bizim için. Çünkü 45 dakika ders, 8 dakika mı 10 dakika mı ne teneffüs, yetmiyor yani. Zaten kantine gidiyorsun alışveriş yapasıya kadar ders başlıyor alışverişini bazen yapmıyorsun bile (Öğrenci, 16).

Öğrenci burada ders saatlerinin fazla olduğuna vurgu yapmaktadır. Ayrıca teneffüslerin kısalığına ve yeterli olmadığını da belirten öğrenci bu konuda bazı düzenlemelerin yapılması gerektiğine inanmaktadır.

Benzer şekilde ders saatleriyle ilgili görüşlerini dile getiren bir başka öğrenci ise şunları dile getirmektedir:

Ya mesela okulumuz, hani öğlenciyim ben, bütün hayatım yani bütün öğleden sonram okulda geçiyor. Sabahçı olsam, 12'de çıkarım işte 12'de çıktıktan sonra öğleden sonra en azından hani vakit bana kalıyor (Öğrenci, 17).

Öğrenci okula ayırdığı vakit yüzünden kendisine vakit ayıramadığını düşünmektedir. Öğrenci sabahçı olmanın daha iyi olduğunu düşünmektedir. Çünkü öğleden sonra kendisine vakit ayırabileceğini ifade etmektedir.

Meslek lisesinde öğrenim gören ve tam gün okula giden bir öğrenci ise bu konudaki sıkıntılarıyla ilgili şunları söylemektedir:

Nasıl bi okulda okusam devamsızlık yapmam.. Şimdi sabahtan öğleye kadar olacak. Fazla sıkılmayacak (Öğrenci, 17).

Öğrenci ikili öğretim olan bir okulda öğrenim görse devamsızlık yapmayacağını ifade etmektedir. Sabahları okula giderek öğleden sonra kendine vakit ayırabileceğini düşünmektedir.

Benzer şekilde ikili öğretim olması gerektiğine inanan bir başka öğrenci ise bu konuda şunları söylemektedir:

Ya da öğleden sonra olmasa, sabahleyin olsa. Öğlenci, sabahçı olsa daha iyi olur mesela (Öğrenci, 16).

İstediği okula gidemediği için devamsızlık yaptığını belirten bir öğrenci şunları söylemektedir:

İstediğim şeyler olsa ben devamsızlık yapmam. Hani güzel sanatlar lisesine gitseydim

devamsızlık yapmazdım. Hani orda istediğimi yaptığım için. Yetenek (Öğrenci, 16)...

Yukarıdaki anlatıdan okul tercihinin ne kadar önemli olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenci sanata yatkın olduğunu belirtmekte fakat istediği okula gidemediğini ifade etmektedir. Devamsızlığını azaltacak tek şeyin ise istediği okulda okumak olduğunu söylemektedir.

İstemediği bir okulda okumak zorunda kalan bir öğrenci ise bu konuda şunları söylemektedir:

İu şimdi istediğim bi okulda okursam devamsızlık yapmam heralde. Ya ben şimdi 8. sınıftan önce sağlık meslek lisesini çok istiyodum gerçekten. Tercihlerimin hepsini böyle yazdım. O da tutmadı işte. Ne biliyim zaten hani okumaya yönelik bi hani insanın tesellisi düşüyo böyle bişeyler oluyo. Ondan sonra imam hatipe falan gittik işte. İuu ne biliyim istemiyosun sonuçta. Ne biliyim, hem arkadaş çevren böyle çünkü sağlık meslek mesela uu o liseye gitmeden önce araştırıyosun böyle.. Böle.. Mesela ben laboratuvar teknisyenliği istiyodum. Hani o konu üzerinde araştırıyosun, bilmem napıyosun internette falan. O kadar istiyosun ama gidemiyon. Ne biliyim insanın hevesi kaçıyo. Hani istediğim okulda olsaydım bu kadar olmazdı (Öğrenci, 18).

Öğrenci puanı tutmadığı için istemediği bir okula devam ettiğini ifade etmektedir. Okullara merkezi sınavlarla öğrenci alındığından puanı düşük olan öğrenci istediği okula girememiştir. Sınavdan yeterli puan alamayarak elenen öğrenci kendi hayallerinden de elenmiştir. İstediği okula gidememek ise öğrencinin olumsuz yönde etkilenmesine sebep olabilir.

Öğrencilerin doğru şekilde yönlendirilmesinin devamsızlığı azaltacağını savunan bir öğrenci ise bu konuda şunları söylemektedir:

Devamsızlığın önlenmesine yönelik, mesela öğrenciler ilgi duydukları alana daha fazla yönelmeli. Mesela, nasıl diyim, bir öğrenci hani mesela matematik dersini sevmiyorsa zorla ona itilmemeli yani bence (Öğrenci, 17).

Sağlık problemi yaşaması nedeniyle devamsızlık yaptığını belirten bir öğrenci ise şunları söylemektedir:

Ben hasta olmasam zaten devamsızlık yapmam (Öğrenci, 16).

Öğrencinin devamsızlığının sağlık problemi kaynaklı olduğunu vurgulamakta ve

sağlık problemi olmadığı müddetçe devamsızlık yapmayacağını belirtmektedir.

Devamsızlığın azaltılmasıyla ilgili çözüm önerilerini öğretmenlerle ilişkilendiren öğrenciler de bulunmaktadır. Bu konudaki en toparlayıcı anlatılardan birinde öğrenci şunları dile getirmektedir:

Söylemek istediğim şöyle bir şey var; nasıl diyim, hani devamsızlık yapmamamızı istiyorlarsa sadece bize biraz daha ilgi gösterinler. Ne yapıp ne yapmadığımıza dikkat etsinler. Hani kendilerini çok iyi öğretmen zanneden öğretmenlerimize de söylüyorum ki aslında hiç öyle görüldüğü gibi değil yani. Ders anlatıp çıkmakla olmuyor, o kadarla bitmiyor yani. Söylemek istediğim şey bu kadar (Öğrenci, 17).

Öğrenci burada öğretmenlerine serzenişte bulunmaktadır. Öğretmenlik, ürünü insan olan bir meslek olduğuna göre öğrencilere kendilerini değerli hissettirmenin öğretmenlik mesleğinin en önemli gereklerinden biri olduğu düşünülmektedir. Öğrencinin öğretmenlerinden beklentisi kendilerine daha fazla ilgi gösterilmesidir.

Devamsızlığının azalması için öğretmenlerin iyi niyetli olması gerektiğini düşünen bir öğrenci ise şunları ifade etmektedir:

Hocam mesela hocaların iyi niyetli olması, dersi böle bizim o dersi sevmemiz lazım mesela sevdirmeleri lazım (Öğrenci, 16).

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmanın genel amacı lise öğrencilerinin devamsızlık nedenlerini ortaya koymaktır. Bu bölümde, uygulama sonucunda elde edilen bulgulara, yapılan çözümlemelere dayalı olarak ortaya çıkan sonuçlara ve geliştirilen önerilere yer verilmiştir. Araştırmada kullanılan tarama modeli ile lise öğrencilerinin devamsızlık nedenlerine ilişkin mevcut durum hakkında genel bir çerçeve oluşturulması sağlanmıştır. Araştırmada kullanılan fenomenolojik yaklaşım ise önemli düzeyde devamsızlığa sahip öğrencilerin devamsızlığa ilişkin görüş ve deneyimleri hakkında derinlemesine bilgi sağlamıştır. Nitel araştırmaların doğası gereği genelleme yapılmamakla birlikte yapılan öğrenci görüşmeleriyle elde edilen veriler devamsızlık nedenlerinin farklı boyutlarıyla aydınlatılmasını sağlamıştır.

Sonuçlar

- Araştırmaya katılan öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde öğrencilerin yapmış oldukları devamsızlıkların en büyük nedeninin sağlık problemi kaynaklı nedenler olduğu, devamsızlıklar üzerinde en az etkili olan faktörün ise aile kaynaklı nedenler olduğu görülmektedir.
- Öğrenci kaynaklı devamsızlık nedenlerinden en yüksek ortalamanın *mutsuz olduğum ve moralim bozuk olduğu zamanlarda devamsızlık yaparım* maddesine, en düşük ortalamanın ise *sigara vb. zararlı alışkanlıklarım olduğu için devamsızlık yaparım* maddesine ait olduğu görülmektedir.
- Aile kaynaklı devamsızlık nedenlerinden en yüksek ortalamanın *evde yardımcı olmam gereken işler olduğu için devamsızlık yaparım* maddesine, en düşük ortalamanın ise *ilgi çekmek için devamsızlık yaparım* maddesine ait olduğu görülmektedir.
- Öğretmen kaynaklı devamsızlık nedenlerinden en yüksek ortalamanın *bazı öğretmenlerimi sevmediğim için devamsızlık yaparım* maddesine, en düşük ortalamanın ise *öğretmenimden şiddet gördüğüm için devamsızlık yaparım* maddesine ait olduğu görülmektedir.
- Okul ve okul yöneticisi kaynaklı devamsızlık nedenlerinden en yüksek ortalamanın *zor dersler üst üste geldiği zaman devamsızlık yaparım* maddesine, en düşük ortalama *dershaneye gitmek için devamsızlık yaparım* maddesine ait olduğu görülmektedir.

- Arkadaş çevresi kaynaklı devamsızlık nedenlerinden en yüksek ortalamanın *arkadaşlarımla vakit geçirip eğlenmek için devamsızlık yaparım* maddesine, en düşük ortalamanın ise *okulda arkadaşlarımdan şiddet gördüğüm için devamsızlık yaparım* maddesine ait olduğu görülmektedir.
- Çevresel faktör kaynaklı devamsızlık nedenlerinden en yüksek ortalamanın *hava güzel olduğunda devamsızlık yaparım* maddesine, en düşük ortalamanın ise *yurtta kaldığımdan hafta sonu eve gidecek araç bulabilmek için devamsızlık yaparım* maddesine ait olduğu görülmektedir.
- Öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde öğrenci kaynaklı, aile kaynaklı, öğretmen kaynaklı, okul ve okul yöneticileri kaynaklı, arkadaş çevresi kaynaklı ve çevresel faktör kaynaklı nedenler alt boyutlarında öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre erkek öğrenciler lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.
- Öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde öğrenci kaynaklı, aile kaynaklı, öğretmen kaynaklı, okul ve okul yöneticileri kaynaklı, arkadaş çevresi kaynaklı ve çevresel faktör kaynaklı nedenler alt boyutlarında öğrencilerin okul dışında maddi gelir sağlayacak bir işte çalışma değişkenine göre okul dışında maddi gelir sağlayacak bir işte çalışmayanların lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.
- Öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde aile kaynaklı ve arkadaş çevresi kaynaklı nedenler alt boyutlarında anne-babanın birlikte yaşayıp yaşamama değişkenine göre annesi babası ayrı yaşayanların lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.
- Öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde öğrenci kaynaklı, aile kaynaklı, öğretmen kaynaklı, okul ve okul yöneticileri kaynaklı, arkadaş çevresi kaynaklı ve çevresel faktör kaynaklı nedenler alt boyutlarında sınıf düzeyi değişkenine göre 11. sınıf öğrencilerinin lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.
- Öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde öğrenci kaynaklı, aile kaynaklı, öğretmen kaynaklı, okul ve okul yöneticisi kaynaklı, çevresel faktör kaynaklı nedenler alt boyutlarında öğrencinin yaşamakta olduğu yer değişkenine göre anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.
- Öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde öğrenci kaynaklı, aile kaynaklı, sağlık problemi kaynaklı, arkadaş çevresi kaynaklı, öğretmen kaynaklı, okul ve okul yöneticisi kaynaklı nedenler alt boyutlarında ailenin gelir düzeyi değişkenine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

- Öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde aile kaynaklı, arkadaş çevresi kaynaklı, öğretmen kaynaklı, okul ve okul yöneticisi kaynaklı ve çevresel faktör kaynaklı nedenler alt boyutlarında okul türü değişkenine göre meslek lisesi öğrencilerinin lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.
- Öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde okul ve okul yöneticisi kaynaklı nedenler alt boyutunda evdeki çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.
- Öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde çevresel faktör kaynaklı nedenler alt boyutunda babanın öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.
- Öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde sağlık problemi kaynaklı, arkadaş çevresi kaynaklı ve çevresel faktör kaynaklı, aile kaynaklı, okul ve okul yöneticisi kaynaklı nedenler alt boyutlarında annenin öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.
- Öğrencilerin bir bölümünün okula devamsızlıklarını aileleriyle ilişkilendirdikleri görülmektedir. Ailenin okulun bulunduğu yere olan uzaklığı, aile içerisinde yaşanan birtakım sıkıntılar, maddi sorunlar, ailenin baskıcı tavırları gibi nedenlerin öğrenciler tarafından devamsızlık nedeni olarak tanımlandığı görülmektedir.
- Arkadaşlarla olan ilişkiler de öğrenciler tarafından önemli etkenler arasında görülmektedir. Öğrencilerin gruba ayak uydurmak, gruptan kopmamak gibi nedenlerle devamsızlık yaptığı anlaşılmaktadır.
- Devamsızlıklarını doğrudan kendileriyle ilişkilendiren öğrenciler psikolojik sorunların, ruhsal gelgitlerin ve yaşadıkları uyku probleminin devamsızlığa yol açabileceğini savunmaktadır.
- Devamsızlık yapma nedenleri arasında çevresel faktörler de öğrenciler tarafından önemli bir etken olarak görülmektedir. Hava koşullarının okula devamı etkilediği görülmektedir.
- Devamsızlık yapma nedeni olarak öğrenciler tarafından en sık bahsedilen etkenlerden birinin ise okul kaynaklı nedenler olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenlerin ise öğretmenlerden, okul veya ortamından, derslerden ya da başarısızlık korkusundan kaynaklandığı görülmektedir.
- Araştırmaya katılan öğrenciler tarafından devamsızlık yapmayla en sık ilişkilendirilen etken sağlık problemi yaşanmasıdır. Öğrencilerin kendilerinin bir sağlık problemi

yaşaması ya da aileden birinin rahatsızlanması sebebiyle devamsızlık yaptıkları anlaşılmaktadır. Bu davranış ise öğrencilerin devamsızlıklarını meşrulaştırmanın bir aracı olarak olarak görülmektedir.

- Öğrencilerin devamsızlık yapma örüntüleri incelendiğinde okul yerine dershaneyi tercih ettikleri görülmektedir. Öğrenciler bir bedel ödemenin tercih sebebi olabileceğini, dershanenin okuldan daha eğlenceli bir ortama sahip olduğunu, okuldan her geçen gün daha az verim aldıklarını ve dershanedeki öğretmenlerin okuldaki öğretmenlere göre daha ilgili olduklarını belirttiği görülmektedir.
- Devamsızlık yapmayı bir hak olarak gören öğrencilerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Ders sayısının fazlalığı, okulun işlevlerini yerine getirmemesi, okulun rutinliği ise öğrencilerin devamsızlık yapmayı hak olarak görmelerine neden olan etmenlerdir.
- Önemli düzeyde devamsızlığa sahip öğrencilerin ailelerinin devamsızlığa karşı geliştirdikleri tepkiler incelendiğinde anlayışla karşılayıp önemsemeyenlerin ve sessiz kalanların oldukça fazla olduğu görülmektedir.
- Öğretmenlerin devamsızlığı fazla olan öğrencilerin devamsızlıklarına karşı verdikleri tepkiler incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun devamsızlıklarla ilgili herhangi bir kaygı hissetmedikleri görülmektedir.
- Okul idaresinin devamsızlığa karşı tepkisiyle ilgili öğrencilerin görüşleri incelendiğinde okul idaresinin genel olarak sözlü uyarıda bulunduğu görülmektedir.
- Devamsızlık yapan öğrencilerin liseye başlama süreçlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde şu anda öğrenim gördüğü liseye istemeyerek geldiğini ifade eden öğrencilerin sayısının fazla olduğu görülmektedir.
- Devamsızlık yapan öğrencilerin daha önceki öğrenim hayatlarıyla ilgili görüşleri incelendiğinde sıklıkla okula gitmek istemediğini, başarısız bir öğrenci olduğunu, çok sık şehir değişikliği yaşayıp bundan dolayı olumsuz etkilendiğini belirten öğrencilerin olduğu anlaşılmaktadır.
- Bazı öğrencilerin sağlık problemi ya da arkadaş ortamı nedeniyle daha önceki yıllarda da devamsızlık problemi yaşadıklarını belirttiği görülmektedir.
- Öğrencilerin ders çalışma alışkanlıklarıyla ilgili görüşleri incelendiğinde birçoğunun ders çalışma alışkanlığının bulunmadığı görülmektedir. Düzenli olmasa da ders çalıştığını belirten öğrencilerin ve ders çalışma alışkanlığı olmayan öğrencilerin rehberlik edilmeye ihtiyaçları olduğu anlaşılmaktadır.

- Öğrencilerin sayısal derslerden çok sözel dersleri daha çok sevdiği görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin ilgi duyduğu dersleri daha çok sevdikleri anlaşılmaktadır. Sevdiği derslerle öğretmenleri arasında ilişki kuran öğrenciler de bulunmaktadır.
- Öğrencilerin sevmedikleri derslere ilişkin görüşleri incelendiğinde o dersleri zor buldukları görülmektedir. Öğretmen faktörü ise devamsızlıkla ilişkilendirilen diğer bir etkidir.
- Önemli düzeyde devamsızlığa sahip öğrencilerin bazılarının sınıf tekrarı yaptıkları görülmektedir. Derslerin zorlaşmasıyla dersleri boşlama, lise ortamına alışamama, sağlık problemi yaşama gibi nedenlerin sınıf tekrarına yol açabileceği görülmektedir.
- Öğrencilerin kendilerini tanımlamaları istendiğinde ortaya koydukları görüşler incelendiğinde görüşlerin olumlu ve olumsuz benlik algısı olmak üzere ikiye ayrıldığı görülmektedir. Olumlu bir benlik algısına sahip öğrencilerin kendilerini başarılı ve iyi bir öğrenci olarak gördükleri anlaşılırken, olumsuz bir benlik algısına sahip olan öğrencilerin kendilerini tembel ve başarısız bir öğrenci olarak gördükleri anlaşılmaktadır.
- Öğrencilerin devamsızlığı azaltmaya yönelik çözüm önerilerinin devamsızlık nedenleriyle bağlantılı olduğu görülmektedir. Arkadaş ortamının farklılaşması, ailevi sorunların ortadan kalkması, okul ortamının daha eğlenceli olması, ders saatlerinin kısaltılması ve öğretmenlerin öğrenciye karşı olan ilgisinin artması öğrenciler tarafından belirtilen devamsızlığı azaltacak çözüm önerileri arasında bulunmaktadır.

Tartışma

Öğrencilerin kendisiyle ilgili bir sağlık problemi yaşaması ya da ailesinden birinin sağlık problemi yaşaması öğrencinin okula devamını etkilemektedir. İlköğretim düzeyinde yapılan bazı araştırmalarda, sağlık problemlerinin devamsızlığa neden olan en önemli etken olduğu saptanmaktadır (Çevik, 2000; Kadı, 2000; Yıldız, 2011). Araştırmanın bulgularına bakıldığında ise öğrencilerin yapmış oldukları devamsızlıkların en büyük nedeninin sağlık problemi kaynaklı nedenler olduğu görülmektedir. Çünkü öğrencilerin sahip oldukları sağlık problemleri okula devam etmelerini engellemektedir. Aynı zamanda öğrencilerin sağlık problemi yaşadıklarında devamsızlık yapmayı tercih ettiklerini belirtmeleri bu davranışın bir meşrulaştırma biçimi olarak yorumlanabilir. Bazı araştırmalarda öğrencilerin öğrenme süreçlerini etkilemeyecek düzeyde küçük bir sağlık problemi yaşasalar dahi okula gelmemeyi

tercih ettikleri saptansa da bu araştırmada böyle bir bulguya rastlanmamıştır.

Sağlık problemleri dışında devamsızlık yapmaya neden olabilecek birçok faktör bulunmaktadır. Yıldız'a (2011) göre merkezi sınavlara hazırlık bir devamsızlık nedeni olarak gösterilmesine rağmen araştırma bulgularında devamsızlık yapmayla sınavlara hazırlık ilişkilendirilmediğinden bu görüşün desteklenmediği görülmektedir. Araştırmada önemli düzeyde devamsızlığa sahip öğrencilerin kendilerini algılama biçimleriyle ilgili görüşleri incelendiğinde genel olarak olumsuz bir benlik algısına sahip oldukları, kendilerini başarısız olarak nitelendirdikleri görülmektedir. Reid'e (1999) göre ise özgüveni ve akademik başarısı düşük öğrenciler devamsızlık yapma riski altındadır. Araştırmanın bulguları incelendiğinde ise bu görüşle paralellik gösterdiği görülmektedir. Okula devamsızlığın psikolojik etmenlerden de kaynaklanabileceği göz önünde bulundurulduğunda öğrencinin içinde bulunduğu ruhsal durum da önem kazanmaktadır. Ergenlik dönemi içinde olan öğrencilerin yaşadığı ruhsal gelgitler öğrencinin okula devamını olumsuz bir Şekilde etkileyebilir. Araştırmanın bulguları incelendiğinde de bazı öğrencilerin ruh hallerine bağlı olarak devamsızlık yaptıkları görülmektedir.

Günümüzde, ğrenciler küçük yaşlarda devamsızlık yapmaya başlamaktadır (Malcolm, Wilson, Davidson ve Kirk, 2003). İlkretimde başlayan devamsızlık alışkanlığı lisede de devam etmektedir. Araştırmada ise bazı öğrencilerin daha önceki öğrenim hayatlarında da devamsızlık problemi yaşadıklarını belirtmeleri, bu görüşle örtüşmektedir. Bu nedenle, devamsızlığı nleme adına erken atılan adımlar devamsızlık yapma alışkanlığının önlenmesinde büyük önem taşımaktadır (Learnmouth, 1995; Easen, Clark ve Wootten, 1997). Reid (2004a) yaptığı çalışmada, ilköğretim çağında erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla devamsızlık yaptığını, lisede ise bu durumun tersine döndüğünü ve kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla devamsızlık yaptığını belirtmektedir. Ancak araştırma bulguları incelendiğinde, erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla devamsızlık yaptıkları görülmektedir.

Öğrencilerin ailelerine ekonomik anlamda katkı sağlamak için okul dışında çalışmak zorunda olması (Reczkiewicz, 1987) okul devamsızlığına neden olurken, araştırmada okul dışında maddi gelir sağlayacak bir işte çalışmayanların daha fazla devamsızlık yaptıkları ortaya çıkmaktadır. Sigara, alkol ve uyuşturucu gibi zararlı madde kullanımının devamsızlık üzerinde olumsuz bir etkisinin olduğu bilinmektedir (Barlow ve Fleischer, 2011). Araştırma bulguları incelendiğinde ise sigara, alkol, uyuşturucu gibi zararlı maddelerin kullanımı ile

okul devamsızlığı arasında bir ilişki saptanmamıştır. Araştırmada sıkça bahsedilen bir diğer devamsızlık nedeni yaşanan uyku problemidir. Erken saatte uyanamama öğrenciler tarafından haklı bir devamsızlık nedeni olarak görülmektedir. Okulun erken saatte başlamasının ve öğrencilerin gece geç saatlere kadar uykusuz kalmalarının bu probleme yol açtığı düşünülmektedir. Öğrencilerin zamanlarını planlama üzerine bir yardım almaları devamsızlık probleminin üstesinden gelmeleri için önem taşımaktadır.

Johnson (1997) tarafından yürütülen bir çalışmada, aile kaynaklı nedenlerin devamsızlık yapma olasılığını arttıran en önemli etken olduğu belirtilmektedir. Bu çalışmanın aksine araştırmanın bulguları incelendiğinde devamsızlığa yol açan en önemli etkenin aile kaynaklı nedenler olmadığı, sağlık problemi kaynaklı nedenler olduğu ortaya çıkmaktadır. Bunun sebebinin ise sağlıklı bir çevrede yaşama bilincinin öğrencilere kazandırılmaması olarak düşünülmektedir. Araştırmada, aile kaynaklı nedenler devamsızlığa neden olabilecek en önemli etken olarak ortaya çıkmasa da bazı öğrenciler tarafından devamsızlıkla ilişkilendirilmektedir. Reimer ve Schmink' e (2005) göre aile içinde yaşanan tartışmalar öğrencinin devamsızlık yapmasıyla sonuçlanabilmektedir. Benzer şekilde, önemli düzeyde devamsızlığa sahip öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde ise aile içinde yaşanan gerginliklerin öğrencinin devamsızlık yapmasına sebep olduğu görülmektedir. Ailedeki geçimsizlik, öğrenciyi olumsuz yönde etkilemekte ve zihnini meşgul etmektedir. Öğrencinin devamsızlık yapma davranışı ise bu sıkıntılardan bir kaçış yolu olarak görülebilir. Bu durumda, devamsızlığı fazla olan öğrencilerin aile içinde çatışmalar yaşadığı (Kurdek, Fine ve Sinclair, 1995) görüşü ile araştırmanın bulguları örtüşmektedir.

Reimer ve Smink' e (2005) göre ailenin çocuk üzerinde aşırı baskı kurması, aile kaynaklı devamsızlık nedenleri arasında gösterilmektedir. Araştırmanın bulguları incelendiğinde ise benzer şekilde, ailenin öğrencinin okul hayatıyla ilgili baskıcı tavırlarının öğrenciler tarafından devamsızlık yapma nedeni olarak gösterildiği saptanmaktadır. Tyerman (1968) ise devamsızlığın ana nedeninin ailenin eğitim durumu olduğunu söylemektedir. Başka bir çalışmada eğitim düzeyi yüksek olan ailelerin çocuklarının daha az devamsızlık yaptığı ortaya çıkmaktadır (Gilmore, 1985). Araştırmadan elde edilen bulguların ise bu görüşle paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır. Butler (2003) ise annesi-babası ayrı olan çocukların yaşadığı zorluklara ve bu zorlukların devamsızlık üzerindeki olumsuz etkisine dikkat çekmektedir. Bu görüşe paralel olarak, araştırmanın bulguları incelendiğinde, annesi ve babası ayrı yaşayanların daha fazla devamsızlık yaptığı görülmektedir.

Yapılan bir araştırmada, sosyo-ekonomik durumu iyi olmayan ailelerden gelen öğrencilerin daha fazla devamsızlık yaptığı saptanmıştır (Hansen, Sanders, Massaro ve Last, 1998). Ancak bu araştırmada, sosyo-ekonomik durum yerine ailenin gelir düzeyine odaklanılmaktadır. Araştırma bulguları incelendiğinde, ailenin gelir düzeyi değiştikçe öğrencilerin devamsızlıklarının da etkilendiği gözlenmektedir. Reid (1999) yapmış olduğu çalışmalar neticesinde çok çocuklu bir evde ve kalabalık bir ailede yaşamanın devamsızlık davranışını tetikleyeceği sonucuna varmaktadır. Ancak araştırma bulguları incelendiğinde ortaya çıkan sonuç bu görüşle örtüşmemektedir. Ayrıca, araştırmada ailenin çocuklarını okula devam etmeleri konusunda aynı derecede desteklemeyeceği varsayımından hareketle ailede okula giden kişi sayısının devamsızlık üzerinde etkili olabileceği düşünölmüştür. Ancak araştırmanın bulguları incelendiğinde, herhangi bir fark gözlenmemektedir.

Öğretmen kaynaklı nedenler de öğrenci devamsızlığı üzerinde etkilidir. Öğretmenlerin sınıf içinde olumlu bir tutum içerisinde olmaları öğrencilerin okula bağlılığı üzerinde olumlu bir etki yaratırken; öğretmenin sınıf içinde takındığı otoriter tavır öğrencinin devamsızlık yapmasına sebep olabilmektedir (Ataman 2001; Özbaş, 2010). Araştırmanın bulguları incelendiğinde ise bu görüşe paralel olarak, öğrencilerin devamsızlıklarını öğretmenlerinin aşırı disiplinli davranışlarıyla ilişkilendirdiği ve sınıf ortamını askeri koğuşa benzettikleri görölmektedir. Bazı araştırmacılara göre, öğretmenlerin öğrencileriyle kurduğu iletişimin yetersiz olması ise bir diğer devamsızlık nedeni olarak gösterilmektedir. Bu araştırmada ise bazı öğrenciler, öğretmenlerin ders boyunca kendileriyle diyaloga girmediğini ifade etmektedir. Bu durum da, öğrencinin öğretmenine karşı olumsuz duygular beslemesine sebep olmaktadır. Öğrencilerin sıkça bahsettiği bir diğer konu ise öğretmenlerin dersleri eğlenceli kılacak unsurlar kullanmamaları ve derslerin tekdüze geçmesidir. Bu yüzden, öğrenciler olumsuz bir şekilde etkilenmekte ve devamsızlık problemi yaşamaktadır. Devamsızlığın, öğretmenlerin öğretme stillerinden kaynaklanabileceğini savunan (Ehrenberg, Ehrenberg, Rees ve Ehrenberg, 1991) görüş dikkate alındığında ise araştırma bulgularının paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır. Ayrıca, öğrencilerin öğretmenlerini sevmedikleri için de devamsızlık yaptıkları görölmektedir. Öğrencilerin öğretmenlerini sevmeme nedenlerinden biri ise öğretmenlerin sergiledikleri tutarsız davranışlardır. Baker, Sigmon ve Nugent'a (2004) göre tutarsız öğretmen davranışları öğrencilerin devamsızlık yapmasına sebep olabilmektedir. Reimer ve Smink (2005), lise öğrencilerinin okul terki üzerine yaptıkları çalışmada, araştırmaya katılan öğrencilerin %13'ünün öğretmenleri tarafından sözlü tacize maruz kaldıklarını belirtmektedir. Araştırma bulguları incelendiğinde ise benzer şekilde bir öğrenci,

öğretmeni tarafından küçümsendiğini belirterek olumsuz bir şekilde etkilendiği anlatmaktadır.

Okul kaynaklı devamsızlık nedenleri ise birçok etmenden oluşmaktadır. Sportif kültürel faaliyetler ve teneffüs saatlerinin ayarlanması, devamsızlıkları etkileyen faktörler arasındadır (Altinkurt, 2008). Araştırmanın bulguları incelendiğinde ise bazı öğrencilerin teneffüs saatlerinin kısalığından ve okuldaki sportif-kültürel faaliyetlerin eksikliğinden şikayetçi oldukları görülmektedir. Okul yöneticilerinin öğrenci üzerinde doğrudan olmasa bile dolaylı olarak etkisinin olduğu bilinmektedir (Balcı, 2002). Bu nedenle okul yöneticilerinin etkililiği ve niteliğiyle öğrencilerin devamsızlıkları ilişkilendirilebilir (Strickland, 1998). Ancak araştırma bulguları incelendiğinde, öğrencilerin devamsızlık yapma alışkanlıklarını okul yöneticileriyle ilişkilendirmedikleri görülmektedir. Devamsızlıkla ilgili tutarsız politikaların uygulanması da devamsızlığa sebep olan etkenlerdendir (Epstein ve Sheldon, 2002). Ancak araştırma bulguları incelendiğinde, öğrencilerin okullarında devamsızlıkla ilgili herhangi bir politika izlenmediğini ve okul idaresinin devamsızlık yapan öğrencilere sözlü uyarıda bulunarak yetindiklerini belirtmeleri göze çarpmaktadır. Ayrıca, araştırma bulguları incelendiğinde, sınıf tekrarı olan öğrencilerin sınıf tekrarından dolayı olumsuz olarak etkilendikleri, bu etkinin de onları devamsızlık yapmaya sürüklediği görülmektedir. Öğrencinin ailesinin güvenini sarstığını düşünmesinin, bir üst sınıfa geçen arkadaşlarına özenmesinin öğrencinin devamsızlık yapmasına sebep olabileceği düşünülmektedir.

Reid'e (2005) göre akran grupları da öğrenci devamsızlığına etki eden en önemli faktörlerdendir. Araştırmanın bulguları incelendiğinde ise, öğrencilerin grup dinamiğine ayak uydurmak ve gruptan dışlanmamak için arkadaş çevresine uydukları ve devamsızlık yaptıkları görülmektedir. Öğrencilerin grup dinamiğinin etkisiyle bir grup içerisine girebilmek, gruba ayak uydurmak ya da grupta söz sahibi olmak için devamsızlık yapabildikleri ileri sürülmektedir (Arkonaç, 2001; Güney, 2000; Kağıtçıbaşı, 1998). Araştırmanın bulgularıyla bu görüş ise paralellik göstermektedir. Reid'e (1999) göre zorbalık faktörü okula devamsızlıkta evrensel nedenlerden biridir. Öğrenciler de zorbalıktan kaçmak için ve okula gitmeye çekindikleri için devamsızlık yapmaktadır (Reid, 2003). Ancak araştırma bulguları incelendiğinde zorbalık faktörünün öğrenciler tarafından önemli bir devamsızlık nedeni olarak algılanmadığı görülmektedir. Araştırma bulguları incelendiğinde okula uygun olmayan arkadaş çevresinin de öğrencinin devamsızlık yapmasına sebep olabileceği anlaşılmaktadır. Öğrencilerin kendilerini yalnız hissetmemek için devamsızlık yaptıkları söylenebilir.

Devamsızlık yapma nedenleri arasında çevresel faktörler de öğrenciler tarafından

önemli bir etken olarak görülmektedir. Hava koşullarının okula devamı etkilediği görülmektedir. Araştırma bulguları incelendiğinde öğrencilerin hava güzel olduğunda daha çok devamsızlık yaptığı anlaşılmaktadır. Okul ortamının eğlenceli olmaması ve güzel havalarda dışarıda gezme isteğinin öğrencinin devamsızlık yapmasına sebep olabileceği düşünülmektedir. Teasley'e (2004) göre ulaşım ile ilgili yaşanabilecek sıkıntılar öğrencinin okula gitmesini engelleyebilir. Araştırmanın bulguları incelendiğinde ise bazı öğrencilerin yaşadıkları yerin okullarına uzak olması sebebiyle yurttaki kaldıkları anlaşılmaktadır. Hafta sonu eve gidebilmek için araç bulmakta sıkıntı yaşadığını belirten öğrencilerin ise bundan dolayı devamsızlık yaptıkları görülmektedir. Aynı zamanda öğrencinin ailesinden uzakta yaşaması da öğrenci üzerinde olumsuz etkiler bırakmaktadır. Araştırma bulguları incelendiğinde ise bazı öğrenciler için ailenin okulun bulunduğu yere olan uzaklığı ve öğrencilerin ailelerinin yanına sürekli olarak gelip gitmesi kaçınılmaz olarak devamsızlık anlamına gelmektedir.

Araştırma bulgularından elde edilen çarpıcı noktalardan biri ise, meslek lisesi öğrencilerinin daha fazla devamsızlık yapmasıdır. Haftalık ders programının yoğun olması, üniversiteye geçişte sorunlar yaşanması ve sınav sistemine uygun dersler görmemelerinin ise bu duruma sebep olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca meslek lisesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, birçoğunun bu okullara isteyerek gelmedikleri görülmektedir. Meslek liseleri çeşitli nedenlerden dolayı cazibesi her geçen gün kaybetmektedir. Öğrenciler de okula gelmek için motivasyonlarını kaybetmekte ve devamsızlık yapmaktadırlar. Bu nedenle meslek liselerinin cazibesini artırmak için alt yapı ve donanım sorunları giderilmeli, meslek lisesinde okuyan öğrencilere bazı sosyal haklar tanınmalıdır.

Öneriler

- Öğrencilerin okulu benimsemeleri için olumlu bir örgüt kültürü oluşturabilecek etkinlikler düzenlenebilir.
- Okul personelinin olumlu bir tutum sergilemesi ve baskıcı tavırlarını terk edip disiplin anlayışlarını değiştirmeleri öğrenciler adına yararlı olabilir.
- Öğretmenlerin, öğrencilere karşı küçük düşürücü ve aşağılayıcı bir tutum içerisinde olmaları ve ayrımcı davranışları okul idaresi tarafından önlenmelidir.

- Öğrencinin okula devamının sağlanmasında aile etkin bir şekilde rol oynayabilir. Bilinçsiz ailelerin yönlendirilmesi için rehberlik servisi bu konuda seminerler düzenlenebilir.
- Okul idaresi, okul devamsızlığını önlemek için projeler üreterek etkili bir okul politikası oluşturabilir ve bu politikayı tutarlı bir şekilde sürdürebilir.
- Haftalık ders programları yeniden gözden geçirilebilir ve ders saatleri azaltılabilir. Ayrıca müfredat biraz daha hafifletilebilir.
- Devamsızlık nedenlerinin ortaya çıkarılması için öğrenciyle birebir görüşmeler yapılabilir ve sorun derinlemesine incelenebilir. Bunun için okul idaresinin, ailelerin ve öğretmenlerin işbirliği içinde olması gerekmektedir.
- Lise çağındaki öğrenciler yaşları itibariyle ergenlik dönemi içindedir. Bu nedenle aileler ergenlik dönemi ile ilgili bilgilendirilebilir, böylece aileler öğrenciye olumlu bir benlik algısına sahip olması için yardımcı olabilir.
- Okul idaresinin il ya da ilçedeki sağlık kuruluşlarıyla işbirliği kurarak yürüteceği ortak projelerle öğrenciler sağlıklı bir hayat sürdürme konusunda bilinçlendirilebilir. Böylece sağlık problemi kaynaklı devamsızlıkların önüne geçilebilir.

Kaynakça

Altinkurt, Y. (2008). Öğrenci devamsızlıklarının nedenleri ve devamsızlığın akademik başarıya olan etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 129-142.

Arkonaç, S. (2001). *Sosyal psikoloji*. İstanbul: Alfa.

Ataman, A. (2001) Sınıf içinde karşılaşılan davranış problemleri ve bunlara karşı geliştirilen önlemler. L. Küçükahmet (Ed.), *Sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar*. Ankara: Nobel.

Aydın, İ. (2003). *Eğitim ve öğretimde etik*. Ankara: Pegem.

Baker, J., Sigmon, N. & Nugent, M. (2001). *Truancy reduction: Keeping students in school. Juvenile Justice Bulletin*. https://www.ncjrs.gov/html/ojjdp/jjbul2001_9_1/contents.html'den alınmıştır.

Balcı, A. (2002). *Etkili okul ve okul geliştirme*. Ankara: Pegem.

Barlow, J., Fleischer, S. (2011). Student absenteeism: Whose responsibility? *Innovations in Education and Teaching International*, 48 (3), 227-237.

Butler, I. (2003). *Divorcing children: children's experience of the parents' divorce*. London: Jessica Kingsley.

Corville-Smith, J., Ryan, B., Adams, G. & Dalicandro, T. (1998). Distinguishing absentee students from regular attenders: The combined influence of personel, family, and

school factors. *Journal of Youth and Adolescence*, 27, 629-640.

Creswell, J. W. (2007). *Educational research: planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. NJ: Prentice Hall.

Demirtaş, H. & Güneş, H. (2003). *Eğitim yönetimi ve denetimi sözlüğü*. Ankara: Anı.

De Kalb, J. (1999). *Student truancy*. ERIC Digests, 125.

DeSocio, J., VanCura, M., Nelson, L. A., Hewitt, G., Kitzman, H. & Cole, R. (2007). Engaging truant adolescents: Results from a multifaceted intervention pilot. *Preventing School Failure*, 51 (3), 3-11.

Dougherty, J. W. (1999). Attending to attendance. *Phi Delta Kappa Fastbacks*, 450, 7-49.

Easen, P., Clark, J. & Wootten, M. (1997). *Focusing on the individual while ignoring the context: An evaluation of an attendance project*. Newcastle upon Tyne: Department of Education, University of Newcastle upon Tyne.

Ehrenberg, R. G., Ehrenberg, R. A., Rees, D. J. & Ehrenberg, E. L. (1991). School district leave policies, teacher absenteeism, and student achievement. *Journal of Educational Research*, 26, 72-105.

Epstein, J.L., Sheldon, S. B. (2002). Present and accounted for: Improving student attendance through family and community involvement. *Journal of Educational Research*, 95, 308-318.

- Foley, N. (2003). *Scotland: Treading a fine line with truancy*. <http://www.cyc-net.org/features/ft-truant.html>'den alınmıştır.
- Ford, J. & Sutphen, R. D. (1996). Early intervention to improve attendance in elementary school for at-risk children: A pilot program. *Social Work in Education, 18* (2), 95-102.
- Galichon, J. P. & Friedman, H. H. (1985). Cutting college classes: An investigation. *College Student Journal, 19*, 357-360.
- Gilmore, J. (1985). *Improving the attendance of primary children by involving parents in their education*. Fort Lauderdale, FL: Nova University.
- Güney, S. (2000). *Davranış bilimleri*. Ankara: Nobel.
- Hansen, C., Sanders, S., Massaro, S. & Last, C. (1998). Predictors of severity of absenteeism in children with anxiety-based school refusal. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families, 11*, 167-173.
- Kablan, Z. (2009). Öğretmen adaylarının derse devamının öğrenme başarısına etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1* (25), 22-32.
- Kadı, Z. (2000). *Adana ili merkezindeki ilköğretim okulu öğrencilerinin sürekli devamsızlık nedenleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.

- Kağıtçıbaşı, Ç. (1998). *Yeni insan ve insanlar: Sosyal psikolojiye giriş*. İstanbul: Evrim.
- Kearney C. A. (2008). School absenteeism and school refusal behavior in youth: A contemporary review. *Clinical Psychology Review*, 28, 451–471.
- Kinder, K., Harland, J., Wilkin, A. & Wakefield, A. (1995). *Three to remember: Strategies for disaffected pupils*. Slough: NFER.
- Kinder, K., Harland, J., Wilkin, A. & Wakefield, A. (1996). *Talking back: Pupil views on disaffection*. Slough: NFER.
- Kurdek, L., Fine, M. & Sinclair, R. (1995). School Adjustment in sixth graders: Parenting transitions, family climate, and peer norm effects. *Child Development*, 66, 153.
- Learnmouth, J. (1995). *More willingly to school? An independent evaluation of the DfEE's truancy and disaffected pupils programme*. London: DfEE.
- Lewin, K. (1935). *A dynamic theory of personality*. New York: McGraw-Hill.
- McCray, E. (2006). It's 10 a.m.: Do you know where your children are? The persisting issue of scholl truancy. *Intervention in School and Clinic*, 42, 30-33.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). *Orta Öğretim Kurumları Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği* (Rapor No. 26173). <http://ogm.meb.gov.tr>'den alınmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2011). *İlköğretim okulları için aşamalı devamsızlık yönetimi uygulama kılavuzu*.http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2011/ADEY/ADEY_KILAVUZ_07_Eylul.pdf den alınmıştır.

Mitchell, S. & Shepherd, M. (1967). The child who dislikes going to school. *British Journal of Educational Psychology*, 37, 32-40.

Northwest Regional Educational Laboratory (2004). *Increasing student attendance: Strategies from research and practices*. <http://www.nwrel.org>' dan alınmıştır.

Özbaş, M. (2009). İlköğretim okullarında okul aile ilişkileri. *IV. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi Bildiriler Kitabı*, 362-367.

Özbaş, M. (2010). İlköğretim okullarında öğrenci devamsızlığının nedenleri. *Eğitim ve Bilim*, 35 (156), 32-44.

Pehlivan, Z. (2006). *Resmi genel liselerde öğrenci devamsızlığı ve buna dönük okul yönetimi politikaları (Ankara ili örneği)* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Reid, K. (1985). *Truancy and school absenteeism*. London: Hodder & Stoughton.

Reid, K. (1999). *Truancy in schools*. Routledge Falmer.

Reid, K. (2003). The search for solutions to truancy and other forms of school absenteeism.

Pastoral Care, 21 (1), 3-9.

Reid, K. (2004). Combating truancy and school absenteeism in Wales: The latest developments. *Welsh Journal of Education*, 12 (2), 13-34.

Reid, K. (2005) The causes, views and traits of school absenteeism and truancy. *Research in Education*, 74, 59-82.

Reimer, M. & Smink, J. (2005). Fifteen Effective Strategies for Improving Student Attendance and Reducing Truancy. *National Dropout Prevention Center/Network, Clemson University*.

Robson, C. (1993). *Real-world research: A resource for social scientists and practitioner – researchers*. Malden: Blackwell Publishing.

Rogge, J. U. (2001). *Çocuklar büyüyor* (G. Bilgili, Çev.). Hamburg: Rota.

Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim, öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Somers, C. L., Owens, D. & Piliawsky, M. (2009). A study of high school dropout prevention and at-risk ninth graders' role models and motivations for school completion. *Education Chula Vista*, 130, 348-351.

Soysal, A., Giray, H. & Şevken, S. (2008). İzmir Kemalpaşa ilçesindeki ilköğretim okullarının çevre sağlığı açısından değerlendirilmesi. *TAF Preventive Medicine*

Bulletin, 7 (5), 385-390.

Stoll, P. (1990). Absent pupils who are officially present. *Education Today*, 40 (3), 22-5.

Strickland, V. P. (1998). *Attendance and grade point average: A Study* (Report No. SP038147). East Lansing, MI: National Center for Research on Teacher Learning. (ERIC Document Reproduction Service. ED423224).

Teasley, M. L. (2004). Absenteeism and truancy: Risk, protection, and best practice implications for school social workers. *Children & Schools*, 26 (2), 117-127.

Tutar, H. (2000). *Türk Cumhuriyetleri ve akraba topluluklarından gelen öğrencilerin başarısızlık nedenleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.

Tyerman, M. (1968). *Truancy*. London: University of London Press.

US. Department of Education, National Center for Education Statistics. (1996). *Condition of education*. Washington, DC: Author.

Van Petegem, P. (1994). Truancy as a social, educational and psychological problem: Causes and solutions. *Scientis Paedagogia Experimentalis*, 31, 271-286.

Webber, A. (2004). *Best practice number eight: Reduce crime and supporting education through a comprehensive truancy reduction strategy*.

<http://www.memphiscrime.org/research/bestpractices/bestpractices-8.html>'den

alınmıştır.

Yıldız, M. (2011). *İlköğretim okulu öğrencilerinin devamsızlık nedenlerinin araştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir

Ekler

Ek 1 Devamsızlık Nedenleri Anketi

Ek 2 Görüşme Formu

Ek 3 Anket Uygulama İzni

Ek 1

DEVAMSIZLIK NEDENLERİ FORMU

Sevgili Öğrenciler;

Bu çalışmada sizlerden beklenen, okula devam etmediğiniz günlerde neden devamsızlık yaptığınızı düşünerek her bir maddenin karşısındaki size uygun gelen seçeneği işaretlemenizdir. Her madde için 5 seçenek oluşturulmuştur. Lütfen, devamsızlık nedenlerinizi en iyi şekilde tanımlamak için tüm maddeleri dikkatlice okuyunuz ve karşısındaki seçeneklerden sadece birini işaretleyiniz. Cevaplarınız bilimsel bir araştırmada kullanılacaktır. Ankete katıldığınız için teşekkür ederiz.

Arş. Gör. Özge ÖZTEKİN
(Danışman: Prof. Dr. Ahmet AYPAY)

1- Cinsiyetiniz: Kız () Erkek ()

2- Sınıfınız: () 9. Sınıf () 10. Sınıf () 11. Sınıf

3- Babanızın öğrenim durumu

() Okula gitmemiş () İlkokul () İlkokul terk () Ortaokul () Ortaokul terk () Lise
() Lise terk () Üniversite () Lisansüstü

4- Annenizin öğrenim durumu

() Okula gitmemiş () İlkokul () İlkokul terk () Ortaokul () Ortaokul terk () Lise
() Lise terk () Üniversite () Lisansüstü

5- Babanızın mesleği

6- Annenizin mesleği

7- Ailede kaç kişi çalışıyor?

8- Ailede kaç kişi okula gidiyor?

9- Anne-babanız birlikte mi yaşıyor? () Birlikte yaşıyor () Ayrı yaşıyor () Boşanmış

10- Ailenin aylık ortalama geliriTL

11- Okul dışında maddi gelir sağlayacak bir iş yapıyor musunuz? () Evet () Hayır

12- Siz dahil kaç kardeşiniz?

13- Kardeşleriniz dışında aynı evde yaşadığınız başka birileri var mı? () Evet () Hayır

14- Nerede kalıyorsunuz?

() Ailemin yanında () Bir akrabamın yanında () Yurtta () Diğer (belirtiniz)

15- Okula nasıl gelip gidiyorsunuz?

() Toplu taşıma () Servis () Özel araç () Yürüyerek () Diğer (belirtiniz)

16- Okulda katıldığınız sosyal-kültürel-sportif etkinlik varsa yazınız

17-2012-2013 öğretim yılında toplam kaç gün devamsızlığınız var?

18- Sınıf tekrarı yaptınız mı? () Evet () Hayır

Cevabınız "Evet" ise hangi kademede sınıf tekrarı yaptınız? () İlköğretim sınıf () Lise ... sınıf

Mehmet ŞENKÜL
İl Millî Eğitim Şube Müdürü

Maddeler	SORULAR	Asla	Nadiren	Zaman zaman	Sıklıkla	Her zaman
1	Hiçbir sebep yokken devamsızlık yaparım.					
2	Öğretmenlerim çok sert olduğu için devamsızlık yaparım.					
3	Ders çalışmak/ödev yapmak için devamsızlık yaparım.					
4	Okul güvenli olmadığı ve okulda şiddet olayları yaşandığı için devamsızlık yaparım.					
5	Hasta olduğum zamanlarda devamsızlık yaparım.					
6	İlgi çekmek için devamsızlık yaparım.					
7	Mutsuz olduğum ve moralim bozuk olduğu zamanlarda devamsızlık yaparım.					
8	Bazı öğretmenlerimi sevmediğim için devamsızlık yaparım.					
9	Okulda boş zamanlarımızı geçirebileceğimiz yerler olmadığı için devamsızlık yaparım.					
10	Derste öğrendiklerim hayatta hiçbir işe yaramadığı için devamsızlık yaparım.					
11	Hava güzel olduğunda devamsızlık yaparım.					
12	Okul eğlenceli olmadığı için devamsızlık yaparım.					
13	Derstaneye gitmek için devamsızlık yaparım.					
14	Ailemden birisi hastalandığında devamsızlık yaparım.					
15	Annemle babam kavga ettiği için devamsızlık yaparım.					
16	Arkadaşlarımla vakit geçirip eğlenmek için devamsızlık yaparım.					
17	Siğara vb. zararlı alışkanlıklarım olduğu için devamsızlık yaparım.					
18	Sevmediğim/anlamadığım derslerde devamsızlık yaparım.					
19	Eyde yardımcı olmam gereken işler olduğu için devamsızlık yaparım.					
20	Okulu bırakmayı düşündüğüm için devamsızlık yaparım.					
21	Kız arkadaşım/erkek arkadaşım ile buluşmak için devamsızlık yaparım.					
22	Başarısızlık korkusu yaşadığım için devamsızlık yaparım.					
23	Noflarım düşük olduğu için devamsızlık yaparım.					
24	Yurttan kaldığımdan hafta sonu eve gidecek araç bulabilmek için devamsızlık yaparım.					
25	Ders saatleri çok uzun ve teneffüsler çok kısa olduğundan devamsızlık yaparım.					
26	Bazı öğretmenlerimden korktuğum için devamsızlık yaparım.					
27	Öğretime istegim olmadığı için devamsızlık yaparım.					
28	Okulda yeterli sayıda sosyal aktivite olmadığı için devamsızlık yaparım.					
29	Aile içinde huzursuzluk yaşadığım için devamsızlık yaparım.					
30	Okulda arkadaşlarımdan şiddet gördüğüm için devamsızlık yaparım.					
31	Okulda arkadaşlarımla beni küçümstedikleri için devamsızlık yaparım.					
32	Dersler erken saatte başladığından uyanamadığım zamanlarda devamsızlık yaparım.					
33	Okulda fazla arkadaşım olmadığı için devamsızlık yaparım.					
34	Bazı öğretmenlerim benimle ilgilenmediği için devamsızlık yaparım.					
35	Eyim okula uzak olduğu için devamsızlık yaparım.					
36	Dersler ilgimi çekmediği ve sıkıcı geçtiği için devamsızlık yaparım.					
37	Ailem baskı yaptığı için buna tepki olarak devamsızlık yaparım.					
38	Zor dersler üst üste geldiği zaman devamsızlık yaparım.					
39	Arkadaşlarıma uyum sağlamak için devamsızlık yaparım.					
40	Okula alışmadığım için devamsızlık yaparım.					
41	Öğretmenimden şiddet gördüğüm için devamsızlık yaparım.					
42	Maddi sıkıntılar yüzünden çalışmak zorunda olduğum için devamsızlık yaparım.					
43	Okulu sevmediğim için devamsızlık yaparım.					
44	LYS/YGS'ye hazırlanmak için devamsızlık yaparım.					
45	Dersler erken saatte başladığından uyanamadığım zamanlarda devamsızlık yaparım.					

Yukarıda belirtilen nedenler dışında başka bir nedeniniz varsa lütfen belirtiniz.

Mehmet ŞENKÜL
İl Millî Eğitim Şube Müdürü

ASLI GİBİDİR
Eğitim-Bilimleri Enstitüsü
Enstitü Sekreteri

Ek 2

Görüşme Soruları

1. Biraz kendinizden bahsedebilir misiniz? (Adınız, yaşı, kaçınıcı sınıfta olduğunuzdan)
2. Biraz ailenizden bahsedebilir misiniz? (Annenizin-babanızın mesleği, kardeş sayısı, kimler çalışıyor, kimler okula gidiyor, eğitim durumları)
3. Bu liseye başlama sürecinizden biraz bahsedebilir misiniz?
4. Okula nasıl gidip geliyorsunuz? Sizinle gidip gelen arkadaşınız bulunuyor mu?
5. Nasıl bir öğrenci olduğunuzu düşünüyorsunuz? Kendinizi başarılı/başarısız vs. nasıl tanımlıyorsunuz? Neden böyle tanımlıyorsunuz?
6. Daha önceki öğrenim hayatınızdan biraz bahsedebilir misiniz? Sınıf tekrarı yaptınız mı?
7. Ders çalışma alışkanlıklarınızdan biraz bahsedebilir misiniz? Ne zaman ders çalışırsınız? Ne sıklıkta çalışırsınız? Aileniz sizi ders çalışmanız için zorlar mı? Ders çalışmanıza yardımcı olanlar var mı?
8. Okul dışında devam ettiğiniz herhangi özel bir kurum bulunuyor mu? (Dershane) Ne zamanlar gidiyorsunuz? Gittiğiniz bu kurumla okul hiç çakışıyor mu? Bu durumda okulu mu dershaneyi mi tercih ediyorsunuz?
9. Sevdiğiniz ve sevmediğiniz derslerinizden biraz bahsedebilir misiniz? Bir dersi sevmediğiniz zaman ne yapıyorsunuz?
10. Öğretmenlerinizle olan ilişkilerinizden bahsedebilir misiniz? Hangilerini seviyorsunuz, hangilerini sevmiyorsunuz? Neden seviyor ya da sevmiyorsunuz? Sevmediğiniz öğretmenlerinize karşı nasıl bir tavır alıyorsunuz?
11. Sizce devamsızlık yapmak öğrencinin hakkı mıdır? Neden?
12. Okula devam etme durumunuzla ilgili biraz bilgi verebilir misiniz? Bu yıl ne kadar devamsızlık yaptınız, daha önceki yıllarda devamsızlık sorunu yaşadınız mı?
13. Hangi durumda daha çok devamsızlık yaparsınız?
14. Devamsızlık yaptığınız yani okula gitmediğiniz zamanlarda daha çok ne yaparsınız? En son devamsızlık yaptığınız günü hatırlıyorsanız o günü anlatabilir misiniz? (Neler yaptınız, yanınızda kim vardı, kimlerin haberi oldu, nasıl karar verdiniz? vs.)
15. Sizi en çok devamsızlık yapmaya iten nedenlerden biraz bahsedebilir misiniz?
16. Ailenizin devamsızlık yaptığınızdan haberi oluyor mu? Oluyorsa nasıl tepki veriyorlar? Olmuyorsa nasıl saklıyorsunuz? Sizin okuldaki durumunuzu hiç kontrol ediyorlar mı? Ediyorlarsa kim daha çok geliyor?
17. Devamsızlık yaptığınız zamanlarda öğretmenlerinizin size tepkisi nasıl oluyor? Okul idaresi sizi bu konuda uyarıyor mu? Eğer sizi uyarıyorsa daha çok neler söylüyor ya da yapıyorlar?
18. Nasıl bir okulda okursanız devamsızlık yapmayacağınızı düşünüyorsunuz?
19. Söylemek istediğiniz herhangi başka bir şey bulunuyor mu?

ASLI GİBİDİR

Mehmet ŞENKÜL
İl Millî Eğitim Şube Müdürü

Sezay KIZILAY

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Ek 3

ANKET UYGULAMA İZİNİ

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 42815220/605.01/532427
Konu: Anket Uygulama Çalışması
İzin Talebi.

09/04/2013

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Osmangazi Üniversitesi Rektörlüğü'nün 03/04/2013 tarih ve 1205-2789 sayılı yazısı.

Osmangazi Üniversitesi Rektörlüğü, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Özge ÖZTEKİN'in, "“Liselerde Öğrenim Gören 9,10,11. Sınıf Öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri ve Devamsızlığın Önlenmesine Yönelik Bazı Öneriler" Konulu Tez çalışmasına ait anket çalışmasını, Odunpazarı, Tepebaşı İlçelerine bağlı ek listede adı geçen 40 ortaöğretim okulunda öğrenim gören öğrencilere uygulaması için izin talebinde bulunulmuş olup, Osmangazi Üniversitesince de kabul edilen anket uygulama çalışmasını “ Sosyal Etkinlik İzinleri Değerlendirme Komisyonu” tarafından da konu incelenmiş ve anketin okul ismi ve kişi adı soyadı belirtilmemek kaydıyla uygulanmasında sakınca görülmediği tespit edilmiştir.

Osmangazi Üniversitesi Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Özge ÖZTEKİN'in, Müdürlüğümüz tarafından da tasdik edilen anket çalışmasını 2012 - 2013 eğitim – öğretim yılının 2.döneminde, Söz konusu İlçelere bağlı ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilere okul müdürleri'nin uygun göreceği saatlerde, dersleri aksatmadan gerçekleştirilmesi müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde takdirlerinize arz ederim.

Kenan TUĞAN
İl Milli Eğitim Müdür V.

OLUR.
...../04/2013
Günhan YAZAR
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Büyükdere Mh. Atatürk Blv. No:247 ESKİŞEHİR
Elektronik Ağ: <http://eskisehir.meb.gov.tr>
e-posta : sinavlar26@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: S.ERDİL
Tel : (0 222) 239 72 00
Faks: (0 222) 239 39 32